

OBAVEŠTAJNO OBEZBEĐENJE ORUŽANIH SNAGA

PRAVILO

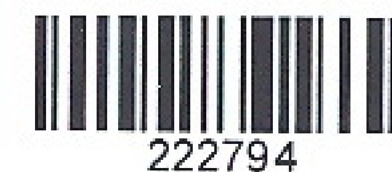
1987.

SAVEZNI SEKRETARIJAT ZA NARODNU ODBRANU

II U-50/1

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO
Evidencija br. 3830

OBAVEŠTAJNO OBEZBEĐENJE ORUŽANIH SNAGA

PRAVILO

1987.

Biblioteka
PRAVILA I UDŽBENICI
KNJIGA SEDAMSTO SEDAMDESET DRUGA

Štampa: Vojna štamparija — Beograd, Generala Ždanova 40 b

SAVEZNI SEKRETARIJAT ZA NARODNU ODBRANU
GENERALŠTAB ORUŽANIH SNAGA SFRJ
II UPRAVA
Str. pov. br. 2057-2
15. 12. 1987. god.

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

Na osnovu člana 108. stav 3. Zakona o opštenarodnoj odbrani (»Službeni vojni list«, broj 12/82) i tačke 1. pod 9 Naredbe o prenošenju na saveznog sekretara za narodnu odbranu određenih poslova rukovođenja i komandovanja oružanim snagama SFRJ (»Službeni vojni list«, broj 15/83), propisujem

PRAVILO
OBAVEŠTAJNO OBEZBEĐENJE ORUŽANIH SNAGA

koje stupa na snagu odmah.

Dosadašnje Pravilo obaveštajno obezbeđenje borbenih dejstava oružanih snaga (GŠ-50), izdanje 1976. godine, ovim se stavlja van snage.

SAVEZNI SEKRETAR
ZA NARODNU ODBRANU
admiral flote
Branko Mamula, s. r.

UDK

OBAVEŠTAJNO obezbeđenje oružanih snaga : Pravilo / /propisao/ Savezni sekretarijat za narodnu odbranu. — [Beograd : Vojnoizdavački i novinski centar], 1987 [Beograd : Vojna štamparija]. — 144 str.; 20 cm. — (Biblioteka Pravila i udžbenici; knj. 772)

Vojna tajna; Strogo poverljivo; Evidencija br. . —

Tiraž 4000 primeraka. — II U-50/1.

Cena 1.960 — dinara

a) Obaveštajno obezbeđenje — Pravila

Pravilo OBAVEŠTAJNO OBEZBEĐENJE ORUŽANIH SNAGA SFRJ namenjeno je komandama, štabovima, ustanovama, jedinicama i starešinama JNA i TO, a prvenstveno starešinama koji se težišno bave obaveštajno-izviđačkom delatnošću u OS. Koristi se za obuku komandi, štabova, ustanova i jedinica, slušalaca vojnih škola i kurseva aktivnog i rezervnog sastava.

CIP — kategorizacija u publikaciji
Centralna biblioteka JNA

SADRŽAJ

Strana

Glava V

Strana

Glava VI

PRILOZI I OBRASCI

UVOD

Pravilo obaveštajno obezbeđenje oružanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije zasniva se na odredbama Zakona o opštenarodnoj odbrani, Smernicama za odbranu SFRJ od agresije, Strategiji ONO i DSZ, Strategiji oružane borbe, na našim ratnim i posleratnim iskustvima, na organizaciji i formaciji komandi, štabova, ustanova i jedinica Jugoslovenske narodne armije i Teritorijalne odbrane i njihovim materijalno-tehničkim i drugim mogućnostima na planu obaveštajnog obezbeđenja OS.

Pravilom su data načela i osnovne odredbe o obaveštajnom obezbeđenju OS i predstavljaju osnovu za usvajanje jedinstvenih koncepcijskih i doktrinarnih rešenja na tom planu. Pravilom su, takođe, precizirane osnovne dužnosti i obaveze komandi i štabova, starešina i svih pripadnika OS u vezi sa obaveštajnim obezbeđenjem.

Odredbe pravila pružaju dovoljno mogućnosti komandama, štabovima i jedinicama OS, a posebno njihovim obaveštajno-izviđačkim organima, za prilagođavanje konkretnoj situaciji i ispoljavanje inicijative u iznalaženju novih i boljih oblika i načina organizovanja i realizovanja obaveštajno-izviđačke delatnosti. Zato ih treba elastično i stvaralački primenjivati u praksi.

Obaveštajni dokumenti su, po obliku i sadržaju, načelne prirode. Svrha im je da obezbede neophodnu jednoobraznost u radu komandi i štabova i njihovih obaveštajno-izviđačkih organa, pa se prema njima treba tako i odnositi.

Organizovanje obaveštajnog obezbeđenja i načini prikupljanja obaveštajnih podataka snagama i sredstvima vidova, rodova i službi, obaveštajno-operativnih organa JNA i TO,

detaljnije se propisuju pravilima i posebnim uputstvima o njihovoj upotrebi, a u skladu sa odredbama i prema ovom pravilu.

Pravilo je namenjeno komandama, štabovima, ustanovama, jedinicama i starešinama JNA i TO, a prvenstveno starešinama koji se težišno bave obaveštajno-izviđačkom delatnošću u OS. Pravilo treba koristiti za obuku komandi, štabova, ustanova i jedinica, slušalaca vojnih škola i kurseva aktivnog i rezervnog sastava. Ono treba da doprinese bržem usvajanju shvatanja o značaju organizovanja i izvršavanja zadataka obaveštajnog obezbeđenja JNA i TO prema jedinstvenoj koncepciji, doktrini i strategiji opštenarodne odbrane i društvene samozaštite.

Svi pripadnici JNA i TO obavezni su da se pridržavaju odredaba ovog pravila, da ih vešto i stvaralački primenjuju i neprekidno proveravaju u praksi i obuci komandi, štabova i jedinica što će doprineti sticanju novih iskustava i daljem njegovom usavršavanju.

Obukom i vaspitanjem treba obezbediti da svaki građanin SFRJ smatra svojom obavezom i građanskom dužnošću da sve podatke o neprijatelju u svim situacijama odmah dostavlja najbližoj vojnoj komandi — štabu ili obaveštajnom organu.

Glava I

OPŠTE ODREDBE

1. Značaj pravovremenog planiranja i organizovanja obaveštajnog obezbeđenja OS, posebno za početni period rata (još u miru) na svim komandnim nivoima, u svim vrstama agresije i svim oblicima oružane borbe i borbenih dejstava naglašava primena nuklearnog, hemijskog i biološkog oružja i drugih savremenih borbenih sredstava i opreme u eventualnom ratu, masovna upotreba brzopokretnih jedinica i sastava, vazdušnih i pomorskih desanata, ograničeno vreme za planiranje i organizovanje operacija, bojeva i borbi i nagle promene situacije na određenim pravcima, zonama (rejonima) i vojištima, vešta primena raznih mera operativnog maskiranja, snažna elektronska i protivelektronska dejstva i obmane od strane neprijatelja i druge karakteristike savremenih dejstava.

Potencijalni agresori na SFRJ imaju jake i mobilne prve strategijske ešelone u visokom stepenu borbene gotovosti, raspoređene na pravcima njihove verovatne upotrebe i sa realnim mogućnostima da brzo preduzmu oružanu agresiju na SFRJ. To naglašava potrebu njihovog neprekidnog i sistematskog praćenja i izučavanja, kako bi se obezbedila pravovremena i uspešna mobilizacija i strategijski razvoj OS, organizovan i brz prelazak celokupnog društva iz mirnodopskog u ratno stanje, sprečila ostvarenja iznenađenja i pravovremeno otkrile slabosti u sistemu njihovog rasporeda i mogućih varijanti dejstava.

S obzirom na to da vanredne prilike i ratovi mogu izbiti brzo i iznenadno, a budući da naše OS moraju biti uvek sprem-

ne za uspešna dejstva u svim vrstama i oblicima agresije, nameće se potreba stalnog, potpunog i sistematskog obaveštajnog obezbeđenja, zasnovanog na jedinstvenim osnovama i ciljevima.

2. Obaveštajno obezbeđenje OS deo je ukupnih mera, postupaka i delatnosti na pripremi društva za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu, a posebno JNA i TO za vođenje svih oblika oružane borbe i borbenih dejstava, i integralni je deo sistema bezbednosti SFRJ. Vrši se radi prikupljanja, obrade i korišćenja obaveštajnih podataka o neprijatelju, prostoru borbenih dejstava i vremenskim prilikama, radi sprečavanja iznenađenja i pravovremenog donošenja celishodnih odluka, efikasnog rukovođenja i komandovanja OS i uspešnog vođenja oružane borbe.

3. Obaveštajno obezbeđenje oružanih snaga u opštenarodnom odbrambenom ratu treba zasnivati na:

— poznavanju i neprekidnom praćenju OS potencijalnih neprijatelja u mirnodopskom periodu;

— činjenici da ćemo oružanu borbu uglavnom voditi na našoj teritoriji, koja je u celini (u smislu vođenja oružane borbe i svih drugih oblika suprotstavljanja neprijatelju) organizovana za sve moguće vanredne prilike, ratne situacije i uslove i da će na svakom delu naše teritorije postojati jedinice OS i organizovan društveno-politički sistem, sa svim oblicima otpora neprijatelju uz široku saradnju i oslonac na stanovništvo i da će te organizovane snage biti i osnovni oslonci za obaveštajno-izviđačku delatnost OS;

— načelu da to obezbeđenje organizuju sve komande, štabovi, ustanove i jedinice JNA i TO vlastitim snagama i sredstvima u miru, vanrednim prilikama, u svim vrstama agresije i u svim oblicima oružane borbe i borbenih dejstava;

— planskom i racionalnom angažovanju odgovarajućih organa, snaga i sredstava, odnosno svih subjekata oružane borbe i svih oblika otpora;

— saradnji sa organima bezbednosti JNA i TO, organima unutrašnjih poslova i subjektima ONO i DSZ;

— obavezi međusobnog obaveštavanja i izveštavanja svih komandi, štabova i obaveštajnih organa JNA i TO o prikupljenim obaveštajnim podacima.

4. Obaveštajno obezbeđenje je deo komandno-štabne funkcije. Sadržaj obaveštajnog obezbeđenja predstavlja neprekidan proces sa različitim stepenom intenziteta i obuhvata: planiranje i organizovanje obaveštajnog rada (uključujući i pripremu odgovarajućih snaga i sredstava); prikupljanje obaveštajnih podataka; obradu obaveštajnih podataka — procenu snaga, namera i mogućnosti neprijatelja, korišćenje obaveštajnih podataka, odnosno izveštavanje i obaveštavanje o neprijatelju.

Starešine komandi, štabova, ustanova i jedinica OS odgovorne su za obaveštajno obezbeđenje komandi, štabova i jedinica kojima rukovode i komanduju. Oni su dužni da poznaju osnovna načela obaveštajnog obezbeđenja, oblike i načine rada obaveštajno-izviđačkih organa i načela upotrebe izviđačkih jedinica i njihove mogućnosti.

Komandant je dužan da, na osnovu predloga obaveštajnog organa, svojom direktivom — zapovešću ili posebnim naređenjem odredi potčinjenima i zonu (rejon) obaveštajne odgovornosti, cilj, težište i osnovne zadatke obaveštajnog obezbeđenja, snage i sredstva za njihovo izvršavanje i vreme izvršenja važnijih zadataka. Pri određivanju posebno važnih zadataka komandant lično izdaje naređenje obaveštajno-izviđačkom organu, koji se upućuje u određeni rejon (zonu) radi prikupljanja obaveštajnih podataka.

Načelnik štaba je dužan da uskladi rad organa vidova, rodova i službi sa ostalim organima komande radi jedinstvenog plana obaveštajnog obezbeđenja za izvršavanje osnovnih zadataka i racionalne upotrebe snaga i sredstava.

U skladu sa odlukom (zamisli) komandanta ili načelnika štaba, načelnik obaveštajnog organa (po ovlašćenju) izdaje detaljnija naređenja i uputstva jedinici ili organu za prikupljanje obaveštajnih podataka, a strukturama sa kojima sadejstvuje i sarađuje upućuje zahteve.

Obaveštajni organi JNA i TO, nadležni za poslove obaveštajnog obezbeđenja, organizuju i obavljaju sve stručne poslove obaveštajnog obezbeđenja OS.

5. U svim prilikama komandama, štabovima i jedinicama JNA i TO određuje se zona (rejon) obaveštajne odgovornosti koju precizira pretpostavljena komanda — štab naređenjem za obaveštajno obezbeđenje.

Zona (rejon) obaveštajne odgovornosti u napadu obuhvata zonu napada produženu, načelno, do rasporeda onih snaga neprijatelja koje mogu bitno uticati na izvršenje borbenog zadatka sopstvene jedinice (ponekad, na 2—3 puta većoj dubini od dubine zadatka). U odbrani zona (rejon) obaveštajne odgo-

vornosti, načelno, obuhvata zonu (rejon) odbrane, uključujući zonu (rejon) na kojoj su raspoređene snage neprijatelja za napad, načelno, za jedan stepen više od sopstvene jedinice. Prema stvarnim potrebama, a zavisno od mogućnosti snaga i sredstava za prikupljanje obaveštajnih podataka, zona (rejon) obaveštajne odgovornosti može biti veća.

Zona (rejon) obaveštajne odgovornosti štabova TO poklapa se, načelno, sa matičnom teritorijom tih štabova.

Zona obaveštajnog interesovanja komandi, štabova i jedinica o neprijatelju redovno prelazi granice zone (rejona) dejstva i obaveštajne odgovornosti.

U zonama (rejonima) obaveštajne odgovornosti komande, štabovi i jedinice JNA i TO organizuju obaveštajno obezbeđenje, a ostvaruju ga obaveštajno-izviđački organi svih vidova i rodova OS nadležni za poslove obaveštajno-izviđačke delatnosti, uz široku saradnju i oslonac na stanovništvo, društveno-političke zajednice, društveno-političke organizacije i druge subjekte ONO i DSZ.

6. Komande i štabovi JNA i TO na jugoslovenskom ratištu, obavezni su da u svojim zonama (rejonima) obaveštajne odgovornosti obezbede plansko i koordinirano učešće svih subjekata opštenarodne odbrane i društvene samozaštite radi pravovremenog prikupljanja obaveštajnih podataka o neprijatelju. Komande i štabovi mogu, prema potrebi, narediti potčinjenim komandama (štabovima) da obrazuju privremene obaveštajno-izviđačke organe radi prikupljanja obaveštajnih podataka za njihove potrebe. Za usmeravanje i usaglašavanje rada obaveštajnih organa na strategijskom nivou odgovoran je obaveštajni organ strategijske komande.

Obaveštajni organi komandi i štabova OS moraju biti stručno osposobljeni i materijalno opremljeni da objedinjavaju obaveštajno-izviđačku delatnost svih obaveštajno-izviđačkih organa JNA i TO u zoni (rejonu) obaveštajne odgovornosti njihovih komandi i štabova, da rukovode njima i da poznaju i koriste mogućnosti sistema osmatranja i obaveštavanja u DPZ. Objedinjavanje obaveštajno-izviđačke delatnosti u svakoj konkretnoj situaciji, reguliše se naređenjima za obaveštajno obezbeđenje pretpostavljene komande i štaba. Načelno, to je komanda (štab) koja je nosilac planiranja, rukovođenja i komandovanja.

Komanda korpusa, divizije, brigade, puka i bataljona JNA i odgovarajućih štabova i jedinica TO odgovorna je za pravo-

vremeno formiranje, neposrednu pripremu, celishodnu i namensku upotrebu obaveštajno-izviđačkih organa.

U bataljonu (divizionu, odredu) JNA i TO za formiranje izviđačkih organa, radi prikupljanja obaveštajnih podataka o neprijatelju i prostoru borbenih dejstava, pored izviđačke jedinice, koja može biti u formacijskom sastavu bataljona (diviziona), mogu se angažovati i druge snage i sredstva iz sastava bataljona (diviziona, odreda) i jedinica ojačanja.

7. Načela obaveštajnog obezbeđenja polazne su osnove za konkretnu teorijsku i praktičnu delatnost u oblasti priprema i realizacije obaveštajno-izviđačke funkcije u strategijskim, operativnim i taktičkim razmerama. S tim u vezi, sve komande, štabovi, ustanove i jedinice vidova, rodova i službi OS dužne su da se u obaveštajnom radu oslanjaju na sve nosioce oružane borbe i sve oblike otpora i pridržavaju sledećih osnovnih principa: koordinirano učešće svih subjekata opštenarodne odbrane i društvene samozaštite na obaveštajnom obezbeđenju, usmerenost na cilj, neprekidnost i aktivnost, oslonac na stanovništvo (radne ljude i građane), pravovremenost, verodostojnost, centralizacija i tajnost.

a) **Koordiniranim učešćem svih subjekata ONO i DSZ** na planu obaveštajnog obezbeđenja pod rukovodstvom komande ili štaba koji u datoj situaciji rukovode operacijom (bojem), ostvaruje se masovnost u praćenju neprijatelja, racionalno korišćenje mogućnosti svih učesnika u oružanoj borbi, kao i mogućnost ostalih subjekata ONO i DSZ u određenom prostoru, i ekonomična upotreba specijalizovanih snaga za zadatke na težištu obaveštajnog obezbeđenja.

U svakoj oružanoj agresiji na SFRJ neprijatelj mora biti izložen intenzivnoj obaveštajno-izviđačkoj delatnosti JNA i TO. Celokupna teritorija jedinstvenog ratišta SFRJ, posebno privremeno zaposednuta teritorija, mora biti stalno kontrolisana u obaveštajnom pogledu. Na tim zadacima angažuju se svi subjekti opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. Uspeh obaveštajnog obezbeđenja zavisi i od pravovremenog angažovanja stanovništva.

Primena ovog načela podrazumeva obavezu izveštavanja i obaveštavanja o svakom značajnom obaveštajnom podatku, odnosno odgovarajuću, usmenu ili pismenu, razmenu obaveštajnih podataka linijom komandovanja, sadejstva i saradnje.

b) **Usmerenost na cilj**. Prikupljanje obaveštajnih podataka o neprijatelju (prvenstveno o njegovoj živoj sili i borbenim

sredstvima) neophodnih za pravovremeno donošenje celishodnih odluka, pripremu OS i uspešno vođenje oružane borbe u strategijskim, operativnim i taktičkim razmerama mora biti osnovni kriterijum pri određivanju cilja obaveštajnog obezbeđenja, bez obzira na vrstu i ciljeve agresije i razmere borbenih dejstava. Ciljevi obaveštajnog obezbeđenja u strategijskim, operativnim i taktičkim razmerama moraju biti usmereni na plansko, sistematsko i koordinirano prikupljanje onih podataka o neprijatelju i prostoru borbenih dejstava koji obezbeđuju pravovremeno donošenje celishodnih odluka, efikasno rukovođenje i komandovanje i uspešno izvođenje borbenih dejstava. Zavisno od toga, snage i sredstva za prikupljanje obaveštajnih podataka treba koncentrisati na težištu borbenih dejstava i njihovu delatnost usmeriti na objekte neprijatelja od posebnog interesa za ostvarenje osnovnog cilja obaveštajnog obezbeđenja u konkretnoj situaciji.

Usmerenost na cilj ostvaruje se: planskim, pravovremenim i pravilnim davanjem zadataka, određivanjem objekata, težišta i rejona dejstva obaveštajno-izviđačkim organima za prikupljanje obaveštajnih podataka; planskim i koordiniranim delovanjem obaveštajno-izviđačkih organa; koncentracijom napora na izvršenju težišnih zadataka i sposobnošću obaveštajno-izviđačkih organa da se pravovremeno i pravilno prilagođavaju u promenjenoj situaciji i da brzo usmeravaju svoju delatnost na prikupljanju onih obaveštajnih podataka koji su neophodni za rukovođenje i komandovanje u celini.

c) **Neprekidnost i aktivnost.** Zadaci obaveštajnog obezbeđenja moraju se izvršavati neprekidno i aktivno. Jednom uspostavljen dodir sa neprijateljem treba neprekidno i sistematski održavati svim oblicima i načinima obaveštajno-izviđačke delatnosti. U koncepciji opštenarodne odbrane i društvene samozaštite neprihvatljivi su šablonizirani oblici i načini obaveštajno-izviđačke delatnosti. Zbog toga treba primenjivati raznovrsne oblike i načine, jer se tako postižu bolji rezultati i sprečava neprijatelj da uništava naše obaveštajno-izviđačke organe. Radi toga se prati neprijatelj i utvrđuje gde se nalazi, u kakvom je rasporedu, njegova jačina, sistem vatre, i prate sve promene do kojih dolazi u njegovom borbenom i operativnom rasporedu. Svaka komanda, štab, ustanova i jedinica JNA i TO moraju neprekidno i aktivno, u skladu sa komandantovom odlukom i naređenjem, organizovati i izvršavati obaveštajno obezbeđenje sopstvenim snagama i sredstvima, ne čekajući naređenja od pretpostavljene komande

i podatke s druge strane, jer je to jedan od preduslova za sprečavanje iznenađenja, preuzimanje inicijative i uspešno vođenje oružane borbe. Obaveštajno obezbeđenje se mora organizovati i realizovati u svim uslovima prostora i vremena. Ono ne počinje prijemom borbenog zadatka niti prestaje njegovim izvršenjem.

d) **Oslonac na stanovništvo** je, prema koncepciji ONO i DSZ, osnova uspeha obaveštajno-izviđačke delatnosti, posebno na privremeno zaposednutoj teritoriji i u vlastitoj pozadini. Radni ljudi i građani i drugi subjekti opštenarodne odbrane i društvene samozaštite predstavljaju najširu osnovu za prikupljanje obaveštajnih podataka. Angažovanjem i organizovanjem stanovništva treba obuhvatiti svu, naročito privremeno zaposednutu teritoriju zemlje, obezbediti OS obaveštajne podatke o neprijatelju, jer je to važan preduslov za pravovremeno i efikasno angažovanje. Primena ovog načela zahteva da se putem svih oblika obuke za potrebe ONO i DSZ stanovništvo obuči i za izvršavanje obaveštajno-izviđačkih zadataka. Nosioci poslova angažovanja stanovništva na obaveštajno-operativnim zadacima su obaveštajno-operativni organi JNA i TO u svojim zonama (rejonima) obaveštajne odgovornosti, preko kojih ostali obaveštajni organi OS realizuju svoje potrebe i koriste ostale mogućnosti stanovništva za prikupljanje podataka o neprijatelju.

e) **Pravovremenost.** Primena ovog načela zahteva stalno usavršavanje organizacije rada na obaveštajnom obezbeđenju. Obaveštajni podaci se moraju pravovremeno prikupiti, dostaviti, obraditi i iskoristiti. Prema tome, pravovremeno prikupljanje i dostavljanje obaveštajnih podataka stalna je obaveza svih komandi, štabova i jedinica i njihovih obaveštajno-izviđačkih organa, kao i svih pripadnika OS. Tačni obaveštajni podaci, ako se na vreme ne dostave i iskoriste, gube vrednost. Obaveštajni podaci, koji se odnose na aktivnost neprijatelja, imaju prioritet pri dostavljanju i korišćenju u odnosu na obaveštajne podatke, koji ne utiču neposredno na bezbednost svojih snaga. S tim u vezi, svi organi koji se angažuju na prikupljanju podataka o neprijatelju moraju biti snabdeveni odgovarajućim sredstvima veze za brzo, bezbedno i neprekidno dostavljanje prikupljenih podataka.

f) **Verodostojnost.** Procena neprijatelja, prostora na kome se izvode (planiraju) borbena dejstva i vremenskih prilika treba da se zasniva na verodostojnim i tačnim podacima. Vrednost procene neprijatelja neposredno zavisi od broja, kvali-

teta i verodostojnosti obaveštajnih podataka na kojima se ona zasniva. Ukoliko dođe do neslaganja jedne subjektivne procene sa postojećim tačnim obaveštajnim podacima, ona mora biti ispravljena — bez obzira na njenu prividnu objektivnost (prihvatljivost). S tim u vezi, svaki obaveštajni podatak treba primiti sa rezervom, s obzirom na savremene sisteme maskiranja i dezinformisanja, sve dok ne bude proveren i potvrđen iz više izvora, jer je jednostranost i isključivost u radu obaveštajno-izviđačkih organa štetna i nedopustiva. Verodostojnost podrazumeva i obavezu organa koji prikupljaju obaveštajne podatke da tačno odrede mesto cilja — objekta neprijatelja.

g) **Centralizacija.** Neophodnost da se veliki broj obaveštajnih podataka, prikupljenih od raznih organa i na razne načine, stručno obrade i što bolje iskoriste za procenu neprijatelja, prostora borbenih dejstava i vremenskih prilika zahteva da se svi podaci, koji interesuju komandu, štab i jedinicu kao celinu stiču na jedno mesto — u obaveštajni organ određene komande — štaba JNA i TO. Time se omogućava potpunija — stručnija obrada i korišćenje obaveštajnih podataka i doprinosi boljem poznavanju neprijatelja.

Načelo centralizacije podrazumeva i obavezu svake komande, štaba, ustanove i jedinice JNA i TO i njihovih obaveštajnih organa da planski usklade dejstva svih obaveštajno-izviđačkih organa i jedinica za prikupljanje obaveštajnih podataka po cilju, mestu i vremenu, kako bi se na ekonomičan način postigli rezultati i pretpostavljenoj komandi najbržim putem dostavili neophodni obaveštajni podaci.

h) **Tajnost.** Zadaci, planovi i pripreme, organizacija i formacija obaveštajno-izviđačkih organa i jedinica, način izvršavanja zadataka, obim poznavanja neprijatelja i, posebno, izvori obaveštajnih podataka moraju se držati u tajnosti. Ovaj princip ne sme sputavati komande, štabove i obaveštajno-izviđačke organe da organizuju prikupljanje obaveštajnih podataka na širokoj osnovi, angažujući stanovništvo i sve subjekte opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. Primenjujući princip tajnosti komande, štabovi, ustanove i jedinice JNA i TO dužne su da:

— obučavaju i vaspitavaju vojnike i starešine da strogo čuvaju sve što bi neprijatelju moglo koristiti;

— upoznaju potčinjene samo sa onim podacima koji su im neophodni za obavljanje njihovih funkcionalnih dužnosti i izvršavanje postavljenih zadataka;

— u radu na planiranju i organizovanju obaveštajnog obezbeđenja uključuju samo neophodan broj lica;

— obezbede tajnost priprema i maskirano upućivanje obaveštajno-izviđačkih organa na izvršavanje zadataka;

— obezbede da svi pripadnici OS što bolje poznaju snage i sredstva, mogućnosti, oblike i načine delovanja neprijateljeve obaveštajne i kontraobaveštajne službe;

— ostvare neprekidnu kontrolu realizovanja propisanih i naređenih mera za zaštitu tajnosti i efikasnim merama otklone propuste zbog kojih bi neprijatelj mogao da dođe do podataka koje je neophodno sačuvati u tajnosti;

— preduzimaju i posebne mere bezbednosti radi očuvanja tajnosti važnih podataka, dokumenata i delatnosti obaveštajno-izviđačkih organa u zoni (rejonu) obaveštajne odgovornosti.

Ove mere moraju biti pravovremene, neprekidne i usklađene sa ostalim merama bezbednosti komande, štaba, ustanove i jedinice.

Veoma važan uslov za bezbednost obaveštajno-izviđačke delatnosti jeste saradnja i usklađenost rada obaveštajno-izviđačkih organa i organa bezbednosti OS, kao i saradnja sa odgovarajućim organima i organizacijama društveno-političkih zajednica i drugim subjektima opštenarodne odbrane i društvene samozaštite.

8. Obaveštajno-izviđački organi vidova, rodova i službi, da bi uspešno izvršavali zadatke obaveštajnog obezbeđenja, moraju, pored ostalog, da poznaju:

— organizaciju i formaciju, načela upotrebe dejstva neprijateljevih jedinica, a posebno snage, sredstva i načine obezbeđenja važnijih objekata — komandnih mesta i elemenata borbenog rasporeda;

— vrste naoružanja i opreme kojima raspolaže neprijatelj, njihov izgled, namenu i taktičko-tehničke osobine;

— prema mogućnosti, jezik neprijatelja.

Glava II

ZADACI OBAVEŠTAJNOG OBEZBEĐENJA

9. Koncepcija opštenarodne odbrane i društvene samozaštite zahteva neprekidno, sistematsko i kompleksno obaveštajno obezbeđenje OS i jugoslovenskog ratišta, jer je to deo ukupnih mera i aktivnosti društva za pravovremenu pripremu i uspešno vođenje opštenarodnog odbrambenog rata. Osnovni zadatak vojne obaveštajno-izviđačke organizacije je prikupljanje podataka od vojnog značaja, u miru i ratu.

10. Težište obaveštajnog obezbeđenja u miru usmereno je na praćenje i otkrivanje snaga i namera potencijalnog agresora, vremena, mogućnosti i načina otpočinjanja agresije i drugih vojnih, političkih i ekonomskih aktivnosti koje utiču na bezbednost zemlje.

Osnovni zadaci obaveštajnog obezbeđenja u miru su:

a) stalno poznavanje i praćenje vojne politike, ratne doktrine i stanja u OS potencijalnog agresora;

b) praćenje bilateralnih odnosa i uloge zemalja članica blokovskih grupacija;

c) otkrivanje i praćenje vežbovnih aktivnosti snaga potencijalnog agresora;

d) otkrivanje i praćenje snaga KoV, borbene tehnike i elemenata infrastrukture;

e) praćenje snaga, borbene tehnike i elemenata infrastrukture RV i PVO;

f) otkrivanje i praćenje baziranja, grupisanja i pregrupisavanja pomorskih snaga i sredstava borbene i druge podrške RM;

g) praćenje i otkrivanje snaga i sredstava za vođenje specijalnog rata;

h) otkrivanje i praćenje organizacije pozadinskog obezbeđenja potencijalnog agresora;

i) neprekidno praćenje borbene gotovosti, obučenosti i moralnih kvaliteta snaga potencijalnog agresora.

11. Težište obaveštajnog-obezbeđenja u ratu je na prikupljanju obaveštajnih podataka neophodnih za donošenje celishodnih odluka i što uspešnijeg rukovođenja i komandovanja.

Zadaci obaveštajnog obezbeđenja u ratu proističu iz zadataka jedinice — štaba, odluke komandanta, naređenja pretpostavljene komande — štaba za obaveštajno obezbeđenje, traženja (zahteva) potčinjenih, sadejstvujućih, sarađujućih i susednih jedinica — štabova — organa.

Osnovni zadaci obaveštajnog obezbeđenja u ratu su:

a) pravovremeno otkrivanje postupaka i namera neprijatelja u zahvatu fronta, na privremeno zaposednutoj teritoriji i u njegovoj pozadini: gde se nalazi, šta radi, njegova jačina, sastav i raspored, namere i cilj predstojećih dejstava, vrsta, količina, raspored, način obezbeđenja i pripreme za dejstvo nuklearnim, hemijskim i biološkim oružjem;

b) otkrivanje vazdušnih desanta u rejonu ukrcavanja, u toku prevoženja i u rejonima iskrcavanja; snaga, sredstava i elemenata infrastrukture RV i PVO, prvenstveno aerodroma (helidroma) neprijateljeve borbene avijacije i nosača nuklearnog oružja;

c) otkrivanje postojećih i dovođenje novih pomorskih snaga neprijatelja na pomorskom vojištu, njihovo baziranje, grupisanje, pokrete i aktivnosti, rasporeda borbenih elemenata i objekata utvrđivanja obalske odbrane i njihovih borbenih osobina, kao i pripremu i izvođenje pomorskih desanta.

Otkrivanje i neprekidno praćenje lokacije i aktivnosti osnovnih grupacija pomorskih snaga potencijalnog neprijatelja u široj zoni (rejonu) obaveštajnog interesovanja;

d) realna ocena borbene sposobnosti neprijateljevih jedinica (borbeno iskustvo, primena poznatih i novih operativno-taktičkih i tehničkih postupaka, pretrpljeni gubici u ljudstvu i materijalno-tehničkim sredstvima, popunjenost, zamorenost, moralno-političko stanje i dr.);

e) pravovremeno otkrivanje dolaska svežih neprijateljevih snaga iz dubine ka liniji fronta, pravci dovođenja tih snaga, njihova jačina, sastav, pripadnost i namere;

f) otkrivanje sistema veza, rasporeda i načina obezbeđenja komandnih mesta i centara veze neprijateljevih jedinica;

g) pravovremeno otkrivanje sistema i mera inžinjerijskog obezbeđenja dejstva neprijatelja u zahvatu fronta, na PZT i u njegovoj pozadini sa težištem na zaprečavanju, utvrđivanju, obezbeđenju kretanja i manevra, kao i izvedenim maskiranim radovima;

h) otkrivanje i praćenje vatrenog sistema neprijatelja, naročito u odbrani, sa težištem na otkrivanju rasporeda vatrenih položaja i jačine raketnih i artiljerijskih oruđa;

i) otkrivanje rejona razmeštaja neprijateljevih jedinica za elektronsko izviđanje i ometanje, njihove jačine, tehničke opremljenosti i mera obezbeđenja;

j) otkrivanje i izučavanje novih operativno-taktičkih postupaka koje neprijatelj primenjuje, kao i otkrivanje novih vrsta naoružanja i vojne opreme i načina njihove upotrebe;

k) otkrivanje i izučavanje sistema i organizacije neprijateljevog pozadinskog obezbeđenja: baziranje borbenih grupacija, raspored i način obezbeđenja pozadinskih jedinica i ustanova, izvori snabdevanja i popune materijalno-tehničkim sredstvima, putevi dotura i evakuacije;

l) otkrivanje i praćenje sistema mobilizacije i obuke u dopunskim jedinicama (centrima) radi popune gubitaka, formiranje novih jedinica, organizacijsko-formacijskih promena i slično;

m) otkrivanje sistema, mera i postupaka koje neprijatelj preduzima radi učvršćenja svojih pozicija na privremeno zaposednutoj teritoriji (uključujući izgradnju, uređenje i obezbeđenje objekata) i njihov odnos prema stanovništvu i materijalnim dobrima;

n) prikupljanje i obrada podataka o stanovništvu i materijalnim izvorima na neprijateljevoj teritoriji;

o) izučavanje iskustava i stalno praćenje razvoja radi unapređenja obaveštajno-izviđačke delatnosti sopstvenih obaveštajno-izviđačkih organa i jedinica;

p) praćenje vojno-političkih aspekata dejstava neprijatelja na međunarodnom planu i međunarodnih kretanja.

Glava III

ORGANIZACIJA OBAVEŠTAJNOG OBEZBEĐENJA ORUŽANIH SNAGA

12. Obaveštajno-izviđačka organizacija JNA i TO sastavni je deo organizovanog obaveštajnog obezbeđenja opštenarodne odbrane i društvene samozaštite na teritoriji i akvatoriji Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

Obaveštajno-izviđačka organizacija JNA i TO sastoji se iz tri osnovna elementa:

a) obaveštajnih organa, komandi i štabova;

b) obaveštajno-operativnih organa, i

c) izviđačkih jedinica i organa (stalnih i privremenih).

13. Obaveštajni organi komandi i štabova nosioci su i organizatori stručnih poslova obaveštajnog obezbeđenja za potrebe komandi, štabova i jedinica JNA i TO. Formiraju se i deluju prema jedinstvenim pravilima i propisima za OS.

Obaveštajni organi komandi i štabova obrazuju se, načelno, u komandama pukova — brigada, opštinskim štabovima i višim komandama i štabovima oružanih snaga, a po potrebi i u komandama odreda, bataljona, u štabovima mesnih zajednica, rejonskim štabovima i OUR-a. Veličina i organizacijska struktura ovih organa na odgovarajućem komandnom stepenu određuje se formacijom i posebnim kriterijumom. Organizacijska struktura mora biti jednostavna i elastična i da istovremeno omogućava neprekidno, sveobuhvatno, kvalifikovano i precizno obavljanje svih funkcija i stručnih poslova obaveštajno-izviđačke delatnosti.

Nadležnost i delokrug rada obaveštajnih organa komandi i štabova na svim komandnim stepenima reguliše se Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji, delokrugu i nadležnosti određene komande i štaba JNA i TO.

14. Obaveštajni organ pretpostavljene komande — štaba OS usmerava i koordinira rad u stručnom pogledu obaveštajno-izviđačkih organa i izviđačkih jedinica u neposredno potčinjenim komandama, štabovima i jedinicama, pruža im stručnu pomoć i kontroliše njihovu ukupnu obaveštajno-izviđačku delatnost.

15. Pri izvršavanju svojih zadataka obaveštajni organi moraju ostvariti tesnu saradnju sa svim organima vidova, rodova i službi u komandi (štabu), posebno sa operativnim organima, organima bezbednosti i organima unutrašnjih poslova, kao i drugim organima i organizacijama društveno-političkih zajednica nadležnih za poslove bezbednosti i društvene samozaštite i obaveštajno-izviđačke delatnosti u zoni (rejonu) obaveštajne odgovornosti.

Rad se odvija uz punu saradnju komandi — štabova i jedinica na frontu i komandi — štabova i jedinica na privremeno zaposednutoj teritoriji. Za usklađivanje je odgovorna komanda — štab koja je nosilac izvršenja zadataka u zoni — rejonu obaveštajne odgovornosti.

Saradnju sa stanovništvom na obaveštajno-operativnim zadacima treba ostvarivati posredstvom obaveštajno-operativnih organa JNA i TO, preko društveno-političkih organizacija, a koja se, po pravilu, zasniva na patriotizmu, dobrovoljnosti i obavezama i pravima prema koncepciji opštenarodne odbrane i društvene samozaštite.

16. Obaveštajni organ komande (štaba) JNA i TO mora primati sve obaveštajne podatke o neprijatelju u zoni (rejonu) obaveštajne odgovornosti određene komande (štaba) bez obzira na to ko ih je prikupio.

Podaci operativnog i strategijskog značaja obavezno se dostavljaju obaveštajnom organu Vrhovne komande (II upravi GŠ OS SFRJ) bez obzira na izvor i način prikupljanja. Nakon obrade i procene, obaveštajni organ VK dostavlja ih na korišćenje zainteresovanim organima, komandama — štabovima. Centralizovano priticanje obaveštajnih podataka o neprijatelju neophodno je radi njihove stručne obrade i procene, kao i racionalnog, celishodnog i uspešnog rukovođenja obaveštajno-izviđačkim organima.

17. Osnovne dužnosti obaveštajnog organa komandi i štabova JNA i TO su da:

— u zoni (rejonu) obaveštajne odgovornosti planira, organizuje, usmerava i koordinira celokupnu obaveštajno-izviđačku delatnost;

— neprekidno prikuplja i obrađuje obaveštajne podatke o neprijatelju, prostornim i vremenskim prilikama, i vrši opštu procenu neprijatelja u saradnji sa drugim organima (sagledava: stanje, mogućnosti, namere, cilj i verovatni način dejstva), ukazuje na uočene promene i, prema potrebi, preduzima dopunske mere obaveštajnog obezbeđenja;

— u procesu rada na donošenju odluke i u toku borbenih dejstava izlaže komandantu (načelniku) predlog za organizaciju i sprovođenje obaveštajnog obezbeđenja;

— neposredno rukovodi potčinjenim obaveštajno-izviđačkim organima i izviđačkim jedinicama u skladu sa zamisli i odlukom komandanta, odnosno naređenjem načelnika štaba, stara se o njihovoj pripremi, obuci i vaspitanju, popunjenosti i pozadinskom obezbeđenju;

— vodi računa o pravilnom i namenskom korišćenju tehničkih sredstava za prikupljanje podataka o neprijatelju;

— sarađuje sa obaveštajno-izviđačkim organima sadejstvujućih i susednih komandi, štabova i jedinica JNA i TO i odgovarajućim organima DPZ na frontu i na privremeno zaposednutoj teritoriji;

— organizuje najcelishodnije korišćenje obaveštajnih podataka; sa važnijim podacima odmah upoznaje komandanta, načelnika štaba i sve zainteresovane organe komande i štaba; o svim podacima koji su značajni za pretpostavljenu komandu ili za potčinjene, sadejstvujuće i susedne jedinice, štabove i organe DPZ dužan je da odmah, najkraćim putem, upozna zainteresovane komande i štabove; da posebnu pažnju posveti hitnom upoznavanju zainteresovanih o otkrivenom nuklearnom, hemijskom i biološkom oružju i sredstvima za njegovu upotrebu, brzopokretnim i vazdušnodesantnim snagama;

— učestvuje u izboru i praćenju ciljeva radi upotrebe nuklearnog oružja;

— učestvuje u planiranju i sprovođenju dezinformacija u okviru operativno-strategijskog maskiranja na nivou operativno-strategijskih komandi;

— učestvuje u planiranju elektronskog ometanja neprijateljevih radio i radio-relejnih veza i radarskih stanica;

— organizuje i, prema potrebi, neposredno rukovodi pripremama obaveštajno-izviđačkih organa za izvršenje zadataka u dubini borbenog ili operativnog rasporeda neprijatelja i obezbeđuje neophodne dokumente za održavanje veze s tim organima;

— organizuje i preduzima mere bezbednosti i samozaštite u toku pripreme i izvršenja zadataka obaveštajno-izviđačkih organa, kao i u toku prikupljanja i korišćenja obaveštajnih podataka;

— organizuje a, po potrebi, i ispituje ratne zarobljenike i one koji su prebegli radi obaveštajnog obezbeđenja svoje komande, štaba i jedinice;

— učestvuje u planiranju i izvođenju obuke starešina i jedinica o oružanim snagama potencijalnih agresora i organizovanju obaveštajnog obezbeđenja sopstvenih jedinica;

— učestvuje u izboru i rasporedu obaveštajno-izviđačkih starešina i građanskih lica na službi u oružanim snagama;

— razrađuje propisane obaveštajne dokumente;

— proučava i analizira iskustva iz rada vlastitih i stranih obaveštajno-izviđačkih organa i jedinica i koristi ih za unapređenje obaveštajno-izviđačke delatnosti.

18. Organi vidova, rodova i službi, dužni su da u saradnji sa obaveštajnim organom pretpostavljene komande (štaba) OS prate i izučavaju razvoj, organizaciju i formaciju, naoružanje i opremu, doktrinu i upotrebu određenog vida, roda i službe OS neprijatelja i procenjuju njegove namere i mogućnosti.

Komande i organi vidova, rodova i službi, u svim vrstama agresije i oblicima oružane borbe dužni su da, u saradnji sa obaveštajnim organom pretpostavljene komande (štaba), organizuju obaveštajno obezbeđenje i za posebne potrebe određenog vida, roda i službe.

19. Obaveštajno-operativni organi su specijalizovani organi komandi i štabova oružanih snaga SFRJ, osposobljeni i ovlašćeni da organizuju i izvode obaveštajno-operativnu delatnost na teritoriji SFRJ i na teritorijama stranih zemalja kao oblika prikupljanja obaveštajnih podataka o stranim oružanim snagama, radi obaveštajnog obezbeđenja oružanih snaga SFRJ. Formiraju se i razvijaju kao:

a) obaveštajno-operativni organi u inostranstvu;

b) obaveštajno-operativni organi JNA u zemlji, koje obrazuju Vrhovna komanda i komande strategijskih grupacija, razvijaju obaveštajno-operativnu delatnost na osnovnim operativno-strategijskim pravcima u zonama obaveštajne odgovornosti;

c) obaveštajno-operativni organi TO, koje formiraju štabovi TO socijalističkih republika i socijalističkih autonomnih pokrajina na strategijsko-operativnim pravcima u zonama obaveštajne odgovornosti na teritoriji SFRJ.

20. Jačina i organizacijska struktura obaveštajno-operativnih organa JNA i TO određuje se formacijom. Oblici i načini njihove delatnosti regulišu se posebnim uputstvima.

21. Izviđačke jedinice vidova i rodova su specijalizovane jedinice oružanih snaga namenjene za formiranje izviđačkih organa radi prikupljanja obaveštajnih podataka o neprijatelju i prostoru borbenih dejstava, naročito o elementima neprijateljevog borbenog (operativnog) rasporeda po kojima će dejstvovati jedinice vidova i rodova, prvenstveno na težištu borbenih dejstava u zahvatu fronta, na privremeno zaposednutoj teritoriji i u neprijateljevoj pozadini. Izviđačke jedinice formirane su u odeljenja, vodove, čete (baterije) i bataljone (divizione), centre i avio-eskadrile. Načelno, ne upotrebljavaju se kao celine već po delovima — formiranjem izviđačkih organa za samostalno izvršavanje složenih izviđačkih zadataka.

Izviđačke jedinice vidova i rodova OS moraju biti skladno i ekonomično organizovane. Svojom veličinom, organizacijskom strukturom, opremljenošću i izviđačkom borbenom spremnošću, u celini i po delovima, moraju odgovarati zahtevima obaveštajnog obezbeđenja OS.

Izviđačke jedinice KoV mogu se, prema potrebi, upotrebiti kao celine (ili po delovima) i za izvođenje diverzija u neprijateljevom borbenom i operativnom rasporedu i za uništavanje njegovih ubačenih obaveštajno-izviđačkih, diverzantsko-terorističkih i drugih specijalnih grupa i vitalnih objekata, o čemu odluku donosi komandant (komandir) jedinice zavisno od opšte direktive.

22. Izviđački organi obrazuju se za prikupljanje obaveštajnih podataka o neprijatelju i prostoru borbenih dejstava,

načelno, na težištu borbenih dejstava, izviđanjem u svim oblicima oružane borbe i u svim vidovima borbenih dejstava. Izviđački organi u OS su: osmatrači i grupe osmatrača, osmatračnice, osmatrački punktovi, izviđačke patrole, izvidnice, izviđačke grupe, izviđačko-diverzantske grupe, izviđački punktovi, izviđački odredi i odredi specijalne namene. Izviđačkim organima smatraju se i elementi za prikupljanje obaveštajnih podataka elektronskim izviđanjem, i to: radio-prislušni centri, radio-prislušne grupe i stanice, radio-relejni prislušni centri i stanice, radio-goniometrijske stanice, stanice za radio-tehničko izviđanje i radarske stanice. Neki od ovih elemenata (izviđačkih organa) mogu biti stalnog tipa.

Izviđački organi, kao privremeni sastavi, formiraju se iz sastava izviđačkih i ostalih jedinica OS. U sastav opštevojnih izviđačkih organa, prema konkretnoj situaciji, potrebama, mogućnostima i objektima neprijatelja, treba uključivati izviđače svih rodova i službi, i time smanjivati — brisati veštačke granice između opštevojnog i rodovskog izviđanja.

Izviđački organi u obaveštajno-izviđačkoj organizaciji TO (osmatrački i izviđački punktovi) stalni su organi formirani još u miru prema posebnom Uputstvu.

Izviđački organi obrazovani iz sastava izviđačkih jedinica upotrebljavaju se, načelno, za izvršavanje najvažnijih zadataka obaveštajnog obezbeđenja na težištu borbenih dejstava, u zahvatu fronta, na privremeno zaposednutoj teritoriji i teritoriji neprijatelja.

Svaki izviđački organ mora biti obezbeđen odgovarajućim sredstvima veze, naoružanja i opremom, kao i odgovarajućim sredstvima za osmatranje danju i noću.

Izviđačkim organima, prilikom upućivanja na zadatak, treba ukazati i na mogućnost i način ostvarenja saradnje sa subjektima ONO i DSZ u prikupljanju obaveštajnih podataka u određenoj zoni (rejonu).

Pri ostavljanju ili upućivanju na zadatak ljudstvo izviđačkih organa ne nosi sobom dokumente (službene i lične) koji bi mogli na bilo koji način otkriti pripadnost i zadatak tih organa. Oni tom prilikom, načelno, nose kartu, ratni blok i neophodne dokumente za rad i održavanje veze. Dokumenti koje nose ne smeju pasti u ruke neprijatelju.

23. Obaveštajno-izviđački organi i izviđačke jedinice moraju biti stalno spremni, što podrazumeva odgovarajuću tehničku opremljenost i visok stepen organizacije, popunjenosti i obučenosti, tako da neprekidno i pravovremeno obezbeđuju komandovanju potrebne obaveštajne podatke. Zavisno od toga sve komande i štabovi JNA i TO dužni su da obezbede neprekidan razvoj i usavršavanje (organizacijskog, kadrovskog i tehničkog karaktera) svojih obaveštajno-izviđačkih organa i izviđačkih jedinica.

Glava IV

SADRŽAJ (FUNKCIJA) OBAVEŠTAJNOG OBEZBEĐENJA

24. Funkciju obaveštajnog obezbeđenja predstavlja neprekidan proces sa različitim stepenom intenziteta i obuhvata: planiranje i organizovanje obaveštajnog obezbeđenja (uključujući i pripremu — usavršavanje odgovarajućih snaga i sredstava); prikupljanje obaveštajnih podataka; obradu obaveštajnih podataka — procenu snaga, namera i mogućnosti neprijatelja; korišćenje obaveštajnih podataka, odnosno izveštavanje i obaveštavanje o neprijatelju.

1. PLANIRANJE I ORGANIZOVANJE OBAVEŠTAJNOG OBEZBEĐENJA

25. Obaveštajno obezbeđenje se planira s ciljem da se sve raspoložive snage i sredstva najcelishodnije upotrebe i postignu maksimalni rezultati u prikupljanju, obradi i korišćenju obaveštajnih podataka o neprijatelju, prostoru borbenih dejstava i vremenskim prilikama. Planiranje mora biti realno i usklađeno sa potrebama i mogućnostima svih vidova, rodova i službi i u skladu sa situacijom.

Planiranje je neprekidan i obavezan proces, bez obzira na vreme kojim se raspolaže, složenost situacije i druge okolnosti. Njime se mora obezbediti usklađena obaveštajno-izviđačka delatnost obaveštajno-izviđačkih organa i jedinica određene komande, štaba OS i organizovano angažovanje organa društveno-političkih zajednica, društveno-političkih i radnih organizacija i stanovništva na obaveštajnom obezbeđenju OS

u datoj situaciji. Posle donete odluke planiranje je konkretnije i njegov cilj je njeno obaveštajno obezbeđenje. U toku borbenih dejstava planiranje se prilagođava razvoju situacije u zoni borbenih dejstava određene komande, štaba.

26. U početnom periodu rata, obaveštajno-izviđačke organe i jedinice JNA, a posebno Granične jedinice, treba planski angažovati za prikupljanje obaveštajnih podataka o glavnim snagama neprijatelja i oružanim snagama njihovih saveznika. Istovremeno, obaveštajno-izviđačke organe i jedinice TO (u skladu sa mobilizacijom i razvojem) treba aktivirati i usmeriti na obaveštajno-izviđačku delatnost na celom ratištu tako da, zajedno sa ostalim obaveštajno-bezbednosnim strukturama ONO i DSZ, primenjujući najraznovrsnije oblike i načine dejstva (od osmatranja pojedinaca i grupa do obaveštajno-operativnih prodora u sve strukture OS neprijatelja) i uz organizovano angažovanje stanovništva, postepeno preuzmu težišne zadatke obaveštajnog obezbeđenja na privremeno zaposednutoj teritoriji i u sopstvenoj pozadini i posluže kao oslonac za obaveštajno-izviđačku delatnost obaveštajno-izviđačkih organa i jedinica JNA.

27. U svim oblicima oružane borbe i borbenih dejstava, obaveštajno obezbeđenje treba planirati u zahvatu fronta, na neprijateljevoj teritoriji, na privremeno zaposednutoj teritoriji i u vlastitoj pozadini.

28. Obaveštajno obezbeđenje u frontalnom obliku oružane borbe treba planirati i organizovati prvenstveno za potrebe komandi i jedinica koje dejstvuju u zahvatu fronta. Obaveštajno-izviđačka delatnost na teritoriji neprijatelja i u zahvatu fronta za sve vreme ovog oblika oružane borbe mora biti dominantna i težišna. Njeni nosioci su obaveštajno-izviđački organi i jedinice JNA.

Obaveštajno-izviđačka delatnost obaveštajno-izviđačkih organa i jedinica TO i stanovništva (radnih ljudi i građana) na privremeno zaposednutoj teritoriji i u vlastitoj pozadini mora biti najneposrednije sinhronizovana po cilju, prostoru, objektima i vremenu sa takvom aktivnošću JNA na teritoriji neprijatelja i u zahvatu fronta.

29. Obaveštajno obezbeđenje u kombinovanom obliku oružane borbe treba planirati tako da predstavlja sintezu jednovremenih, koordiniranih, pravovremenih i veoma raznolikih oblika i načina obaveštajno-izviđačke delatnosti JNA i TO na teritoriji neprijatelja, u zahvatu fronta, na privremeno zapo-

sednutoj teritoriji i u vlastitoj pozadini. U pojedinim periodima rata, težište obaveštajnog obezbeđenja može biti na bilo kom od njih. Rezultati takvog planiranja, u odbrani od agresije sa radikalnim ciljem moraju dati optimalne rezultate na planu obaveštajnog obezbeđenja OS, jer će u kombinovanom obliku oružane borbe postojati i objektivni uslovi za uspešno obaveštajno kontrolisanje neprijatelja na čitavom prostoru.

U početnom periodu rata težište obaveštajno-izviđačke delatnosti obaveštajno-izviđačkih organa i jedinica JNA i TO treba usmeriti na prikupljanje raznovrsnih podataka o neprijatelju na neprijateljevoj teritoriji, u zahvatu fronta, a u vlastitoj pozadini na pravovremeno prikupljanje podataka o strategijsko-operativnim desantima neprijatelja.

30. Prilikom planiranja obaveštajnog obezbeđenja u partizanskom obliku oružane borbe najveći deo OS organizovaće i izvoditi masovne borbe, bojeve i operacije (pretežno napadnog karaktera) na privremeno zaposednutoj teritoriji. To je najteži i najsloženiji oblik oružane borbe u kojem su komande, štabovi, ustanove i jedinice OS posebno osetljive na brze i česte promene situacije i moguća iznenađenja od neprijatelja. To nameće potrebu da obaveštajni i izviđački organi i jedinice OS na svim komandnim stepenima ispolje, sa ostalim obaveštajno-bezbednosnim strukturama ONO i DSZ, maksimalnu mobilnost i aktivnost u pravovremenom prikupljanju obaveštajnih podataka o neprijatelju i prostoru borbenih dejstava. radi obezbeđenja uspešnog komandovanja i rukovođenja jedinicama i radi sprečavanja mogućih iznenađenja, a time i uspešnog izvođenja raznovrsnih vidova borbenih dejstava oružanih snaga.

Za obaveštajno obezbeđenje u ovom obliku oružane borbe od posebnog je značaja da se obaveštajno-izviđačka delatnost, obaveštajno-izviđačkih organa i jedinica OS ostvaruje uz maksimalni, planski oslonac na stanovništvo, društveno-političke organizacije i obaveštajno-bezbednosne organe društveno-političkih zajednica, a delatnost obaveštajno-operativnih organa JNA i TO prvenstveno treba usmeriti na obaveštajno-operativno prodiranje u najvitalnije neprijateljeve objekte radi stvaranja i korišćenja obaveštajnih izvora u tim objektima s ciljem pravovremenog prikupljanja obaveštajnih podataka.

31. Planiranje i organizovanje obaveštajnog obezbeđenja u operacijama reguliše se prema načelima za izvođenje operacije OS u ONOR-u.

32. Plan obaveštajnog obezbeđenja izrađuje se na osnovu:

— naređenja (direktive) za obaveštajno obezbeđenje pretpostavljene komande, štaba;

— zadatka jedinice;

— odluke, a izuzetno samo zamisli komandanta;

— odobrenog predloga za obaveštajno obezbeđenje, koji je podneo obaveštajni organ i usmenog naređenja komandanta ili načelnika štaba, po odobrenom predlogu;

— obaveštajnih podataka kojima se raspolaže;

— zahteva pojedinih organa komande potčinjenih, sadejstvujućih i suseda;

— stanja i mogućnosti obaveštajno-izviđačkih organa i drugih organa koji se angažuju u prikupljanju podataka.

Ne dobijanje naređenja od pretpostavljene komande — štaba za obaveštajno obezbeđenje ne oslobađa komandu — štab obaveze da pravovremeno organizuje obaveštajno obezbeđenje.

33. Plan obaveštajnog obezbeđenja realizuje se postavljanjem zadataka putem naređenja (direktiva) za obaveštajno obezbeđenje. Naređenja (direktive) mogu biti sastavni deo opšte zapovesti (direktive) ili zasebni dokumenti.

Komandant u svojoj zapovesti (direktivi) pod tačkom Obaveštajno obezbeđenje, određuje težište i cilj obaveštajnog obezbeđenja, zone obaveštajne odgovornosti potčinjenih komandi-štabova i angažovanje snaga i sredstava za prikupljanje obaveštajnih podataka.

34. U fazi proučavanja i shvatanja zadatka u obaveštajnom smislu, kao i pripreme za izradu predloga i plana obaveštajnog obezbeđenja, obaveštajni organ komande, štaba dužan je da razmotri:

— koji obaveštajni podaci nedostaju, a neophodni su za potpunije sagledavanje situacije, donošenje odluke i uspešno rukovođenje i komandovanje u toku borbenih dejstava;

— koje podatke, kojim snagama i sredstvima i do kada mora prikupiti;

— koje otkrivene elemente borbenog rasporeda neprijatelja treba neprekidno pratiti;

— prema kojim objektima (zonama, rejonima, pravcima) treba usmeriti težište obaveštajno-izviđačke delatnosti i koje snage i sredstva na tome angažovati;

3

— kakve snage i sredstva za prikupljanje podataka imati u rezervi, način njihove upotrebe i gotovost za dejstvo;

— koje sve mere treba preduzeti za zaštitu tajnosti priprema i dejstva organa za prikupljanje podataka;

— kako organizovati pravovremeno dostavljanje obaveštajnih podataka pretpostavljenoj komandi, štabu i komandama, štabovima potčinjenih, sadejstvujućih i susednih jedinica;

— kako rešiti pitanje organizovanja veze sa organima koji neposredno prikupljaju podatke.

35. Prilikom određivanja organa za prikupljanje podataka, njihove pripreme o načinu prikupljanja podataka treba voditi računa o sledećem:

— obrazovati i angažovati ih na način koji omogućava da se najcelishodnijim i najbržim putem dođe do potrebnih podataka;

— odrediti im takve zadatke koje su oni, prema svom sastavu, tehničkoj opremljenosti i položaju u mogućnosti da izvrše;

— izvršiti njihovu potpunu i pravovremenu pripremu, uključujući i tehničko opremanje.

36. Sastav, jačina i tehnička opremljenost organa za prikupljanje podataka, kao i snaga i sredstava za njihovu podršku, kada je ona neophodna, zavise od:

— mesta objekta obaveštajno-izviđačkog delovanja u operativnom ili borbenom rasporedu neprijatelja i od toga koje podatke treba o njima prikupiti;

— načina prikupljanja podataka i vrste neprijateljevih prepreka, odnosno njegovog sistema obezbeđenja, koje tokom izvršenja zadatka treba izbeći ili savladati;

— snaga i sredstava za obaveštajno-izviđačko delovanje u konkretnoj situaciji;

— vida borbenih dejstava i vremena kojim se raspolaže za prikupljanje podataka.

37. Na liniji dodira sa neprijateljem, na bokovima i u međuprostorima podatke o neprijatelju treba prikupljati, načelno, borbenim dejstvima jedinica u neposrednom dodiru i njihovim izviđačkim organima koji se privremeno obrazuju od jedinica rodova (najčešće od pešadijskih, oklopnih i mehanizovanih jedinica).

Na teritoriji neprijatelja, privremeno zaposednutoj teritoriji i u vlastitoj pozadini, obaveštajne podatke treba prikupljati obaveštajno-izviđačkom delatnošću obaveštajno-izviđačkih organa i jedinica JNA i TO, sa osloncem na obaveštajno-bezbednosne organe društveno-političkih zajednica, stanovništvo, organizacije udruženog rada i druge društveno-političke organizacije.

38. Kad predstoji smena jedinica u toku borbenih dejstava, komanda, štab koja smenjuje jedinicu u neposrednom dodiru sa neprijateljem, od stupanja u borbu planira i prikuplja obaveštajne podatke za svoje potrebe preko komande jedinica koje se smenjuju — dejstvom njenih obaveštajno-izviđačkih organa. Ova pitanja treba regulisati naređenjem za obaveštajno obezbeđenje pretpostavljene komande.

39. Od posebnog značaja je da se u toku planiranja sagleda i reši pitanje pravovremenog dostavljanja prikupljenih obaveštajnih podataka od svih obaveštajno-izviđačkih organa i jedinica neposredno angažovanih na prikupljanju podataka. Ova pitanja treba rešavati prema planu veza obaveštajno-izviđačkih organa. U slučaju nemogućnosti da zadejstvovani obaveštajno-izviđački organi ne mogu planski dostavljati podatke, dužni su da dostavljaju obaveštajne izveštaje najbližoj komandi ili štabu TO koja takav izveštaj bez odlaganja prosleđuje komandi koja je uputila organ za prikupljanje podataka.

S obzirom na značaj podataka koje mogu prikupiti obaveštajno-izviđački organi štabova i jedinica TO na privremeno zaposednutoj teritoriji za potrebe jedinica JNA koje dejstvuju u zahvatu fronta, posebnu pažnju treba posvetiti organizaciji i obezbeđenju sigurne veze sa tim organima (izveštavanju i obaveštavanju o prikupljenim obaveštajnim podacima), jer od toga zavisi pravovremeno korišćenje prikupljenih podataka.

40. Komanda, štab i njen obaveštajni organ na svim komandnim stepenima OS dužni su da organizuju, kontrolišu i pružaju pomoć potčinjenim obaveštajno-izviđačkim organima i jedinicama i ostalim jedinicama (organima) angažovanim na zadacima obaveštajnog obezbeđenja. Osnovno je da provere da li su zadaci i uputstva pravilno shvaćeni, kako se izvršavaju i na kakve teškoće se nailazi.

Osim toga, kontrolom treba proveriti: izradu, odašiljanje i prijem dokumenata, gotovost veze obaveštajno-izviđačkih organa i jedinica za dejstvo, gotovost veze obaveštajno-izviđačkih organa, popunjenost i ispravnost borbene i obaveštajno-

-izviđačke tehnike, itd. Pravovremenim ukazivanjem na nedostatke pruža se potčinjenim organima i jedinicama pomoć, čime se olakšava izvršenje zadatka.

2. PRIKUPLJANJE OBAVEŠTAJNIH PODATAKA

41. Prikupljanje obaveštajnih podataka je najsloženija radnja u funkciji obaveštajnog obezbeđenja. Vrši se na sledeće načine:

— obaveštajno-operativnom delatnošću;

— izviđanjem vidova, rodova i službi;

— ispitivanjem ratnih zarobljenika i onih koji su prebegli;

— izučavanjem neprijateljevih dokumenata, primeraka novog (nepoznatog) naoružanja i ostalih novih tehničkih i borbenih sredstava i vojne opreme;

— izučavanjem poverljivih, javnih i drugih publikacija (štampe, časopisa, pravila, udžbenika, meteoroloških izveštaja i sl.) i praćenjem emisija neprijateljevih sredstava javnog informisanja.

Obaveštajni podaci se prikupljaju i korišćenjem raznih izvora i načina koje primenjuju stanovništvo i druge strukture ONO i DSZ van OS, a koji mogu korisno poslužiti za obaveštajno obezbeđenje OS, kao i razmenom obaveštajnih podataka sa prijateljskim i savezničkim zemljama.

A. OBAVEŠTAJNO-OPERATIVNA DELATNOST

42. Obaveštajno-operativna delatnost obuhvata mere i postupke obaveštajnih organa OS na stvaranju, vaspitavanju i korišćenju obaveštajnih izvora primenom raznovrsnih oblika i načina delovanja, a s ciljem prikupljanja obaveštajnih podataka.

Organizovanje, oblici i način obaveštajno-operativne delatnosti reguliše se posebnim uputstvima.

B. IZVIĐANJE

1) OPŠTE ODREDBE

43. Izviđanje je aktivnost koju, u okviru obaveštajnog obezbeđenja, vrše OS i druge strukture ONO i DSZ radi prikupljanja obaveštajnih podataka o neprijatelju, prostoru borbenih dejstava i vremenskim prilikama. Ono je jedan od osnovnih načina prikupljanja podataka radi upotpunjavanja uvida u situaciju, donošenja celishodnih odluka, efikasnog komandovanja i rukovođenja u borbenim dejstvima i sprečavanja iznenadnih napada neprijatelja sa kopna, mora i iz vazdušnog prostora. Izviđanjem se omogućava da jedinice OS stupe u borbu i izvode borbena dejstva pod najpovoljnijim uslovima.

Izviđanje se organizuje i sprovodi neprekidno, pravovremeno i aktivno u svim oblicima oružane borbe i u svim vidovima borbenih dejstava, osloncem na štabove i jedinice TO i uz saradnju sa odgovarajućim organima DPZ, DPO i OUR. Izviđa se u zahvatu fronta, na privremeno zaposednutoj teritoriji, na teritoriji neprijatelja i u vlastitoj pozadini, sa zemlje, iz vazdušnog prostora i na moru, usmeravanjem glavnih izviđačkih snaga i sredstava na težištu borbenih dejstava i prema osnovnim neprijateljevim objektima.

Izviđaju izviđački organi i sve jedinice OS osmatranjem (prisluškivanjem), tehničkim sredstvima, borbenim dejstvima izviđačkih organa (prepad, zaseda i dr.) i borbom jedinica.

Neposredno održavanje dodira sa neprijateljem jedan je od najvažnijih preduslova za efikasno izviđanje. Dodir se može održavati: borbenim rasporedom, isturenim osmatračima, izviđačkim grupama, patrolama i odredima, plovnim sredstvima na moru i vazduhoplovnim sredstvima iz vazdušnog prostora.

44. Izviđanje organizuju i vrše sve komande — štabovi i jedinice OS (u dodeljenoj zoni obaveštajne odgovornosti) za: sopstvene potrebe, potrebe pretpostavljene komande — štaba i suseda i sadejstvujućih jedinica.

Izviđanje za potrebe pretpostavljene komande — štaba treba organizovati i vršiti u skladu sa naređenjem za obaveštajno obezbeđenje, a za potrebe suseda i sadejstvujućih jedinica na osnovu njihovog traženja (zahteva).

Štabovi i jedinice TO i sve druge jedinice, na privremeno zaposednutoj teritoriji, po pravilu, organizuju i vrše izvi-

đanje i za potrebe jedinica raspoređenih u zahvatu fronta, posebno onih sa kojima sadejstvuju, na osnovu njihovog traženja.

Izviđanje u vlastitoj pozadini pretežno organizuju i vrše obaveštajni i izviđački organi i jedinice TO radi pronalaženja diverzantskih, izviđačkih i drugih ubačenih delova neprijatelja i otkrivanja jačine, sastava, pripadnosti, rejona i objekata dejstva vazdušnih desanata neprijatelja.

45. Po cilju, obimu i angažovanim snagama i sredstvima, izviđanje može biti **strategijsko, operativno i taktičko,** a prema izvršiocima — **opštevojno izviđanje** (od opšteg značaja za jedinicu kao celinu), **izviđanje vidova, rodova i službi i komandantsko izviđanje.**

Strategijsko izviđanje organizuje Generalštab na celoj dubini teritorije neprijatelja, odnosno na teritorijama koje mogu biti zahvaćene ratom. Ono treba da obezbedi Vrhovnoj komandi opšti uvid u situaciju i pravovremene obaveštajne podatke o rasporedu i pokretima grupacija oružanih snaga neprijatelja na što većoj dubini.

Operativno izviđanje organizuje komanda i štabovi TO radi prikupljanja obaveštajnih podataka neophodnih za obaveštajno obezbeđenje pripreme, organizacije i izvođenja operacija.

Taktičko izviđanje organizuju komande svih osnovnih i združenih taktičkih jedinica JNA i TO, regionalni i opštinski štabovi TO radi prikupljanja obaveštajnih podataka o neprijatelju i prostoru borbenih dejstava neophodnih za obaveštajno obezbeđenje priprema i vođenja združenog boja i borbe.

46. Opštevojno izviđanje organizuju sve komande i štabovi OS, koje u svom sastavu imaju izviđačku jedinicu radi pravovremenog prikupljanja podataka o neprijatelju i prostoru borbenih dejstava koji su od opšteg značaja za donošenje celishodne odluke i za rukovođenje i komandovanje u toku izvođenja borbenih dejstava.

47. Izviđanje za posebne potrebe vidova, rodova i službi organizuju starešine njihovih jedinica, odnosno odgovarajući organi vidova, rodova i službi. Vrši se samostalno i u okviru opštevojnog izviđanja. Podaci koji su prikupljeni na ovaj način koriste se i za dopunu opštevojnog izviđanja.

Organi koji organizuju izviđanje za potrebe vidova, rodova i službi, obavezni su da sarađuju sa obaveštajnim organima komande (štaba) koja organizuje opštevojno izviđanje, radi planskog angažovanja snaga i racionalnog korišćenja obaveštajnih podataka.

48. Komandantsko izviđanje obavlja komandant, sa zemlje i iz vazdušnog prostora sam ili sa odgovarajućom grupom starešina radi prikupljanja podataka o neprijatelju, zemljištu i toku borbenih dejstava.

2) IZVIĐANJE SA ZEMLJE

49. Izviđanje sa zemlje vrše rodovi i službe KoV JNA i TO. Ono omogućava: održavanje stalnog dodira sa neprijateljem, neprekidnost praćenja njegovih dejstava i pravovremeno uočavanje svih promena u jačini, sastavu i rasporedu neprijateljevih jedinica, otkrivanje inžinjerijskih radova i prikupljanje potrebnih podataka o prostoru borbenih dejstava i vremenskim prilikama.

(1) *Izviđanje u pešadijskim i oklopnim i mehanizovanim jedinicama*

50. U pešadijskim i OMJ izviđa se:

a) osmatranjem i prisluškivanjem;

b) dejstvom izviđačkih organa (izviđačkih patrola, izviđačkih grupa i izviđačkih odreda);

c) borbom jedinica (borbenim rasporedom).

a) Osmatranje i prisluškivanje

51. Osmatranje, kao jedan od najvažnijih načina izviđanja, koje vrše pojedinci ili grupe osmatrača, organizuju i obavljaju sve komande, štabovi i starešine osnovnih i združenih taktičkih jedinica OS. Noću se osmatra upotrebom odgovarajućih optoelektronskih uređaja i prisluškivanjem.

Neprijatelj se osmatra u svim oblicima oružane borbe i u svim vidovima borbenih dejstava sa opštevojnih osmatračnica (i osmatračnica rodova), koje (raspoređene po frontu i dubini), u korpusu, diviziji, štabovima TO, brigadi, puku i bataljonu JNA i TO čine opšti sistem osmatranja. Pod sistemom osmatranja podrazumeva se: raspored osmatračnica, angažo-

vane snage i sredstava za osmatranje i organizovana veza sa njima.

Sistem osmatranja u korpusu i diviziji obuhvata: opštevojne osmatračnice korpusa i divizije, opštevojne osmatračnice brigada, pukova i bataljona i osmatračnice jedinica rodova.

Sistem osmatranja u bataljonu obuhvata vodne, četne i osmatračnicu komandanta bataljona.

52. Osmatračnica (O) izviđački je organ jačine grupe do odeljenja koja izvršava zadatak sa uređenog ili podešenog mesta za osmatranje. Organizuje se na frontu, privremeno zaposednutoj teritoriji i u vlastitoj pozadini.

Opštevojne osmatračnice (O) mogu biti glavne (Og) rezervne (Or), pomoćne (Op) i lažne (Olž). Sve vrste osmatračnica mogu biti naredne (ON). Zavisno od načina izvršenja zadataka sa osmatračnica, one mogu biti i pokretne.

Glavne osmatračnice organizuju se na težištu borbenih dejstava za osmatranje neprijatelja, zemljišta i sopstvenih snaga.

Pomoćne osmatračnice organizuju se prema potrebi radi osmatranja pravaca koji se ne mogu osmatrati sa glavnih osmatračnica. Postavljaju se na bokove, u međuprostore i ispred borbenog rasporeda.

Rezervne osmatračnice služe da se sa njih produži osmatranje kada je ono onemogućeno sa glavnih osmatračnica.

Naredne osmatračnice organizuju se radi omogućavanja neprekidnog osmatranja u toku borbe.

Lažne osmatračnice se organizuju sa ciljem da se zavara neprijatelj i odvrati njegova pažnja od osmatračnica sa kojih se osmatra.

Za nepokretne osmatračnice koriste se izrađeni (podešeni) ili prirodni objekti iz kojih se osmatra. Za pokretne osmatračnice koriste se borbena ili druga vozila i helikopteri sa kojih se osmatra u pokretu ili sa kratkih zastanaka.

53. Za potrebe komande puka, brigade, divizije i korpusa, opštinskog i regionalnog štaba TO osmatranje sa opštevojnih osmatračnica organizuje obaveštajni organ, a osmatra grupa osmatrača iz sastava izviđačke jedinice. Zavisno od konkretne situacije u puku, brigadi, diviziji i korpusu, regionalnom i opštinskom štabu TO organizuju se, načelno, jedna do tri opštevojne osmatračnice (glavna i pomoćne).

Komandant bataljona JNA i TO obavezno organizuje i formira osmatračnicu od ljudstva iz potčinjene jedinice sa koje, prema potrebi, i sam osmatra tok borbe.

Dubina osmatranja zavisi od stepena vidljivosti i sredstava kojima se osmatra. U okviru zone osmatranja određuju se pravci, rejoni ili objekti naročite pažnje. Zone osmatranja susednih osmatračnica (osmatrača) u osnovnim taktičkim jedinicama, kad god je to moguće, treba da se preklapaju.

54. Radi uspešnog osmatranja ljudstvo na osmatračnici potrebno je snabdeti: sredstvima za dnevno osmatranje, osmatranje noću i prisluškivanje; sredstvima za održavanje veze; opštim dokumentima kriptozaštite; priborom za crtanje i pisanje; dnevnikom osmatranja; sredstvima za osvetljavanje; časovnikom; sredstvima za detekciju, a po mogućnosti stolom i klupama.

Osmatračnica za evidenciju obaveštajnih podataka i izveštavanje vodi dnevnik osmatranja, šemu osmatranja a, po potrebi, i kartu za unošenje podataka.

Grupe osmatrača iz sastava četa i bataljona, kao i u jedinicama TO potrebno je snabdeti najneophodnijim sredstvima i dokumentima koji se prilagođavaju potrebama.

55. Komandiru osmatračnice uvek treba precizirati zonu (sektor, rejon ili objekat) osmatranja, orijentire, zadatak, mesto osnovne i naredne osmatračnice i način izveštavanja. Širina zone osmatranja, a zavisno od zemljišta, važnosti pravca, udaljenosti objekta za osmatranje i meteoroloških uslova, sredstava za osmatranje i jačine grupe, načelno se poklapa sa mogućnošću uspešnog raspoznavanja ciljeva, pojava i događaja.

56. Izbor mesta za osmatračnicu, način osmatranja neprijatelja i zemljišta i izveštavanje o primećenom treba vršiti prema odredbama Pravila izviđačka četa — vod.

b) Dejstvo izviđačkih organa

57. Izviđačka patrola (IP). Izviđačku patrolu obrazuju i upućuju sve jedinice OS, osiguravajući delovi tih jedinica i izviđački odredi radi prikupljanja podataka o neprijatelju i prostoru borbenih dejstava na određenom pravcu ili u određenom rejonu. Jačina, sastav i udaljenje na koje se upućuje izviđačka patrola zavise od: zadatka; verovatne jačine, udaljenosti i aktivnosti neprijatelja; zemljišta; doba dana i godi-

ne i načina kretanja patrole. Patrola je, načelno, jačine grupe vojnika do ojačanog voda.

Za izviđanje najvažnijeg pravca (objekta) izviđačka patrola se obrazuje, načelno, iz sastava izviđačkih jedinica. Izviđačka patrola može biti različitog sastava i ojačana artiljerijskim inžinjerijskim i ABH izviđačima.

58. Kada se izviđačka patrola kreće peške upućuje se ispred osiguravajućih delova, načelno, na daljinu 3—5 km, odnosno 15—20 km — kada je motorizovana. Noću i u drugim uslovima ograničene vidljivosti, po dubokom snegu i na ispresecanom pokrivenom zemljištu izviđačka patrola se može upućivati i na manju udaljenost.

59. Izviđačka patrola zadatke izvršava osmatranjem (prisluškivanjem) prikupljanjem podataka od stanovništva, a u izuzetnim prilikama i borbenim dejstvima, prema odredbama Pravila izviđačka četa — vod.

60. Izviđačka grupa (IG). Izviđačku grupu formiraju i upućuju (ostavljaju) sve jedinice OS koje se nalaze u neposrednom dodiru sa neprijateljem ili im neposredno predstoji izvršenje borbenog zadatka radi prikupljanja podataka o neprijatelju i zemljištu u određenom rejonu (zoni). Izviđačka grupa zadatak može izvršavati u zahvatu fronta — na liniji dodira i u dubini borbenog (operativnog) rasporeda neprijatelja, na privremeno zaposednutoj i na neprijateljevoj teritoriji. Izviđačka grupa može, u određenim uslovima (situacijama), imati zadatak da uspostavi narušeni sistem izviđanja na određenoj prostoriji i dubini borbenog ili operativnog rasporeda neprijatelja. Jačina i sastav takve grupe zavisi od konkretne situacije.

Dubina na kojoj dejstvuje izviđačka grupa koja prikuplja podatke u dubini borbenog ili operativnog rasporeda neprijatelja zavisi od zadatka, jedinice koja je upućuje, podataka o neprijatelju, zemljištu, načina upućivanja — ubacivanja grupe, vremena kojim se raspolaže i mogućnosti održavanja veze sa grupom. Ta dubina, načelno, iznosi 10—120 i više km od prednjeg kraja (polaznog položaja) neprijatelja.

61. Pukovi, brigade, divizije i korpusi, opštinski i regionalni štabovi TO za izvršavanje najvažnijih zadataka izviđanja u dubini borbenog ili operativnog rasporeda neprijatelja ili neprijateljevoj teritoriji obrazuju izviđačke grupe iz sastava izviđačkih jedinica, jačine do odeljenja izviđača, u čiji sastav se mogu uključiti i izviđači ostalih rodova. Za komandira izviđačke grupe, koja dejstvuje u uslovima narušenog sistema izviđanja, određuje se, načelno, oficir ili mlađi oficir iz sastava izviđačke jedinice, a koji poznaje jezik neprijatelja.

Izviđačke grupe koje se formiraju iz sastava pešadijskih, mehanizovanih i oklopnih bataljona jačine su grupe vojnika (3—5) do odeljenja. Načelno, dejstvuju na liniji fronta, na spojevima, u međuprostorima, na bokovima neprijateljevih jedinica i u bližoj dubini njegovog rasporeda.

Izviđačke grupe koje formiraju jedinice TO i ostale jedinice na PZT treba da ostvare stalnu kontrolu osnovnih objekata neprijatelja (uporišta, komunikacijski i drugi objekti, napadni pravci kojima je moguć pokret i dejstvo neprijatelja). U povoljnim uslovima, te grupe, primenom raznih lukavstava, treba ubacivati u raspored neprijatelja (naselja, uporišta), pre neposrednog napada na ta uporišta.

62. Izviđačka grupa se pravovremeno ostavlja ili naknadno upućuje u borbeni ili operativni raspored neprijatelja na mesto odakle joj se pružaju najpovoljniji uslovi za izviđanje.

Izviđačka grupa se može u toku borbenih dejstava, ako se za to ukaže potreba, ubaciti u dubinu borbenog (operativnog) rasporeda neprijatelja vazdušnim putem ili provlačenjem kroz međuprostore u rasporedu neprijatelja na kopnu, odnosno u obalskom pojasu i morskim putem. Kada ne postoji mogućnost provlačenja kroz međuprostore ili na spojevima ili na krilima neprijateljevog rasporeda, izviđačka grupa se kreće određenim pravcem neposredno iza prvog borbenog ešelona (linije) i čim se stvore povoljni uslovi, provlači se prikriveno i odlazi u određeni joj rejon.

63. Izboru i pripremi ljudstva izviđačke grupe treba pokloniti posebnu pažnju, pri čemu treba voditi računa o tome da će grupa prikupljati podatke u složenim uslovima, uz savlađivanje dobro organizovanog savremenog sistema obezbeđenja pojedinih neprijateljevih objekata, daleko od svojih jedinica i pretežno na nepoznatom (nedovoljno poznatom) zemljištu.

64. Izviđačku grupu pre upućivanja treba snabdeti hranom visoke kalorične vrednosti i sredstvima za dezinfekciju vode.

Ishranu iz mesnih izvora u dubini borbenog ili operativnog rasporeda neprijatelja grupa (ako na to bude prisiljena) obavlja na način kojim ne otkriva svoje prisustvo. Načelno, to treba vršiti osloncem na najbližu jedinicu TO ili organe

vlasti na toj teritoriji. U posebnim uslovima grupa može biti prisiljena da za ishranu koristi samo floru i faunu na zemljištu, radi čega ljudstvo izviđačkih jedinica treba obučavati u pribavljanju i pripremanju takve vrste hrane.

Ranjenike i bolesnike treba zadržavati u bazi (skloništu) ukoliko to uslovi dozvoljavaju ili ih predavati na zbrinjavanje ili negu najbližoj jedinici koja dejstvuje na PZT ili naznačenim organima i stanovnicima, a po potrebi i mogućnosti treba ih evakuisati u najbližu teritorijalnu bolnicu.

65. Izviđačka grupa zadatke izvršava osmatranjem (prisluškivanjem), prikupljanjem podataka od stanovništva ili naznačenih veza, a u povoljnim prilikama i borbenim dejstvima, prema odredbama Pravila izviđačka četa — vod.

66. Izviđački odred (IO). Izviđački odred formira i upućuje komanda taktičko-združenog i operativnog sastava. Načelno, upućuje se na važne i osetljive pravce (zone) sa zadatkom da što pre stupi u dodir sa glavnim neprijateljevim snagama radi utvrđivanja njegove jačine, sastava, pripadnosti, rasporeda i načina dejstva.

Izviđački odred, načelno je jačine od ojačane čete do ojačanog bataljona. U sastav izviđačkog odreda redovno se uključuju i delovi izviđačkih jedinica.

Za prikupljanje podataka o neprijatelju odredu se određuje zona. Širina i dubina zone izviđanja zavise od vida borbenih dejstava, jačine i zadatka odreda, karaktera dejstva neprijatelja, osobina zemljišta, vremenskih uslova i mogućnosti korišćenja transportnih sredstava.

67. Izviđački odred zadatke izvršava osmatranjem (prisluškivanjem), prikupljanjem podataka od stanovništva, dejstvom izviđačkih patrola i grupa koje formira iz svog sastava i borbom prema odredbama Pravila o borbenoj upotrebi čete — voda, odnosno bataljona.

68. Izviđački organi (patrola, grupa i odred) zadatke mogu i izvršavaju izviđačkim borbenim dejstvima. To je specijalizovan način prikupljanja podataka zasednim i prepadnim dejstvom, nasilnim izviđanjem i diverzantskim dejstvima.

Cilj izviđačkih borbenih dejstava je: zarobljavanje neprijateljevih lica, zaplena dokumenata i primeraka naoružanja i opreme, nanošenje selektivnih gubitaka a nasilnim izviđanjem prikupljanje podataka o rasporedu, jačini i sastavu neprijatelja.

69. Izviđačka zaseda je iznenadno, kratko i brzo dejstvo izviđačkog organa (patrole, grupe, odreda) sa prikrivenog položaja s ciljem zarobljavanja neprijateljevih kurira, starešina, manjih osiguravajućih i izviđačkih delova ili zaplene dokumenata, primeraka naoružanja, tehničkih sredstava i opreme. Izvodi se na frontu (liniji dodira) i u dubini borbenog ili operativnog rasporeda, neprijatelja. Postavlja se duž puteva i staza, proplanaka, na prelazima preko reka i sl. gde se očekuje nailazak manjih neprijateljevih delova i pojedinaca i gde je moguće postići iznenađenje.

Mesto za zasedu mora da omogući: prikrivene prilaze izviđačkog organa, njegov pogodan i prikriven raspored, dobre uslove za iznenadno dejstvo i prikriveno izvlačenje posle izvršenog zadatka. To mesto treba da onemogući ili do najveće mere oteža razvijanje neprijatelja za borbu, da istovremeno ima povoljne prirodne zaklone i da omogući izviđačkom organu efikasno vatreno dejstvo sa bliskih odstojanja, kao i upotrebu ručnih bombi i izvlačenje.

U svim slučajevima na položaju zasede i u njenoj okolini treba obezbediti potpunu tajnost pokreta i strogu disciplinu.

70. Priprema, organizovanje i način dejstva izviđačkog organa u zasedi vrši se prema odredbama Pravila izviđačka četa — vod.

71. Izviđački prepad je kratko, brzo i iznenadno napadno dejstvo. Izvodi ga izviđačka grupa jačine odeljenja do ojačanog voda na frontu (liniji dodira) i u dubini borbenog ili operativnog rasporeda neprijatelja radi zarobljavanja neprijateljevih vojnih lica, zaplene njegovih dokumenata, opreme i naoružanja, kada se do potrebnih obaveštajnih podataka ne može doći na drugi način.

Objekti prepada mogu biti: neprijateljeve izdvojene vatrene tačke, manje neprijateljeve grupe u zaklonima, osmatračnice, pojedini elementi komandnih mesta i centara veze, stražari kod objekata, osiguranja oruđa na vatrenim položajima, pojedini elementi pozadinskog obezbeđenja i drugo.

Prepad noću na neprijateljeve objekte raspoređene na prednjem kraju odbrane (polaznom položaju) i objektu u bližoj dubini njegovog rasporeda treba vršiti, načelno, bez vatrene podrške, a danju redovno uz vatrenu podršku, izuzev na neprijateljeve objekte u većoj dubini njegovog rasporeda.

72. Priprema, organizovanje i način dejstva izviđačkog organa u prepadu vrši se prema odredbama Pravila izviđačka četa — vod.

73. Nasilno izviđanje, kao jedan od načina izviđanja, treba primenjivati samo kada se na druge načine ne mogu pravovremeno prikupiti neophodni podaci o neprijatelju u zahvatu fronta. Može se izvoditi u toku pripreme napada i u odbrani, s tim da se takvim načinom izviđanja ne otkriju naše zamisli za predstojeća borbena dejstva.

Nasilno izviđanje se može vršiti i radi: izbegavanja vršenja jače vatrene pripreme (artiljerijska, avijacijska, nuklearna) po neprijateljevim slabo branjenim položajima; otkrivanja grupisanja neprijatelja u fazi njegove pripreme za napad, čime se isključuje mogućnost iznenadnog napada i otkriva njegov raspored za izvršenje napada.

74. Nasilno izviđanje se izvodi na delu fronta u dodiru sa neprijateljem, s ciljem da se prikupe podaci o jačini, rasporedu i pripadnosti neprijateljevih jedinica, vrstama i rasporedu prepreka, sistemu pešadijske, minobacačke, artiljerijske i raketne vatre, sistemu i vrstama fortifikacijskih radova, rejonima rasporeda neprijateljevih rezervi, njihovoj jačini, sastavu i pravcima upotrebe, rasporedu komandnih mesta i centara veze i dr. U svakom slučaju treba težiti da se zarobi što više neprijateljevih vojnih lica, dokumenata i primeraka novog naoružanja i opreme.

75. Uspeh u nasilnom izviđanju biće postignut tek kada neprijatelj, doveden u zabludu dejstvima snaga koje vrše nasilno izviđanje, stekne uverenje da se radi o stvarnom napadu naših snaga, a ne izviđanju ili demonstrativnom napadu. U protivnom, neprijatelj neće uvesti u dejstvo svoje snage i sredstva na način kako je to inače odgovarajućim planovima predvideo. Da bi se neprijatelj doveo u zabludu, nasilno treba izviđati na raznim pravcima i u razno doba dana uz jaku podršku, artiljerije i avijacije, a na susednim pravcima izvoditi demonstrativne napade, čime će se dezorijentisati neprijatelj u odnosu na naše namere a nama omogućiti dobijanje neophodnih obaveštajnih podataka.

76. Nasilno izviđanje organizuju i sprovode komande brigada, divizija i korpusa samoinicijativno ili po naređenju pretpostavljene komande. Vrši se, načelno, izviđačkim odredom jačine ojačanog bataljona uz podršku artiljerije i avijacije. U sastav snaga koje vrše nasilno izviđanje redovno treba uključivati izviđače svih rodova.

77. Širina fronta napada i dubina zadatka izviđačkog odreda, koji izvodi nasilno izviđanje odgovara, načelno, širini

fronta napada i dubini zadatka odgovarajuće jedinice u napadu na pravovremeno organizovanu odbranu neprijatelja.

78. Priprema, organizovanje i izvođenje nasilnog izviđanja slični su pripremi, organizovanju i izvođenju napada iz neposrednog borbenog dodira.

Komanda koja organizuje i sprovodi nasilno izviđanje mora razraditi plan nasilnog izviđanja u kojem precizira zadatke izviđanja (koje podatke prikupiti), upotrebu i način dejstva snaga određenih za izviđanje, način njihove pripreme i obezbeđenja, sadejstvo sa ostalim snagama i sredstvima podrške. Za upoznavanje sa zemljištem, rasporedom neprijatelja i objektima za napad, jedinici koja vrši nasilno izviđanje treba ostaviti dovoljno vidnog vremena.

79. Borbeni raspored izviđačkog odreda u nasilnom izviđanju sastoji se iz istih elemenata kao i jedinice odgovarajuće jačine u napadu. Od pridatih izviđačkih delova treba obrazovati, u okviru borbenog rasporeda, izviđačke grupe jačine 3—5 izviđača sa zadatkom da zarobljavaju neprijateljeve vojnike i oficire, prikupljaju dokumente, prisluškuju telefonske razgovore neprijatelja, otkrivaju razmeštaj, jačinu, sastav i pravce pokreta neprijateljevih rezervi, KM i centara veze i sl.

80. Izviđački odred koji nasilno izviđa prelazi u juriš posle kratke ali snažne vatrene pripreme. Pod zaštitom vatre artiljerije, minobacača i avijacije, odred brzo i odlučno upada u borbeni raspored neprijatelja, prodire u dubinu, zauzima i utvrđuje određene položaje (objekte), otkriva grupisanje snaga i sredstava neprijatelja i njegov vatreni sistem, zarobljava oficire i vojnike, zaplenjuje dokumente i nove (nepoznate) primerke naoružanja i borbene tehnike.

Protivnapade manjih delova neprijatelja treba odbijati, načelno, manjim delom odreda s mesta, uz istovremeno produženje napada glavnim snagama. Kad neprijatelj preduzima protivnapad jačim snagama, odred privremeno zastaje, privlači vatrena sredstva i sa pogodnih položaja ga, uz podršku artiljerije i avijacije, odbija ne prekidajući izviđanje. Rezerva odreda i drugi delovi, ukoliko je moguće, dejstvuju u bok neprijatelja koji izvodi protivnapad.

Kada neprijatelj izvodi napad mnogo jačim snagama i odred nije u stanju da zadrži zauzete položaje, onda se po odobrenju (naređenju) pretpostavljenog starešine izvlači na polazni položaj, odnosno u neki drugi rejon.

81. U toku nasilnog izviđanja starešine izviđačkog odreda, jedinica za podršku, određeni oficiri komande koja je naredila (odobrila) izvođenje nasilnog izviđanja nalaze se na odgovarajućim osmatračnicama odakle osmatraju neprijatelja i sve prikupljene podatke unose u radnu kartu i beleže svoja zapažanja.

Radi detaljnijeg praćenja neprijatelja, osmatračima na glavnim i pomoćnim osmatračnicama treba određivati uže zone osmatranja ili samo pojedine objekte.

82. Za vreme izvođenja nasilnog izviđanja, po unapred sačinjenom planu, treba angažovati izviđačke organe svih rodova. Poseban značaj ima plansko angažovanje izviđačke avijacije.

83. Sve podatke prikupljene nasilnim izviđanjem treba dostaviti obaveštajnom organu korpusa, divizije i brigade koji će izvršiti njihovo sređivanje i obradu, a zatim ih dostaviti odgovarajućim starešinama na korišćenje.

c) Izviđanje borbom (borbenim rasporedom)

84. Izviđanje borbom (borbenim rasporedom) treba vršiti u svim oblicima oružane borbe i svim vidovima borbenih dejstava. Težište ovog izviđanja je na jedinicama koje se nalaze u neposrednom borbenom dodiru sa neprijateljem.

85. Borbenim dejstvom (vatrom i pokretom) celokupnog rasporeda treba prisiliti neprijatelja da reaguje vatrom i pokretom i time omogućiti prikupljanje raznovrsnih podataka (o njegovom rasporedu, planu dejstva, sistemu vatre i zaprečavanju i sl.) neophodnih za uspešno rukovođenje borbenim dejstvima, naročito u osnovnim i višim združenim-taktičkim jedinicama.

Borbom se zarobljavaju neprijateljeva vojna lica, zaplenjuje razni dokumenti, oružje i oprema, a tako se dolazi do veoma važnih izvora obaveštajnih podataka.

86. U toku izviđanja borbom svi vojnici i starešine angažovani u borbi moraju neprekidno osmatrati (prisluškivati) neprijatelja, pratiti njegova dejstva, ne dozvoliti gubljenje uspostavljenog dodira sa neprijateljem i o svemu primećenom (uočenom) odmah izveštavati pretpostavljene starešine.

(2) *Artiljerijsko izviđanje*

87. Artiljerijsko izviđanje (AI) deo je opštevojnog izviđanja. Ono predstavlja skup aktivnosti kojima se prikupljaju izviđački podaci o neprijatelju, zemljištu i meteorološkim uslovima, potrebnim za obezbeđenje borbenih dejstava artiljerijskih jedinica, njihov razvoj za borbu i najsvrsishodniju upotrebu u borbi, i upotpunjavanje obaveštajnog obezbeđenja opštevojnih komandi, štabova i jedinica JNA i TO. Artiljerijsko izviđanje organizuju i sprovode organi artiljerije združenih jedinica (sastava, grupacija), artiljerijske jedinice i pojedinci. Vrši se u svim oblicima oružane borbe i vidovima borbenih dejstava, u zahvatu fronta, na privremeno zaposednutoj teritoriji (PZT), u sopstvenoj i neprijateljevoj pozadini, sa zemlje i iz vazdušnog prostora. Pri tome glavne snage i sredstva artiljerijskog izviđanja usmeravaju se na težište vatrenog dejstva artiljerije, prema glavnim neprijateljevim snagama (ciljevima).

88. Zadaci artiljerijskog izviđanja proističu iz zadataka koje artiljerija izvršava u borbi. To su:

— prikupljanje, obrada i dostavljanje na korišćenje pretpostavljenim komandama, organima artiljerije i artiljerijskim komandama i jedinicama podataka o neprijatelju, zemljištu, stanju mora (jezera, reka) i meteorološkim uslovima;

— praćenje promena u rasporedu i dejstvu sopstvenih jedinica, i

— osmatranje dejstva sopstvene artiljerije.

89. Izviđanje neprijatelja obuhvata:

— otkrivanje grupisanja neprijateljevih snaga, elemenata borbenog rasporeda njegovih jedinica naročito, raketnih, artiljerijskih i oklopnih, otkrivanje i određivanje mesta žive sile, vatrenih sredstava, elemenata sistema osmatranja, komandovanja i veze, objekata utvrđivanja i prepreka, skladišta, aerodroma i helidroma, pravovremeno otkrivanje pomorskih i vazdušnih desanta;

— osmatranje neprijateljevog dejstva i pokreta;

— proučavanje dejstva neprijatelja, njegove borbene spremnosti, novina u naoružanju i načina izvođenja borbenih dejstava, i

— donošenje zaključaka o njegovim namerama i mogućnostima.

4

Prilikom izviđanja neprijatelja, prvenstveno se prikupljaju podaci o ciljevima koji su potrebni za planiranje dejstva artiljerijskih jedinica.

90. Izviđanje zemljišta obuhvata prikupljanje podataka o: zaštitnim svojstvima zemljišta (naročito od neprijateljevog dejstva nuklearnim, hemijskim i biološkim oružjem); osobinama reljefa; uslovima za orijentaciju, osmatranje, utvrđivanje elemenata borbenog rasporeda artiljerijskih jedinica, maskiranje i postavljanje minskoeksplozivnih i drugih prepreka; postojanju i osobinama prirodnih prepreka, mesnih objekata i prikrivenih prilaza; stanju tla i puteva, debljini i osobenostima snežnog pokrivača, prohodnosti zemljišta van puteva za artiljerijske jedinice; postojanju gazova i mogućih mesta prelaza preko reka; postojanju i stanju izvora i nalazišta vode, i drugim osobenostima zemljišta.

91. Izviđanje stanja mora (jezera, reka) obuhvata: prikupljanje podataka o visini talasa, vrsti i brzini vetra, osmatranje pojava (na kopnu — pored obale, na moru, jezeru, reci) i donošenje zaključaka o mogućnosti pojave neprijateljevih plovnih objekata, mogućnost osmatranja i izvršenja vatrenih zadataka.

92. Izviđanje meteoroloških uslova obuhvata prikupljanje podataka o: meteorološkim elementima (vrednostima vazdušnog pritiska, temperature, vlažnosti i gustini vazduha, pravcu i brzini vetra), oblačnosti po slojevima, horizontalnoj vidljivosti i padavinama.

93. Podaci o zemljištu prikupljaju se samostalno i u okviru opštevojnog izviđanja, zajedno sa snagama inžinjerijskog izviđanja, a zavisno od meteoroloških uslova. Podaci o stanju mora (jezera, reka), sem prikupljanja sopstvenim snagama i sredstvima, dobijaju se još i od odgovarajućih civilnih meteoroloških ustanova (meteoroloških, hidroloških, aeroloških i agrometeoroloških stanica).

94. Praćenje promena u rasporedu i dejstvu sopstvenih jedinica obavlja se osmatranjem. O pokretu i promeni položaja jedinice pravovremeno se javlja pretpostavljenom starešini, na osnovu čega se, po potrebi, izvršava odgovarajući manevar artiljerije (putanjama projektila i pokretom jedinica).

95. Osmatranje dejstva i postignutog efekta vatre sopstvenih artiljerijskih jedinica obavlja se radi prikupljanja podataka za upravljanje i rukovanje artiljerijskom vatrom.

96. Prema mestu odakle se vrši, artiljerijsko izviđanje se deli na izviđanje sa zemlje i izviđanje iz vazdušnog prostora.

97. Artiljerijsko izviđanje sa zemlje obuhvata: vizuelno, zvukovno, elektronsko, fotogrametrijsko i meteorološko izviđanje, a obavljaju ga artiljerijske izviđačke jedinice i organi artiljerijskog izviđanja.

Vizuelno izviđanje (VI) ostvaruje se osmatranjem sa osmatračnica, optičkih stanica ili drugih pogodnih mesta. Vrše ga organi artiljerijskog izviđanja (artiljerijski osmatrači, izvidnice, grupe za dvostrano osmatranje, artiljerijske izviđačke grupe, artiljerijski izviđači u sastavu izviđačkih grupa združenih jedinica) i optičko-izviđačke jedinice.

Zvukovno izviđanje (ZvI) vrši se presecanjem ciljeva po zvuku pucnja (lansiranja) kojim se oni otkrivaju. Obavljaju ga zvukovne jedinice sa zvukoprijemnih stanica.

Elektronsko izviđanje (EI) obuhvata radarsko i televizijsko izviđanje. Radarsko izviđanje (RI) omogućava otkrivanje i određivanje mesta neprijateljevih artiljerijskih baterija sa ubacnom putanjom i pokretnih ciljeva, učešće u korekturi sopstvenih artiljerijskih jedinica i prikupljanje meteoroloških podataka. Vrše ga radarska (radio-sondažna) odeljenja sa radarskih (radarsko-meteoroloških) stanica. Televizijsko izviđanje koriste artiljerijske starešine u komandama operativnih i strategijsko-operativnih sastava i grupacija, na komandnim mestima, za osmatranje neprijatelja i praćenje borbenih dejstava.

Fotogrametrijsko izviđanje (FI) obavljaju fotogrametrijske jedinice, snimanjem sa foto i fotogrametrijskih stanica.

Meteorološko izviđanje (MI) obuhvata vizuelna meteorološka osmatranja, prizemna meteorološka merenja, pilot-balonsko i radio-sondažno osmatranje. Vrše ga meteorološke jedinice sa meteoroloških i radarskih meteoroloških stanica.

Za izvršenje izviđačkih zadataka sa zemlje organi artiljerijskog izviđanja i artiljerijske izviđačke jedinice opremljeni su odgovarajućim uređajima (artiljerijskim radarima, zvukovnim aparatima, meteorološkim radarima i uređajima), instrumentima (artiljerijskim durbinima, binokularnim goniometrima, artiljerijskim laserskim daljinomerima, aerološkim teodolitima, foto-teodolitima) i priborom za rad.

98. Artiljerijsko izviđanje iz vazdušnog prostora obuhvata vizuelno, aerofoto i elektronsko izviđanje. Vrši se iz avio-

na, helikoptera i bespilotnih letilica, korišćenjem odgovarajućih tehničkih sredstava (optičko-elektronskih instrumenata, aerofoto-kamera i televizijskih kamera).

99. Artiljerijskim izviđačkim jedinicama treba vršiti: vizuelno, elektronsko, akustično, radarsko, meteorološko, fotogrametrijsko i topogeodetsko izviđanje sa zemlje radi otkrivanja i određivanja mesta ciljeva na većoj širini i dubini fronta.

Zadaci artiljerijskog izviđanja sa artiljerijskim izviđačkim jedinicama su: izviđanje neprijatelja i zemljišta radi otkrivanja i određivanja mesta cilja; učešće u praćenju rezultata dejstva sopstvenih artiljerijskih i raketnih jedinica; učešće u upravljanju u rukovanju artiljerijsko-raketnom vatrom: fotografisanje sa zemlje, obrada i umnožavanje svih foto-dokumenata i određivanje mesta cilja po foto-snimku za potrebe artiljerijsko-raketnih jedinica; obrađivanje meteoroloških podataka potrebnih za praćenje tačnosti gađanja sopstvenih artiljerijsko-raketnih jedinica i topogeodetska orijentacija zemljišta za potrebe artiljerijsko-raketnih i artiljerijskih izviđačkih jedinica.

100. Organizovanje artiljerijskog izviđanja počinje postavljanjem izviđačkih zadataka potčinjenim artiljerijskim jedinicama. Ono se reguliše naređenjem za borbu, zapovešću i naređenjem za izviđanje.

Načelnici artiljerije združenih jedinica (sastava, grupacija), načelno, regulišu organizovanje artiljerijskog izviđanja u okviru naređenja za borbu, a komandanti (komandiri) artiljerijskih jedinica (grupa) — svojom zapovešću za borbu. Međutim, ako su poznati rejoni razvoja artiljerije i zadaci artiljerijskog izviđanja pre izdavanja zapovesti komandanta združene jedinice (sastava, grupacije) i ako za to ima vremena, izvršenje izviđačkih zadataka može se regulisati naređenjem za izviđanje. Sem toga, naređenjima se reguliše rad pojedinih organa artiljerijskog izviđanja za izvršenje pojedinih zadataka (ubacivanje — ostavljanje AIG, izviđanje puta, izviđanje rejona za odmor i dr.).

101. Radi izviđanja neprijatelja i zemljišta sa zemlje artiljerijskom divizionu (grupi) treba odrediti zonu izviđanja, a u izvesnim slučajevima i objekat izviđanja. U zoni izviđanja diviziona može se odrediti i rejon naročite pažnje.

Zona izviđanja (ZnI) jeste određeni deo zemljišta u kome artiljerijska jedinica organizuje i obavlja izviđanje. Svaka artiljerijska jedinica organizuje izviđanje u jednoj osnovnoj i 1—2 dopunske zone izviđanja. Osnovna (dopunska) zona izviđanja načelno je veća od vatrene (dopunske vatrene) zone artiljerijske jedinice. Granice zone izviđanja određuju se sa 2 objekta na zemljištu na bližoj i dva na daljoj granici.

Pravac za izviđanje može se odrediti bateriji, izuzetno divizionu, pri izvođenju borbenih dejstava u šumi, u gradu, a takođe i pri izvršenju marša.

Rejon naročite pažnje (RNP) manji je deo zemljišta u zoni izviđanja koji se izviđa s izuzetnom pažnjom, jer se na njemu nalaze glavne neprijateljeve snage i otkriveni ciljevi ili se očekuje njihova pojava (vatreni položaji artiljerijskih ili raketnih jedinica koje koriste nuklearnu municiju, koncentracije oklopnih i mehanizovanih ili pešadijskih snaga, i dr.).

Objekat izviđanja (ObI) mali je zemljišni rejon (objekat) u zoni izviđanja ili u rejonu naročite pažnje, na kojem se nalazi izuzetno važan cilj ili se očekuje njegova pojava. Objekti izviđanja mogu biti pojedine građevine — objekti u naseljima ili na komunikacijama, objekti utvrđivanja, šumarci, proplanci, visovi, prevoji i sl.

Rejon eventualnog dejstva (RED) jeste zemljišni rejon van zone izviđanja, najčešće u pozadini sopstvene jedinice ili suseda, gde se predviđa da neprijatelj može eventualno da se pojavi i ugrozi pozadinu ili bok naših snaga i da spreči ili oteža izvršenje postavljenog zadatka jedinice. U te rejone pravovremeno se upućuju (ili se predviđa upućivanje) artiljerijskog izviđačkog organa, radi osmatranja i rukovanja vatrom sopstvene artiljerije u slučaju pojave neprijatelja. Za te rejone najčešće se biraju zemljišne prostorije na kojima je pogodno spuštanje neprijateljevih vazdušnih desanta.

102. Deo izviđanja u kome artiljerijski osmatrač obavlja izviđanje osmatranjem sa osmatračnice (optičke stanice) naziva se zona osmatranja (ZnO).

Kad sa iste osmatračnice (optičke stanice) dva ili više osmatrača jednovremeno osmatraju, zona osmatranja se može deliti na sektore osmatranja (SkO). U zoni (sektoru) osmatranja, po potrebi, artiljerijskom osmatraču određuje se objekat osmatranja (ObO). To su obično objekti krov zgrade, prozor, crkveni toranj, žbun i sl.) na pravcu gde se očekuje pojava neprijatelja.

(3) *Inžinjerijsko izviđanje*

103. Inžinjerijsko izviđanje obuhvata prikupljanje podataka inžinjerijsko-tehničkog karaktera o neprijatelju i zemljištu radi pravovremenog i celishodnog planiranja inžinjerijskog obezbeđenja i organizovanja inžinjerijskih radova i upotpunjavanja obaveštajnog obezbeđenja opštevojnih komandi, štabova i jedinica JNA i TO. Organizuje se i vrši za potrebe svih komandi, štabova i jedinica oružanih snaga, posebno inžinjerijskih, u svim vidovima borbenih dejstava, u zahvatu fronta, na privremeno zaposednutoj teritoriji i u vlastitoj pozadini.

104. Inžinjerijsko izviđanje organizuju komande inžinjerijskih jedinica i inžinjerijski organi komandi i štabova. U jedinicama koje u svom organskom sastavu nemaju inžinjerijske jedinice i organe, inžinjerijsko izviđanje organizuju komandanti (komandiri) tih jedinica.

105. Inžinjerijsko izviđanje vrši se osmatranjem sa osmatračnica, dejstvom izviđačkih patrola koje obrazuju inžinjerijske jedinice, dejstvom inžinjerijskih izviđačkih organa uključenih u izviđačke organe drugih rodova i dejstvom izviđačkih organa drugih rodova i službi, kada u njihovom sastavu nema inžinjerijskih izviđača. Podatke treba prikupljati i: ispitivanjem zarobljenika i onih koji su prebegli, od stanovništva i proučavanjem zaplenjenih neprijateljevih dokumenata i inžinjerijskih tehničkih sredstava.

106. Izviđanjem neprijatelja treba prikupljati podatke o: jačini, sastavu i vrstama inžinjerijskih jedinica neprijatelja, njegovom rasporedu, naoružanju i opremi; vrsti, količini i kapacitetu inžinjerijskih mašina i materijalnih sredstava koja se koriste za izvođenje inžinjerijskih radova; vrstama i mestima minskoeksplozivnih i drugih prepreka, njihovoj odbrani i mogućnosti savlađivanja; pripremi za rušenje i stepenu izvršenih rušenja na komunikacijama i objektima na njima i dr.

107. Inžinjerijskim izviđanjem zemljišta treba prikupljati podatke o: prohodnosti zemljišta i stanju komunikacija (puteva, železnica, aerodroma-helidroma, luka i pristaništa) i objektima na njima (karakteristikama propusta, mostova, vijadukata, nadvožnjaka i podvožnjaka, tunela i kritičnih mesta na putevima i železnicama i sl.); prirodnim preprekama i uslovima za njihovo savlađivanje ili ojačavanje; pokrivenosti zemljišta i uslovima za izradu inžinjerijskih objekata i izvođenje radova, uređenja položaja i maskiranja; količini i kvalitetu mesnog građevinskog materijala i mogućnostima njegovog korišćenja; pedološkom i geološkom sastavu zemljišta i njegovom uticaju na inžinjerijske radove (izgradnju objekata i dr.).

(4) *Nuklearno, hemijsko i biološko izviđanje*

108. Izviđanje NHB — oružja neprijatelja vrše svi rodovi i službe JNA i TO u okviru ostalih zadataka izviđanja neprijatelja.

Izviđački organi otkrivaju vrste, količine, raspored pokrete (premeštanja) NBH oružja i mere koje sprovodi neprijatelj, a koje mogu biti znak da se priprema upotreba nuklearnog i hemijskog oružja: (utovar, istovar i transport raznih vrsta municije pod zaštitnim sredstvima; učestala meteorološka merenja; neophodne pripreme za gađanje pod zaštitnim sredstvima; intenzivna obuka i trenaži neprijateljevih jedinica pod zaštitnim sredstvima i dr.) .

Pored toga, izvori podataka o NHB oružju neprijatelja mogu biti zaplenjeni dokumenti, zarobljenici i oni koji su prebegli. Izveštavanje i obaveštavanje o otkrivenom NHB oružju i pripremama za njegovu upotrebu vrši se odmah, kao prioritetni zadatak.

109. Biološko izviđanje vrše izviđački organi i jedinice svih rodova i službi u okviru svojih opštevojnih izviđanja. Ovi organi i jedinice prikupljaju podatke koji mogu unapred da otkriju nameru i aktivnost neprijatelja za primenu bioloških borbenih sredstava, a takođe uočavaju sumnjive znakove koji ukazuju da je izvršena biološka agresija (promene na biljkama, oboljevanje i uginuće životinja, iznenadna i neuobičajena pojava insekata ili glodara, sumnjivi tragovi i sl.).

Kvalifikovano biološko izviđanje organizuju i vrše organi i jedinice sanitetske i veterinarske službe za potrebe svih rodova i službi. Izviđanje obuhvata prikupljanje podataka. uzimanje i analizu uzoraka radi sagledavanja vrste i obima biološke agresije i određivanja primenjenog biološkog agensa.

(5) *Specijalno izviđanje*

110. Specijalno izviđanje je poseban vid izviđanja koje se organizuje i izvodi radi prikupljanja obaveštajnih podataka o vitalnim objektima neprijatelja i njegovog uništenja ili neutralisanja. Izvode ga posebno obučeni i opremljeni iz-

viđački organi formirani kao privremeni sastavi, načelno, u vidu izviđačko-diverzantskih grupa ili odreda specijalne namene (IDG, OSN), iz sastava izviđačkih, diverzantskih, padobranskih, ABHO, jedinica za elektronsko izviđanje i dr. Ovakve organe specijalne namene formiraju strategijske i strategijsko-operativne komande.

Specijalno izviđanje posebno je aktuelno u nuklearnim uslovima i kada ne postoje vremenske mogućnosti da se izvrši prikupljanje obaveštajnih podataka i preduzmu odgovarajuće mere za uništenje objekata neprijatelja.

111. Izviđački organi specijalne namene pri upućivanju u pozadinu protivnika ili na privremeno zaposednutu teritoriju dobijaju privremene taktičke nazive (IDG, OSN). Dubina ubacivanja ovih grupa (odreda) zahvata celu dubinu operacije. Ubacuju se vazdušnim, pomorskim, a u nekim slučajevima i kopnenim putem ili se pravovremeno ostavljaju.

112. Zadaci specijalnog izviđanja su: otkrivanje položaja nuklearnog oružja protivnika i utvrđivanje njihovih koordinata, utvrđivanje grupisanja kopnenih snaga u rejonima koncentracije i na maršu, aerodroma (helidroma) na kojima bazira taktička avijacija, otkrivanje neutralisanje ili uništenje KM i vatrenih položaja RJ, skladišta nuklearnih bojnih glava i drugih vitalnih objekata protivnika. Specijalnim izviđanjem je moguće pravovremeno i tačno otkriti vitalne objekte protivnika, njegove namere i postupke.

113. Osnovni načini prikupljanja podataka specijalnim izviđanjem su: osmatranje, pretraživanje, saslušavanje zarobljenika, proučavanje dokumenata, naoružanja i opreme zarobljenih u toku prepada i zasede, ispitivanjem mesnog stanovništva, prisluškivanje razgovora protivnika preko sredstava veze, fotografisanjem objekata — lica, kidnapovanjem viših starešina neprijatelja i sl.

114. Pri izvršavanju specijalnih zadataka u pozadini protivnika osnovni zadaci grupa i odreda specijalne namene su: uništavanja ili neutralisanje oružja za masovno uništenje, skladišta specijalnih vidova oružja i skladišta njihove municije, KM, te sredstva za navigaciju, upravljanje i vođenje. Raketni sistemi su najosetljiviji na iznenadna dejstva kada se transportuju. To isto važi i za NHB oružja.

115. Diverzantska dejstva mogu uspešno biti ispoljena na elektronska sredstva protivnika koja su veoma osetljiva.

Osnovni način za dezorganizovanje i paralisanje protivnika su: uništavanje vojnog železničkog transporta, napad na kolone putnog transporta, rušenje i uništenje naftovoda protivnika i drugih važnih objekata. Na taj način specijalnim izviđanjem, za razliku od drugih vidova izviđanja, jednovremeno se izvršavaju dve funkcije: otkrivanje i uništavanje (neutralisanje) vitalnih objekata protivnika.

116. Pri organizaciji i izvođenju specijalnog izviđanja treba imati u vidu složen postupak ostavljanja — ubacivanja grupa u pozadinu neprijatelja, otežano i složeno snabdevanje hranom i municijom, otežano održavanje veze, otežano kretanje i duži boravak na teritoriji neprijatelja, složena i skupa obuka, naoružanje i oprema ljudstva i sl.

S obzirom na to da više nema neprekidnih frontova, da se borbena dejstva izvode često po izdvojenim pravcima, mogućnosti za ubacivanje ovakvih grupa postoje i treba ih koristiti.

(6) *Elektronsko izviđanje*

Elektronskim izviđanjem se prikupljaju obaveštajni podaci o neprijatelju i prostoru borbenih dejstava, korišćenjem elektromagnetskih zračenja elektronskih i drugih tehničkih sredstava i objekata neprijatelja koji se izviđaju, a izvodi se upotrebom odgovarajućih sredstava za izviđanje. Ono se planira, organizuje i izvodi kao deo opštevojnog izviđanja, u okviru obaveštajnog obezbeđenja borbenih dejstava; s ciljem da se za potrebe rukovođenja i komandovanja prikupe podaci o neprijatelju neophodni za procenu situacije i odlučivanje i podaci o elektronskim sredstvima i sistemima neprijatelja potrebni za protivelektronska dejstva. Elektronsko izviđanje je elemenat protivelektronske borbe kao sadržaj oružane borbe.

117. Elektronsko izviđanje se, načelno, deli prema:

— značaju, odnosno cilju, obimu i angažovanim snagama i sredstvima na: taktičko (blisko), operativno i strategijsko (daljnje);

— prostoru odakle se izvodi na: izviđanje sa kopna, mora i iz vazdušnog prostora;

— namenskim sredstvima kojima se izvodi na: radio, radio-tehničko, radarsko, optoelektronsko, televizijsko i akustičko.

118. Taktičko elektronsko izviđanje se planira, organizuje i izvodi na komandnim stepenima združenih taktičkih jedinica. Ono obuhvata dubinu, zavisno od namene i tehničkih karakteristika elektronskih izviđačkih sredstava, u granicama optičke vidljivosti pa do zadnje granice zone obaveštajne odgovornosti, odnosno interesovanja.

119. Operativno i strategijsko elektronsko izviđanje planiraju i organizuju više komande i štabovi u okviru svojih nadležnosti, radi prikupljanja podataka operativnog (strategijskog) značaja. Ovim izviđanjem se obuhvataju veće dubine rasporeda neprijateljevih snaga (operativne, strategijske), a po potrebi, i deo ili cela dubina neprijateljeve državne teritorije.

120. Elektronsko izviđanje sa kopna i mora sprovodi se upotrebom jedinica za elektronsko izviđanje opremljenih pokretnim i stacioniranim elektronskim izviđačkim sredstvima.

Izviđanje sa kopna izvodi se pod najnepovoljnijim uslovima, s obzirom na reljef zemljišta, prirodne i veštačke prepreke i apsorpciju elektromagnetskih talasa.

Izviđanje sa mora vrši se korišćenjem brodova raznih vrsta i namena, opremljenih elektronskim izviđačkim sredstvima, i ima određene prednosti u odnosu na izviđanje sa kopna. Morska površina predstavlja skoro idealno provodljivu sredinu za prostiranje elektromagnetskih talasa.

121. Elektronsko izviđanje iz vazdušnog prostora vrši se pomoću letilica (avioni, helikopteri, bespilotne letilice i dr.) opremljenih elektronskim izviđačkim sredstvima. Ono pruža mogućnost neprekidne kontrole većeg dela ili cele neprijateljeve teritorije, kao i uspešnije izviđanje objekata koje je teško izviđati sa kopna.

122. Radio-izviđanje (RI) jeste aktivnost kojom se obezbeđuje prikupljanje obaveštajnih podataka o neprijatelju i prostoru borbenih dejstava korišćenjem elektromagnetskih zračenja i rada izviđanih radio i radio-relejnih veza. Radio-izviđanje obuhvata dve osnovne delatnosti: radio-prisluškivanje i radio-goniometrisanje.

123. Radio-prisluškivanjem organizovano se slušaju neprijateljeve radio i radio-relejne veze i ono obuhvata: otkrivanje i praćenje radio i radio-relejnih veza i tehničku analizu signala. Radio-prisluškivanje se obavlja u celokupnom frekventnom opsegu koji neprijatelj koristi.

124. Radio-goniometrisanjem određuju se azimuti prema neprijateljevim stanicama i vezama koje se prisluškuju, na osnovu čega se dolazi do zaključka o rasporedu i rejonima lokacije stanica i centara veze.

125. Radio-tehničko izviđanje (RTI) jeste aktivnost kojom se obezbeđuje prikupljanje obaveštajnih podataka o neprijatelju korišćenjem elektromagnetskih zračenja radarskih stanica, stanica u sistemu navigacije i vođenja i upravljanja. Planira se i organizuje u okviru obaveštajnog obezbeđenja borbenih dejstava. Sprovodi se upotrebom jedinica za radio-tehničko izviđanje, opremljenih elektronskim sredstvima namenjenim za to.

126. Radio-tehničko izviđanje se usmerava na radarske sisteme i stanice (zemaljske, brodske, avionske) odgovarajućeg frekventnog opsega, na sisteme i stanice navigacije i vođenja i upravljanja.

Radio-tehničko izviđanje se ostvaruje otkrivanjem signala izvora zračenja, goniometrisanjem izvora zračenja, analizom signala i utvrđivanjem tehničkih karakteristika. Otkrivanjem radarskih signala i utvrđivanjem njihovih parametara određuje se tip, namena i pripadnost radarskih stanica, a goniometrisanjem izvora signala njihova lokacija na kopnu, odnosno pravac kretanja na moru i u vazdušnom prostoru.

127. Jedinice za elektronsko izviđanje, zavisno od formacijske mogućnosti, mogu postavljati i opsluživati ove elemente za prikupljanje podataka elektronskim izviđanjem: radio-prislušne stanice (grupe), radio-prislušni centar, radio-relejne prislušne stanice (grupe), radio-goniometrijske stanice (grupe), radio-izviđačke grupe, stanice za radio-tehničko izviđanje, grupe za radio-tehničko i radio-izviđanje i centar za prikupljanje podataka elektronskim izviđanjem.

128. Radio-prislušnu stanicu (RPSt) sačinjavaju:

— komplet jednog ili više radio-prislušnih sredstava, koji čine jednu tehnološku celinu, spremnih za rad ili u radu, za prisluškivanje jedne ili više radio-veza;

— pomoćna radio-prislušna sredstva;

— poslužioci (radio-prisluškivači) — ljudstvo koje stanicu opslužuje i koristi, i

— potrebni dokumenti za rad.

Radio-prislušne stanice se razlikuju: prema frekventnom opsegu (vrlo niskih, niskih, srednjih, visokih, vrlo visokih, ultra-

visokih frekvencija i dr.); prema vrsti prenosa informacija (radio-telefonsko-telegrafske mreže kodom, radio-teleprinterske, radio-faksimilske, stanice za analizu signala); prema pokretljivosti (pokretne i stacionirane); prema nameni (za taktičko i operativno-strategijsko prisluškivanje).

Radio-prislušne grupe (RPG) sačinjavaju, načelno, dve do četiri radio-prislušne stanice, postavljene i pripremljene za rad na određenom mestu (vozilu, objektu); radi prisluškivanja više radio-veza koje rade, načelno, istom vrstom prenosa.

Radio-prislušni centar (RPC) sačinjava šest i više radio-prislušnih stanica (ili više RPG i RPSt) postavljenih i pripremljenih za rad u jednom rejonu (vozilima, objektu) radi prisluškivanja više radio-veza. Prema vrsti prenosa i rada, radio-prislušni centri mogu biti: radio-telegrafsko-telefonski, radio-teleprinterski i radio-faksimilski. Prema nameni mogu biti: za blisko i daljnje radio-prisluškivanje, a zavisno od zadatka i načina upotrebe: za otkrivanje i praćenje radio-veza. Prema mestu postavljanja i sastavu, radio-prislušni centri mogu biti: glavni (GRPC), izdvojeni (IzRPC) i istureni (IRPC).

Radio-relejnu prislušnu stanicu (RRPSt) sačinjava jedno ili više osnovnih radio-relejnih prislušnih sredstava postavljenih i pripremljenih za rad na jednom mestu (vozilima, objektu), radi prisluškivanja jedne ili više radio-relejnih veza. Pomoćna radio-relejna prislušna sredstva, dokumenti za rad i poslužioci. Stanice se razlikuju prema: frekventnom opsegu, vrsti rada i modulacije i vrsti veze koja se prisluškuje.

Radio-relejnu prislušnu grupu (RRPG) sačinjavaju dve do četiri radio-relejne prislušne stanice, postavljene i pripremljene za rad u određenom rejonu (vozilu, objektu), radi prisluškivanja istih ili različitih vrsta radio-relejnih veza.

Radio-goniometrijsku stanicu (RGSt) sačinjava jedno ili više radio-goniometrijskih sredstava postavljenih i pripremljenih za rad na jednom mestu (vozilu, objektu), radi radio-goniometrisanja radio-predajnika radio-stanica u radu; sredstva veze, dokumenti za rad i poslužioci. Radio-goniometrijske stanice se razlikuju prema: frekventnom opsegu (vrlo niskih, niskih, srednjih, visokih, vrlo visokih, ultravisokih frekvencija i dr.); prema pokretljivosti (pokretne i stacionirane); prema nameni (za taktičko i operativno-strategijsko radio-goniometrisanje).

129. Radio-goniometrijsku grupu (RGG) sačinjavaju dve do četiri radio-goniometrijske stanice postavljene u pripremljene za rad u određenom rejonu (vozilu, objektu), radi radio-goniometrisanja u više radio-goniometrijskih mreža.

130. Radio-izviđačku grupu (RIG sačinjavaju dve do četiri radio-prislušne stanice i jedna radio-goniometrijska stanica, postavljene i pripremljene za rad u određenom rejonu (vozilu, objektu), radi radio-prisluškivanja određenih radio-veza i radio-goniometrisanja radio-predajnika (radio-stanica) u tim vezama.

131. Stanicu za radio-tehničko izviđanje (StRTI) sačinjavaju: sredstvo za radio-tehničko izviđanje postavljeno i pripremljeno za rad na jednom mestu (vozilu, objektu) radi otkrivanja, identifikacije i određivanja lokacije (pozicije) radarskih stanica određene namene, pomoćna sredstva, sredstva veze, dokumenti za rad i poslužioci.

132. Radi izvršenja zadatka, stanice za RTI postavljaju se u odgovarajuće rejone na određenoj osnovici za radio-tehničko izviđanje (ORTI). Osnovica treba da obezbedi najpovoljnije uslove za radio-tehničko izviđanje u određenoj zoni elektronskog izviđanja. Načelno, na jednoj osnovici postavljaju se 3—4 stanice za RTI (odnosno GRTRI), na međusobnom rastojanju 5—10 km na taktičkom nivou, 30—60 km na operativnom nivou i 80—100 km na strategijskom nivou, što zavisi od namene i tehničkih mogućnosti sredstava za radio-tehničko izviđanje.

133. Stanice za RTI (GRTRI) na jednoj osnovici istovremeno izviđaju iste radarske stanice i određene sisteme i, zajedno sa grupom za upravljanje, obrazuju mrežu za radio-tehničko izviđanje (MrRTI).

134. Grupu za radio-tehničko i radio-izviđanje (GRTRI) sačinjavaju: jedna do dve stanice za radio-tehničko izviđanje, radio-prislušna grupa i radio-goniometrijska stanica, postavljene i pripremljene za rad u određenom rejonu (vozilima, objektu), radi izviđanja određenih radarskih stanica i sistema različite namene, i za izviđanje radio-veza u radarskim sistemima.

135. Centar za prikupljanje podataka EI (CPPEI) sačinjavaju: radio-prislušni centar i drugi elementi za prikupljanje podataka elektronskog izviđanja (RRPSt-RRPG, RGSt, StRTI-GRTRI) postavljeni i pripremljeni za rad u jednom rejonu (vozilima, objektima) radi izviđanja radio-veza i drugih elektronskih sredstava i sistema.

Prema mestu postavljanja, centar za prikupljanje podataka elektronskog izviđanja može biti: glavni (GCPPEI), izdvojeni (IzCPPEI) i istureni (ICPPEI).

136. Glavni radio-prislušni centar (GRPC) obrazuje glavnina jedinice za elektronsko izviđanje i postavlja se u širem rejonu KM VK, stetegijskih grupacija, korpusa KoV, RV i PVO, i odgovarajućih štabova TO. Namenjen je za izviđanje operativno-strategijskih radio-veza koje rade u VF opsegu i postavlja se na udaljenosti 10—20 km.

137. Izdvojeni radio-prislušni centar (IzRPC) postavlja se u odgovarajući rejon (u stranu ili pozadi) glavnog radio-prislušnog centra, kada to situacija, dobijeni zadatak i druge okolnosti nalažu. Redovno je slabijeg sastava od RPC.

138. Istureni radio-prislušni centar (IRPC) postavlja se, načelno, na odvojenim operativnim pravcima i izdvojenim rejonima, bliže neprijateljevom prednjem kraju i na topografski pogodnom zemljištu koje omogućava uspešno prisluškivanje radio-veza neprijateljevih taktičkih jedinica.

139. Elektronskim izviđanjem prikupljaju se veoma značajni obaveštajni podaci o:

— indikatorima agresije na SFRJ, koji se mogu uočiti u radu radio i radio-relejnih veza i stanica i drugih elektronskih sredstava i sistema potencijalnog agresora;

— organizaciji komandovanja, sistemu veza, lokaciji CV i ostalih neprijateljevih sredstava u sistemu rukovođenja, osmatranja i upravljanja;

— organizacijskom sastavu, lokaciji, naoružanju i formacijskoj (organskoj) pripadnosti neprijateljevih komandi i jedinica;

— sastavu, jačini, baziranju, prebaziranju, tipovima aviona, posedanju novih aerodroma i aktivnostima neprijateljeve avijacije i sl.;

— sastavu, jačini, lokaciji, pokretu, klasi brodova, naoružanju i aktivnosti neprijateljevih pomorskih snaga;

— neprijateljevim obaveštajnim radio-centrima;

— neprijateljevim agenturnim, diverzansko-subverzivnim elementima, organima i centrima na našoj teritoriji;

— organizaciji, lokaciji i intenzitetu rada neprijateljevih radarskih stanica (sistema) raketnih jedinica, PVO, avijacije i pomorskih snaga;

— snagama i sredstvima za elektronsko ometanje i obmanjivanje, njihovim metodima i načinima dejstva;

— taktičko-tehničkim i drugim karakteristikama elektronskih sredstava neprijatelja;

— novim (nepoznatim) tehničkim rešenjima i njihovoj primeni u elektronskim sredstvima i sistemima i dr.

Težište elektronskog izviđanja je na otkrivanju i praćenju aktivnosti avijacije, raketnih, oklopnih i mehanizovanih vazdušnodesantnih jedinica i jedinica za specijalna dejstva.

140. Jedinice za EI angažuju se u sprovođenju obaveštajnog obezbeđenja borbenih dejstava prema planu pretpostavljene komande. Ove zadatke jedinice izvršavaju: planiranjem i organizovanjem EI (uključujući i pripremu snaga i sredstava), prikupljanjem obaveštajnih podataka elektronskim izviđanjem, obradom prikupljenih podataka i izveštavanjem i obaveštavanjem, odnosno korišćenjem obaveštajnih podataka.

141. Radi prikupljanja obaveštajnih podataka o neprijatelju i njegovim elektronskim sredstvima i sistemima, jedinica za EI redovno dobija zonu elektronskog izviđanja (ZnEI). Zona elektronskog izviđanja po frontu se, načelno, poklapa sa zonom odgovornosti pretpostavljene komande, a po dubini do rasporeda neprijateljevih snaga koje mogu uticati na izvršavanje zadataka pretpostavljene komande, imajući u vidu predstojeća borbena dejstva.

Jedinici za EI (prvenstveno cEI) može se odrediti jedna ili više zona EI što, zavisno od konkretne situacije i mogućnosti jedinice, odlučuje pretpostavljena komanda.

142. U svakoj nastaloj situaciji, širina i dubina zone EI zavisi od sledećih faktora:

— grupisanja i rasporeda neprijateljevih elektronskih sredstava i sistema;

— rasporeda vlastitih sredstava za elektronsko izviđanje i njihovih tehničkih mogućnosti, i

— uslova prostiranja elektromagnetskih talasa, na relaciji izvor — sredstva za EI.

143. Jedinice JNA i TO koje dejstvuju na odvojenim pravcima i na privremeno zaposednutoj teritoriji mogu se ojačavati jedinicama za elektronsko izviđanje. Ojačanje se, načelno, vrši jedinicama za taktičko elektronsko izviđanje.

144. Uspešno sprovođenje elektronskog izviđanja zahteva: neprekidnost, racionalnost i selektivnost izviđanja; maksimal-

no naprezanje snaga i sredstava elektronskog izviđanja u fazi pripreme i izvođenja borbenih dejstava; razmeštaj elemenata elektronskog izviđanja u zoni dometa zračenja neprijateljevih elektronskih sredstava; da razmeštaj elemenata elektronskog izviđanja omogući usmeravanje osnovnih snaga i sredstava za izviđanje i praćenje glavnih objekata u zoni dejstva jedinice; obezbeđenje sigurne i neprekidne veze sa elementima elektronskog izviđanja, radi pravovremenog dostavljanja prikupljenih podataka; što dalji razmeštaj elemenata elektronskog izviđanja od uočljivih i važnih objekata koje mogu biti unosan cilj neprijateljevog napada, a posebno nuklearno-hemijskih udara; zaštitu elemenata EI borbenim rasporedom ostalih jedinica JNA i TO.

145. Radarsko izviđanje sprovodi se radi pravovremenog otkrivanja, identifikovanja i praćenja pokreta i drugih aktivnosti ciljeva i objekata u određenom prostoru — na kopnu, moru i u vazdušnom prostoru, u svim vremenskim i meteorološkim uslovima, a naročito noću i u uslovima smanjene vidljivosti, kao i uslovima veštačkog zadimljavanja. Nedostatak radarskog izviđanja je što se pomoću prenosnih radarskih detektora može utvrditi da je određeni objekat ili prostor izložen snopu zračenja (osmatranja) radara, a moguće je i približno odrediti rejon izvora zračenja.

146. Televizijsko izviđanje omogućava vizuelno osmatranje zemljišnog prostora, operativnog i borbenog rasporeda neprijatelja, u fazi pripreme i izvođenja borbenih dejstava. Primenom televizijskih uređaja, ostvaruje se istovremeni prenos slike i govora (opažanja osmatrača) do korisnika obaveštajnih podataka na izdvojenom mestu.

Televizijskim izviđanjem sa zemlje postiže se relativno manja dubina izviđanja; primenjuje se za izviđanje manjih zemljišnih prostorija ili važnijih objekata — ciljeva.

Opremanjem izviđačkih aviona i bespilotnih letilica TV kamerama i predajnicima, postiže se znatno veća širina i dubina zone izviđanja. Prikupljaju se veoma značajni podaci o neprijatelju i istovremeno neposredno prenose korisniku. Značajan nedostatak televizijskog izviđanja je bitno smanjena efikasnost noću i u uslovima ograničene vidljivosti.

147. Optoelektronsko izviđanje sprovodi se primenom različitih vrsta optoelektronskih sredstava — IC, laserskih i dr. Široko se primenjuje u okviru taktičkog izviđanja, naročito noću i u uslovima organičene vidljivosti uopšte, što doprinosi povećanju efikasnosti i dubine izviđanja u KoV. Optoelektronsko izviđanje ima široku primenu i u izviđačkim jedinicama RV i RM.

148. Akustičko (hidroakustičko) izviđanje koristi se za otkrivanje vatrenih položaja artiljerije, površinskih plovnih objekata i podmornica i otkrivanje uređaja koji služe za obradu informacija (kripto i drugi uređaji za obradu). Akustičko izviđanje se, najčešće, primenjuje u artiljerijskim jedinicama, a hidroakustičko izviđanje ima veoma široku primenu u RM, pošto ambijent mora pruža povoljne uslove za efikasan rad.

3) IZVIĐANJE IZ VAZDUŠNOG PROSTORA

(1) *Opšte odredbe*

149. Izviđanje iz vazdušnog prostora je specifičan vid aktivnosti avijacije koji se izvodi radi brzog prikupljanja podataka o neprijatelju, prostoru borbenih dejstava i vremenskim prilikama. Izviđanje iz vazdušnog prostora ima veliki značaj za obaveštajno obezbeđenje OS u svim oblicima oružane borbe, jer obezbeđuje brzo, kvalifikovano i dokumentovano prikupljanje i prezentiranje podataka o neprijatelju, prostoru borbenih dejstava i vremenskim prilikama.

150. Osnovna snaga za izviđanje iz vazdušnog prostora jeste izviđačka avijacija (IA) koju treba upotrebljavati racionalno i za izvršenje zadataka strategijskog i operativnog značaja koji zahtevaju specijalnu izviđačku opremu i stručno osposobljene posade.

Osmatranje bojišta i izviđanje u zoni borbenih dejstava taktičkih jedinica treba vršiti, avionima i helikopterima višestruke namene koji se nalaze u sastavu strategijskih i strategijsko-operativnih jedinica KoV, RM i TO, kao bespilotnim i drugim letilicama.

151. Izviđanje iz vazdušnog prostora treba vršiti neprekidno danju i noću za potrebe svih vidova OS sa ciljem prikupljanja podataka o neprijatelju, prostoru borbenih dejstava i vremenskim prilikama, neophodnih komandama i štabovima OS za donošenje odluka koje obezbeđuju uspešno komandovanje i rukovođenje jedinica u toku borbenih dejstava.

152. Izviđanje iz vazdušnog prostora može biti strategijskog, operativnog i taktičkog značaja.

U sklopu taktičkog izviđanja organizuje se i vrši osmatranje bojišta.

Opšti zadaci izviđanja iz vazdušnog prostora su:

— izviđanje neprijatelja,
— izviđanje prostora borbenih dejstava (zemljišta),
— izviđanje vremenskih prilika (vremena),
— kontrola rezultata borbenih dejstava,
— kontrola maskiranja.

153. Prioritetni objekti izviđanja iz vazdušnog prostora su:

— sistemi namenjeni za lansiranje i prenošenje NHB oružja:
— vazdušni desanti u rejonu ukrcavanja, u toku prevoženja i u rejonima iskrcavanja;
— oklopne i mehanizovane snage u rejonima prikupljanja i u pokretu;
— snage, sredstva i elementi infrastrukture RV i PVO, prvenstveno aerodromi neprijateljeve ofanzivne avijacije;
— površinski plovni sastavi, naročito pri prevoženju pomorskog desanta, kao i podmornice na površini i u zaronjenom stanju;
— osnovni komunikacijski pravci (kopneni i pomorski) i saobraćaj na njima;
— elementi sistema komandovanja, elektronska sredstva i centri veze.

154. Izviđanje prostora borbenih dejstava (zemljišta) treba vršiti radi prikupljanja podataka o topografskom sklopu zemljišta, reljefa, vrsti kultura, stanju reka i obala, komunikacija i o kontaminiranosti pojedinih zona i rejona.

155. Izviđanje vremenskih prilika (vremena) treba vršiti radi prikupljanja podataka o stanju vremena i meteorološkim elementima neophodnim za sastavljanje kratkoročnih prognoza vremena i za donošenje odluka.

Posade svih vrsta avijacije, izvršavajući osnovni zadatak, izviđaju istovremeno i vreme i odmah posle sletanja izveštavaju o tome zainteresovane.

156. Rezultate borbenih dejstava treba kontrolisati radi utvrđivanja tačnosti pogađanja i efekta dejstva sopstvene avijacije i artiljerijsko-raketnih jedinica.

157. Kontrolu maskiranja treba vršiti radi provere efikasnosti maskiranja sopstvenih jedinica i objekata.

Posade svih vrsta avijacije obavezne su da čim uoče nedostatke u maskiranju jedinica i objekata o tome izveste.

158. Upotrebu IA planira Komanda RV i PVO i komande korpusa RV i PVO na osnovu odluke VK, zahteva komandi strategijskih sastava i sopstvenih potreba.

Komande strategijskih sastava, zahteve za izviđanje dostavljaju Komandi RV i PVO i komandama korpusa RV i PVO preko vazduhoplovne isturene komandne grupe (VIKG).

159. Podaci prikupljeni izviđanjem iz vazdušnog prostora dostavljaju se pretpostavljenoj i sadejstvujućim komandama.

(2) *Načini izviđanja iz vazdušnog prostora*

160. Prema načinu i sredstvima kojima se vrši, izviđanje iz vazdušnog prostora može biti: vizuelno izviđanje i izviđanje tehničkim sredstvima.

a) Vizuelno izviđanje

161. Vizuelno izviđanje je prikupljanje podataka u toku leta neposrednim osmatranjem. Vrši se danju i noću uz upotrebu optičkih sprava i sredstava za osvetljavanje, kada je potrebno da se u najkraćem vremenu prikupe obaveštajni podaci i kada to meteorološki uslovi omogućavaju.

Vidljivost i prozračnost atmosfere, kao i stepen maskiranja objekta izviđanja znatno utiču na uspeh vizuelnog izviđanja iz vazdušnog prostora.

162. Vizuelno izviđanje iz vazdušnog prostora može da bude osnovni način izviđanja iz vazdušnog prostora (pri izviđanju u zoni borbenih dejstava taktičkih jedinica, osmatranju bojišta i izviđanju pokretnih objekata), ali se primenjuje i kao dopuna izviđanju iz vazdušnog prostora tehničkim sredstvima. Važniji podaci otkriveni vizuelnim izviđanjem moraju se potvrditi aerofoto-snimcima.

163. Podatke prikupljene vizuelnim izviđanjem, posada javlja radio-putem na talasu (kanalu) vizuelnog izviđanja iz rejona izviđanja i na obratnoj marš-ruti posle preletanja linije fronta, a prema »Instrukciji za predaju i prijem podataka VI iz vazduha« izdanje KRV i PVO.

Za pravovremeni prijem i korišćenje podataka VI iz vazdušnog prostora na KM određenih komandi (štabova) odgovoran je obaveštajni organ.

5*

164. Vizuelnim izviđanjem iz vazdušnog prostora mogu se izviđati rejoni, pravci i pojedinačni objekti. Veličina rejona, dužina pravca i broj objekata koje treba izviđati određuje se u odnosu na karakter zadatka, reljef i pokrivenost zemljišta, očekivano protivdejstvo neprijateljeve PVO, stepen maskiranja objekta, meteorološke uslove, taktičko-tehničke osobine aviona i obučenost posade.

b) Izviđanje tehničkim sredstvima

165. Izviđanje iz vazdušnog prostora tehničkim sredstvima (specijalnom opremom) treba vršiti radi prikupljanja podataka o objektima (ciljevima) koji se moraju detaljno izučiti u procesu donošenja odluke ili njihovo izviđanje zahteva primenu posebne izviđačke tehnike. Ovi načini izviđanja pružaju preciznije podatke o karakteristikama objekata izviđanja.

166. Izviđanje iz vazdušnog prostora tehničkim sredstvima obuhvata:

— aerofoto-izviđanje,
— elektronsko izviđanje,
— izviđanje ostalim tehničkim sredstvima.

(a) Aerofoto-izviđanje

167. Aerofoto-izviđanje je prikupljanje obaveštajnih podataka aerofoto-snimanjem iz vazdušnog prostora. Vrši se danju i noću sa ciljem prikupljanja podataka o objektima za koje se traže detaljni i tačni podaci, kao i sa ciljem potvrde podataka otkrivenih vizuelnim izviđanjem.

168. Aerofoto-izviđanje obuhvata snimanje iz vazdušnog prostora određenog rejona ili objekta, fotografsku obradu i dešifrovanje aerofoto-snimaka, a u artiljerijskim jedinicama i nanošenje koordinatne mreže.

169. U odnosu na položaj optičke ose objektiva aerofoto-kamere u trenutku snimanja, aerofoto-snimanje može da bude vertikalno i koso. Vertikalno aerofoto-snimanje je kada optička osa objektiva aerofoto-kamere ne odstupa od vertikale više od 5°. Primenjuje se kada su potrebni tačni podaci o položaju i dimenzijama objekta i o zemljištu i njegovom fortifikacijskom uređenju.

Koso aerofoto-snimanje je kada optička osa objektiva aerofoto-kamere odstupa od vertikale više od 5°. Primenjuje se samostalno ili u kombinaciji sa vertikalnim, radi proučavanja reljefa, lakšeg otkrivanja maskiranih objekata, za potvrdu objekata uočenih vizuelnim izviđanjem, kao i pri snimanju objekata koji se iz ma kojih razloga ne mogu direktno nadletati.

Pri stereoskopskom aerofoto-snimanju (preklapanje između snimaka 60—65%) dobijaju se snimci (stereo-par) koji posmatrani kroz stereoskop daju izgled treće dimenzije (visine-dubine) snimljenog objekta. Primenjuje se za otkrivanje dobro maskiranih objekata za izučavanje reljefa zemljišta, kao i za izučavanje objekata koji imaju izraženu treću dimenziju.

170. Zavisno od veličine i oblika objekta, odnosno zemljišta koje treba snimiti, aerofoto-snimanje se vrši pojedinačnim aerofoto-snimkom, aerofoto-marš-rutom i aerofoto-celinom.

171. Za aerofoto-snimanje iz vazdušnog prostora koriste se klasične aerofoto-kamere i infracrveni (IC) skaneri.

Klasične aerofoto-kamere upotrebljavaju sledeće vrste aerofoto-filmova:

— panhromatski, kao osnovni za sve zadatke dnevnog i noćnog snimanja;

— infracrveni za snimanje kroz prozirnu oblačnost, retku maglu i jaku sumaglicu, kao i za otkrivanje maskiranih objekata;

— u boji (kolor) za otkrivanje maskiranih objekata.

IC skaneri upotrebljavaju se za snimanje noću, u uslovima prozirne oblačnosti, retke magle i jake sumaglice, kao i za otkrivanje maskiranih objekata.

172. Obradu i dešifrovanje aerofoto-snimaka treba vršiti u foto-centrima izviđačkih eskadrila odakle ih preko sistema »VICON-80« dostavljati II upravi GŠ OS, Komandi RV i PVO, RM i korpusima RV i PVO.

173. Zavisno od obima materijala koji treba obraditi podaci aerofoto-izviđanja mogu se koristiti u sledećim rokovima od momenta sletanja aviona sa zadatka:

— za 1/2 do sata — dešifrovanje negativa,
— za 2 do 24 sata — dešifrovanje pozitiva.

(b) Elektronsko izviđanje iz vazdušnog prostora

174. Elektronsko izviđanje iz vazdušnog prostora treba vršiti specijalno opremljenim avionima i osposobljenim posadama radi prikupljanja podataka o snagama neprijateljevog RV i PVO, kao i o taktičko-tehničkim karakteristikama i mestu nalaženja njegovih elektronskih sredstava.

175. Prema načinu i sredstvima kojima se vrši, elektronsko izviđanje iz vazdušnog prostora može da bude:

— radio-tehničko izviđanje,
— radio-izviđanje,
— radarsko izviđanje,
— televizijsko izviđanje.

176. Radio-tehničko izviđanje treba vršiti specijalno opremljenim i osposobljenim jedinicama izviđačke avijacije sa ciljem prikupljanja podataka o taktičko-tehničkim karakteristikama i mestu nalaženja neprijateljevih radarskih stanica iz sistema osmatranja i navigacije.

177. Radio-izviđanje treba vršiti po planu KRV i PVO specijalno opremljenim avionima i osposobljenim posadama sa ciljem radio-prisluškivanja i radio-goniometrisanja radio i radio-relejnih veza neprijateljevog RV i PVO.

178. Radarsko izviđanje treba vršiti specijalno opremljenim avionima i osposobljenim posadama radi otkrivanja i praćenja neprijateljevih ciljeva i objekata u vazdušnom prostoru, na moru i zemlji.

179. Televizijsko izviđanje treba vršiti specijalno opremljenim letilicama (bespilotne letilice, avioni i helikopteri opremljeni TV kamerama i radio-predajnicima) radi praćenja (osmatranja) situacije na bojištu i za izviđanje pravaca u zoni borbenih dejstava taktičkih jedinica.

(c) Izviđanje ostalim tehničkim sredstvima

180. Izviđanje ostalim tehničkim sredstvima obuhvata:

— nuklearno izviđanje,
— optoelektronsko izviđanje,
— akustičko izviđanje,
— magnetsko izviđanje.

181. Nuklearno izviđanje treba vršiti specijalno opremljenim avionima i helikopterima radi prikupljanja podataka o stepenu kontaminiranosti zemljišta i atmosfere.

182. Optoelektronsko izviđanje treba vršiti noću i u uslovima ograničene vidljivosti, avionima i helikopterima opremljenim uređajima koji registruju infracrveno zračenje objekata, a u okviru taktičkog izviđanja.

183. Akustičko izviđanje treba vršiti avionima i helikopterima koji su opremljeni pasivnim i aktivnim uređajima za otkrivanje položaja podmornica u zaronjenom stanju.

184. Magnetsko izviđanje treba vršiti avionima i helikopterima koji su opremljeni magnetskim detektorima i petljama za otkrivanje podmornica u zaronjenom stanju, podvodnih diverzanata i podvodnih mina.

4) IZVIĐANJE NA MORU

185. Izviđanje na moru organizuje se i vrši neprekidno radi prikupljanja podataka o: snagama neprijatelja na moru, u lukama i rejonima baziranja; namerama i aktivnostima tih snaga; objekata vojne i civilne infrastrukture na pomorskom vojištu, kao i radi prikupljanja dopunskih podataka o navigacijsko-hidrografskim i hidrometeorološkim prilikama u rejonima dejstva sopstvenih snaga.

186. Izviđanje otvorenog mora i obale neprijatelja na pomorskom vojištu organizuje i vrši svojim i pridatim snagama i sredstvima Vojnopomorska oblast (VPO) i štabovi Teritorijalne odbrane (ŠTO), samostalno i prema planu Vrhovne komande. Sve komande jedinica organizuju i vrše izviđanje u svojim zonama — rejonima odgovornosti i privremeno zaposednute teritorije, a KVPO i u zoni obaveštajnog interesovanja.

Sve mornaričke jedinice organizuju i vrše izviđanje za svoje potrebe vlastitim snagama i sredstvima u rejonima borbenih dejstava.

187. Izviđanje mora vrši se iz vazdušnog prostora, sa mora (površinsko i podvodno) i sa kopna. Snage i sredstva za izviđanje na moru su: letilice, podmornice, površinski brodovi jedinice na obali i otocima opremljene odgovarajućim vizuelnim i elektronskim sredstvima i diverzanti.

188. Izviđanje iz vazdušnog prostora se vrši letilicama (avioni, helikopteri, bezpilotne letilice i ostala vazduhoplovna sredstva i dr.) opremljenim sredstvima za otkrivanje brodova, podmornica i prepreka na moru, a dopunjava se angažovanjem i svih drugih letilica za vreme izvršenja namenskih zadataka. Angažovanje snaga za izviđanje iz vazdušnog prostora na moru planira Komanda Vojnopomorske oblasti.

189. Izviđanje sa mora (površinsko i podvodno) vrši se pojedinačnim brodovima, podmornicama i specijalnim plovnim sredstvima, kao i plovnim sastavima.

190. Podmornice izviđaju na otvorenom moru, uz obalu neprijatelja i privremeno zaposednutu teritoriju otoka i obale. Podmornice se koriste i za prevoženje pomorskih i izviđačko-diverzantskih grupa do rejona izvršenja zadataka. Upotrebu podmornica radi izviđanja planira Komanda Vojnopomorske oblasti.

191. Površinski i ratni brodovi izviđaju za potrebe svoje plovne jedinice, združenih plovnih sastava, pretpostavljene komande i za potrebe jedinica RM, KoV i RV i PVO na obali i ostrvima.

Plovni sastavi izviđaju osmatranjem i detekcijom u marševskom i borbenom poretku ili izviđačkim patrolama, što zavisi od cilja izviđanja, vrste brodova, situacije na moru i sredstava kojima izviđa.

Brodovi koji su opremljeni odgovarajućim sredstvima u okviru izvršenja redovnih zadataka izvršavaju i radiološko, hemijsko i biološko izviđanje, a po potrebi tim brodovima se kao zadatak može dati da im to izviđanje bude osnovno.

Torpedni čamci i RTOP mogu se koristiti i za izvršavanje namenskih zadataka izviđanja kao dopuna obalske službe osmatranja i javljanja (OSOJ), te za izvršenje nasilnog izviđanja, sistema odbrane i prikupljanje drugih potrebnih podataka o neprijatelju.

Patrolni brodovi koriste se prvenstveno za protivpodmorničko, a minolovci za protivminsko izviđanje u vlastitom obalnom području.

Granični patrolni brodovi, pored svojih namenskih zadataka, izvršavaju i zadatke izviđanja kao dopuna sistema OSOJ i stalnih zadataka izviđanja.

Svi brodovi i plovni sastavi u svim uslovima organizuju i vrše osmatranje, izviđanje i razmenu podataka zavisno od konkretnih uslova.

192. Brodovi iz sastava civilnih struktura angažovani na zadacima TO i brodovi trgovačke mornarice vrše osmatranje i izviđanje i dostavljaju podatke.

193. Po planu obaveštajnog obezbeđenja komandi i organa koji organizuju izviđanje, odgovarajuće specijalizovane mornaričke jedinice vrše protivpodmorničko, protivminsko i hidrografsko izviđanje u skladu sa odredbama pravila i uputstva za te jedinice.

Izviđanje na rekama i jezerima organizuje se i vrši prema planu nadležne komande (štaba TO) u zoni odgovornosti.

194. Izviđanje sa kopna vrše jedinice obalskog osmatranja i javljanja (OSOJ), jedinice elektronskog izviđanja (EI), jedinice obalske odbrane (OAB, MDP, KoV, TO), jedinice za odbranu luka i skladišta, stanice minskog osmatranja i javljanja (SMOJ), osmatračke stanice (OSt) i elementi održavanja plovnih puteva CZ. Osnovu obalske službe osmatranja i javljanja čine obalske radarske osmatračke stanice (OROSt).

Obalske radarske i vizuelne osmatračke stanice postavljaju se tako da im se sektori osmatranja međusobno preklapaju i da se omogući osmatranje i otkrivanje neprijateljevih plovnih objekata na što većoj dubini.

Podvodna sredstva za otkrivanje (detekciju) treba postavljati na mesta gde se očekuju najverovatnija dejstva podmornica i neprijateljevih pomorskih desanta i diverzantskih grupa.

195. Radi prikupljanja podataka na obali potencijalnog agresora ili na privremeno zaposednutim ostrvima i obali mogu se koristiti pomorskodiverzantske i druge izviđačke grupe. One prikupljaju podatke o: prisustvu flotnih, pomorskodesantnih, vazdušnodesantnih i drugih snaga potencijalnog agresora, kao i o lukama, lučkim postrojenjima, rejonima i elementima baza, maskiranim mestima baziranja ratnih brodova, novogradnjama, rejonima i mestima iskrcavanja sopstvenog pomorskog desanta i drugim važnim objektima od interesa za dejstvo sopstvenih snaga.

Jačina grupe zavisi od zadatka, situacije u rejonu dejstva, objekta izviđanja (i diverzije) i mogućnosti prebacivanja koje se vrši prvenstveno podvodnim putem.

Grupu treba opremiti specijalnim izviđačkim sredstvima, sredstvima za održavanje veze i izvršenje diverzije. Pripremi, upućivanju i povratku pomorskodesantnih i drugih specijalnih izviđačkih grupa treba pokloniti posebnu pažnju.

196. Elektronsko izviđanje sa obale, brodova i iz aviona opremljenih sredstvima za te svrhe vrši se u skladu sa načelima elektronskog izviđanja.

5) POZADINSKO IZVIĐANJE

197. Pozadinsko izviđanje (izviđanje službi) sastavni je deo izviđanja sa zemlje, iz vazdušnog prostora i sa mora, a vrši se radi prikupljanja i obrade podataka neophodnih za procenu pozadinske situacije u vezi sa donošenjem odluke o pozadinskom obezbeđenju.

C. *ISPITIVANJE RATNIH ZAROBLJENIKA I PREBEGA*

198. Ispitivanje ratnih zarobljenika i prebega radi prikupljanja obaveštajnih podataka vrše obaveštajni organi u komandama i štabovima preko posebno formiranih organa određene specijalnosti.

Kratko ispitivanje ratnih zarobljenika i prebega može vršiti i starešina jedinice (organa) koja ih je zarobila (kojoj su se predali), a potom ih upućuje pretpostavljenoj komandi ili štabu ili na mesto koje za tu svrhu bude određeno.

199. Prilikom ispitivanja ratnih zarobljenika (prebega) treba se pridržavati sledećih načela:

a) ispitivanje po obimu i pitanjima podrediti, načelno, potrebama sopstvene jedinice — štaba;

Ako se radi o zarobljeniku koji je imao više komandne i štabne funkcije, njega treba što pre sprovesti u višu komandu;

b) u toku ispitivanja insistirati na činjenicama, strogo odvajajući subjektivno mišljenje i zaključke zarobljenika (prebega);

c) u toku ispitivanja zarobljenik (prebeg) ne sme biti upoznat sa podacima kojima se raspolaže o neprijatelju;

d) lice koje ispituje mora imati solidno vojnostručno i opšte obrazovanje i mora da zna jezik neprijatelja. U određenim okolnostima može se ispitivati i posredstvom prevodioca.

200. U postupku prema ratnim zarobljenicima mora se strogo pridržavati odredaba Ženevske konvencije iz 1949. godine (Prilog 1).

201. Način ispitivanja ratnih zarobljenika i prebega reguliše se posebnim uputstvom Generalštaba OS.

D. *IZUČAVANJE NEPRIJATELJEVIH DOKUMENATA I NOVOG NAORUŽANJA I VOJNE OPREME*

202. Sve neprijateljeve dokumente treba razvrstavati po rodovima i službama, jedinicama, sadržaju i vremenu njihovog izdavanja, što će olakšati njihovo sistematsko izučavanje i korišćenje. Lične dokumente zarobljenika (prebega) treba prosleđivati sa njima, a sve ostale neprijateljeve dokumente dostaviti zasebno najbržim sredstvima obaveštajnom organu pretpostavljene komande i štaba. Starešine osnovnih taktičkih jedinica JNA i TO mogu koristiti te dokumente samo koliko im je potrebno da sagledaju situaciju kod neprijatelja u rejonu (na pravcu) dejstva svoje jedinice.

Sve zaplenjene šifrovane dokumente, sredstva za šifrovanje i ostale dokumente i sredstva neprijateljeve kriptozaštite treba dostavljati zasebno obaveštajnom organu Vrhovne komande.

Uz neprijateljeve dokumente i sredstva treba dostavljati i izveštaj u kojem, između ostalog, treba naznačiti: ko je, kada i pod kojim uslovima do njih došao.

203. U obaveštajnom organu komande puka i višim komandama i štabovima JNA i TO, neprijateljeve dokumente detaljnije treba izučavati, angažujući za to i ostale organe komande, štaba.

Neprijateljeve dokumente, zavisno od njihove vrste i značaja, posle korišćenja treba čuvati u arhivi obaveštajnog organa određenih komandi i štabova OS.

204. Izučavanje zaplenjenih primeraka novog neprijateljevog naoružanja i vojne opreme vrše stručni tehnički organi pozadinskih službi vidova i rodova OS u diviziji, regionalnom štabu TO i višim komandama i štabovima koji njihove zaključke, pisano, dostavljaju obaveštajnom organu svoje komande ili štaba.

Zaplenjeni novi primerak neprijateljevog naoružanja i vojne opreme treba stavljati na raspolaganje naučnoistraživačkoj

ustanovi, koja vrši istraživanja i razvoj srodnog naoružanja i vojne opreme, a što se reguliše naređenjem za obaveštajno obezbeđenje.

E. *IZUČAVANJE POVERLJIVIH, JAVNIH I DRUGIH PUBLIKACIJA I PRAĆENJE EMISIJA NEPRIJATELJEVIH SREDSTAVA JAVNOG INFORMISANJA*

205. Izučavanje javnih i drugih publikacija i praćenje emisija neprijateljevih sredstava javnog informisanja treba organizovati i vršiti u svim komandama i štabovima (ustanovama) JNA i TO, na nivou obaveštajnog organa, s ciljem korišćenja opštih podataka o stanju, načelima upotrebe i moralu neprijatelja, njegovoj propagandi, ekonomskim prilikama, uslovima u kojima se izvode borbena dejstva i drugim značajnim činjenicama.

3. OBRADA OBAVEŠTAJNIH PODATAKA I PROCENA NEPRIJATELJA

A. *OPŠTE O OBAVEŠTAJNIM PODACIMA*

206. Obaveštajni podatak je svaki podatak koji doprinosi poznavanju OS neprijatelja, prostora borbenih dejstava i vremenskih prilika.

Uz svaki obaveštajni podatak, bilo da ga je izvor obaveštajnih podataka dostavio neposredno ili posredstvom organa za prikupljanje, obavezno treba navesti i sledeće elemente: ko, kada, gde, na koji način, pod kojim uslovima i šta je otkrio ili uočio.

Obaveštajni podatak može biti obrađen i neobrađen (izvoran).

Obrađeni obaveštajni podatak je podatak koji su obaveštajni i drugi organi komande (štaba, ustanove) svestrano analizirali i ocenili njegovu vrednost.

Neobrađen (izvoran) obaveštajni podatak je podatak koji nije svestrano analiziran i ocenjena njegova vrednost.

207. Obaveštajni podatak može imati trajniju i vremenski ograničenu vrednost.

Trajniju vrednost imaju podaci o vojnoj politici, organizaciji, formaciji, načelima i planovima upotrebe jedinica, o taktičko-tehničkim osobinama naoružanja i opreme, o zemljištu i stalnim objektima na njemu i drugo.

208. Obaveštajni podatak može biti po sadržaju i formi potpun ili nepotpun, a po vremenu prikupljanja i dostavljanja pravovremen ili nepravovremen.

Potpuni podatak je podatak koji ima sledeće elemente: oznaku izvora i prikupljačkog organa i sadržaj otkrivene ili uočene aktivnosti neprijatelja, uz precizno navođenje: ko, kada, gde, na koji način, pod kojim uslovima i šta je otkrio ili uočio.

Nepotpuni podatak je podatak koji nema jedan od navedenih elemenata. Takav podatak vremenski znatno usporava proces obrade podataka, jer nameće potrebu preduzimanja naknadnih mera za prikupljanje elemenata koji nedostaju za njegovu potpunu obradu.

Pravovremeno je primljen podatak koji je upotrebljiv, tj. koji omogućava da se na vreme preduzmu odgovarajuće mere, a nepravovremeno, podatak koji je zbog zakašnjenja izgubio svoj značaj. Međutim, i nepravovremeno primljen podatak, pod uslovom da je tačan, ne treba odbacivati, jer on ne gubi uvek svoju vrednost, s obzirom na to da se može koristiti za rasvetljavanje nekog pitanja u vezi sa stanjem i aktivnosti neprijatelja.

209. Prema stepenu istinitosti, obaveštajni podatak može biti:

— tačan (T),
— verovatan (V),
— sumnjiv (S),
— lažan (L).

Tačan podatak je podatak o čijoj verodostojnosti postoje dokazi, a najčešće je potvrđen iz više izvora ili dobijen od prikupljačkih organa ili jednog pouzdanog izvora ili od prikupljačkog organa više puta.

Verovatan podatak je podatak koji odgovara situaciji ili već postojećim podacima i uobičajenim postupcima neprijatelja, ali ne zaslužuje potpuno poverenje zbog toga što izvor nije potpuno pouzdan ili nije imao realne mogućnosti da do tog podatka dođe, pa taj podatak zahteva dopunsku proveru.

Sumnjiv podatak je podatak koji protivureči prikupljenim podacima iz drugih izvora i od prikupljačkih organa i ne odgovara konkretnoj situaciji ili uobičajenim postupcima neprijatelja, ali ima neke elemente koji ukazuju na mogućnost da bude istinit. Takav podatak zahteva dopunsko proveravanje, preciziranje i potvrđivanje.

Lažni podatak je podatak za čiju neistinitost postoje nepobitni dokazi.

B. *IZVORI OBAVEŠTAJNIH PODATAKA*

210. Izvori obaveštajnih podataka su fizička lica — organi, pojave, događaji, sredstva i dokumenti koji, obaveštajno-izviđačkim i drugim organima ili pojedincima, u svim uslovima i na bilo koji način daju podatke o neprijatelju, prostoru borbenih dejstava i vremenskim prilikama.

Najčešći izvori obaveštajnih podataka su: aktivnost neprijatelja; ljudi — zarobljenici, prebegla vojna i druga lica; stanovništvo; aerofoto-snimci i snimci dobijeni drugim tehničkim sredstvima izviđanja; lični i službeni dokumenti (zaplenjeni ili dobijeni na drugi način); elektronska sredstva, nova tehnika, naoružanje i oprema neprijatelja; štampa, knjige, razni časopisi i statističke publikacije, ekspozei i zapisnici sa raznih sastanaka, meteorološki izveštaji, ostale legalne publikacije neprijatelja i sva sredstva njegovog javnog informisanja.

211. Aktivnosti i svakodnevne mere neprijatelja stalan su izvor obaveštajnih podataka. To su, uglavnom, obaveštajni podaci vremenski ograničene vrednosti: o mobilizaciji i strategijskom razvoju, o rosporedu i pokretima jedinica neprijatelja, sistemu komandovanja i veze, sistemu vatre, sistemu i vrstama prepreka, aktivnostima i pripremama za naredna dejstva, sistemu pozadinskog obezbeđenja i dr. Poseban značaj za prikupljanje obaveštajnih podataka ima sistematsko praćenje aktivnosti neprijatelja koja se obavljaju sredstvima veze — otvoreno ili kodirano, prenošenjem raznih podataka o stanju, mogućnostima, namerama i planovima neprijatelja. Fizička lica — organi koji koriste aktivnost neprijatelja kao izvor obaveštajnih podataka predstavljaju za svoje komande — štabove istovremeno i izvore saznanja.

212. Zarobljenici i prebegla vojna (i druga) lica dragocen su izvor obaveštajnih podataka. Oni mogu pružiti važ-

ne podatke o neprijatelju i prostoru borbenih dejstava, što u prvom redu zavisi od čina i dužnosti koje su imali u organima neprijateljevih oružanih snaga, od njihovih ličnih osobina (inteligencija, pamćenje, moć zapažanja i sl.) i od umešnosti i stručne sposobnosti lica koje ispituje. Korišćenje ove kategorije izvora omogućava u većoj meri dobijanje obaveštajnih podataka trajnije vrednosti: o organizaciji, formaciji i načelima upotrebe jedinica, o stanju, mogućnostima i namerama neprijateljevih jedinica, o taktičko-tehničkim osobinama naoružanja i opreme, o moralno-političkom stanju vojničkog i starešinskog sastava, o zemljištu i njegovom fortifikacijskom uređenju i drugo.

Prebegla lica, načelno, mogu pružiti veći broj podataka nego zarobljenici budući da su dobrovoljno napustila redove neprijatelja. Međutim, treba imati na umu da među prebeglima, a i među zarobljenicima, mogu biti i agenti koje je neprijatelj prethodno obučio i pripremio da dezinformišu o njegovom stanju, mogućnostima i namerama.

213. Neprijateljevi dokumenti (službeni i lični), počev od borbenih zapovesti (direktiva), naređenja i izveštaja, raznih karata i statističkih pregleda o brojnom stanju, naoružanju, sredstvima i dokumentima veze i kriptozaštite, popuni, gubicima, stanju goriva, maziva, borbene tehnike i dr. do vojničkih knjižica i ličnih zabeleški zarobljenih ili poginulih neprijateljevih vojnih lica, predstavljaju dragocene izvore obaveštajnih podataka.

Lična prepiska neprijateljevih vojnih lica može pružiti podatke o: moralno-političkom stanju jedinica, stanju na teritoriji koju je privremeno zaposeo neprijatelj, pojavama nezadovoljstva u armiji i građanstvu, rezultatima bombardovanja teritorije neprijatelja, a ponekad i o njegovim predstojećim dejstvima, namerama i sl.

214. Elektronska sredstva, nova tehnika, naoružanje i oprema neprijatelja su izvori od velike obaveštajne vrednosti. Omogućavaju prikupljanje raznovrsnih podataka koje neprijatelj prenosi preko elektronskih sredstava, kao i upoznavanje tehničkih i taktičkih osobina nove tehnike, naoružanja i opreme neprijatelja, što je veoma važno za pravovremeno preduzimanje odgovarajućih mera na planu iznalaženja najpovoljnijih rešenja za suprotstavljanje savremenom naoružanju i borbenoj tehnici neprijatelja i usavršavanje naše borbene tehnike i opreme.

215. Štampa, časopisi, pravila, priručnici i ostala neprijateljeva legalna izdanja, kao izvori daju mnoštvo dragocenih podataka o ekonomskim, političkim i vojnim problemima. Vojni listovi, časopisi i ostale publikacije omogućavaju praćenje vojne misli, aktuelnih problema u obuci komandi i jedinica, organizacije i načela upotrebe pojedinih delova i oružanih snaga neprijatelja u celini. Ako ne daju celovite podatke njihovo praćenje ukazuje na nešto što je bitno, na kretanja i tendencije, i mogu biti značajan pokazatelj opšteg kursa.

216. Aerofoto-snimci i snimci dobijeni drugim tehničkim sredstvima izviđanja omogućavaju veoma precizno snimanje danju i noću većih površina teritorije i objekata. Aerofoto-snimak je veoma korisna dopuna topografskoj karti. Dešifrovanjem aerofoto-snimaka mogu se identifikovati pojedina oružja, borbena i ostala vozila, fortifikacijski objekti, artiljerija i minobacači na vatrenim položajima, lansirni uređaji, aerodromi sa avionima (helikopterima) i uređajima za komandovanje i upravljanje, plovni objekti i drugo.

Upotrebom stereoskopa moguće je na snimcima videti i treću dimenziju, što omogućava da se kod utvrđenih objekata (bunkera, utvrđene zgrade) uoče i spratovi, broj puškarnica, toparnica i slično.

Budući da će maskiranje imati široku primenu, biće potrebno da se, radi provere i utvrđivanja podataka na aerofoto-snimcima, vrši izviđanje primenom drugih tehničkih sredstava ili ponavljanjem aerofoto-snimanja u različitim vremenskim uslovima i dobu dana, sa primenom IC i kolor-tehnike.

217. Stanovništvo (radni ljudi i građani) na privremeno zaposednutoj teritoriji i u sopstvenoj pozadini, organizovano uključeno u razne oblike otpora neprijatelju imaće jedan od stalnih zadataka i obaveštajno-izviđačku delatnost. Ovaj izvor obaveštajnih podataka biće veoma dragocen za obaveštajno obezbeđenje OS. Stanovništvo na privremeno zaposednutoj teritoriji može da pruži mnoštvo korisnih podataka o jačini, rasporedu, pokretima, sistemu veza (rejonima razmeštaja CV, pravcima protezanja žičnih veza, sistemu njihovog obezbeđenja i dr.), moralno-političkom stanju jedinica oružanih snaga neprijatelja i sl. Ono može dati i podatke o zemljištu, putevima, prolazima, gazovima, političkom, ekonomskom i zdravstvenom stanju i sl.

Stanovništvo iz uporišta neprijatelja (gradova, naselja) može pružiti podatke i o sistemu prepreka, rasporedu utvrđenih tačaka i načinu njihove odbrane, o režimu koji je neprijatelj zaveo itd.

Stanovništvo u vlastitoj pozadini može dati podatke o upotrebljenim neprijateljevim vazdušnodesantnim snagama, ubačenim obaveštajno-izviđačkim, diverzantskim i drugim specijalnim grupama neprijatelja.

218. Svi izvori obaveštajnih podataka neće uvek biti dostupni svakoj komandi i štabu. Njihovo korišćenje zavisi od snaga i sredstava za prikupljanje podataka kojima raspolaže određena komanda i štab OS. Da bi se izvori obaveštajnih podataka pravovremeno, maksimalno i racionalno iskoristili mora se prethodno oceniti koji od njih u konkretnoj situaciji mogu dati neophodne obaveštajne podatke i odrediti sredstva, način i organe za korišćenje određenih izvora podataka.

C. *SADRŽAJ OBRADE OBAVEŠTAJNIH PODATAKA*

219. Obrada obaveštajnih podataka je obavezan postupak kojim se upotpunjava poznavanje stanja, mogućnosti i namera neprijatelja i prostora borbenih dejstava.

Prikupljeni podaci o neprijatelju obično ne daju gotove i potpune odgovore na sve ono što interesuje komandu, štab ili ustanovu o njemu. Oni su često nepotpuni, protivurečni i prikupljeni u uslovima koji izazivaju sumnju, tim pre što će neprijatelj primenjivati dezinformacije (maskiranje, izvođenje lažnih pokreta, falsifikovanje dokumenata, organizovanje lažnih radio-veza, mreža i sl.). Bez svestrane obrade prikupljenih podataka ne može se pouzdano odrediti njihova vrednost.

U procesu obrade utvrđuje se stepen upotrebljivosti prikupljenih obaveštajnih podataka, pri čemu je bitno da se omogući njihovo brzo i potpuno korišćenje u toku pripremanja odluke komandanta i u toku rukovođenja i komandovanja.

220. Obrada podataka je stalan proces i obavlja se u svim komandama, štabovima i ustanovama OS. Njen obim zavisi od stepena komande, štaba, kvaliteta i brzine pristizanja podataka, borbene situacije, broja i raznovrsnosti i osposobljenosti organa koji vrši obradu. Ukoliko komanda (štab, ustanova) bolje poznaje neprijatelja, utoliko će proces obrade podataka biti kraći i lakši.

221. Obradu obaveštajnih podataka treba obavljati prema ustaljenom postupku, koji obezbeđuje da sve prikupljene po-

datke objektivno ocene i najcelishodnije iskoriste zainteresovane komande, štabovi i starešine. U principu, nijedan podatak o neprijatelju ne može se dostaviti na korišćenje pre nego što ga obradi obaveštajni organ ili organ koji je za to odgovoran. Kada su u pitanju obaveštajni podaci koji zahtevaju momentalno reagovanje komandi i štabova, a posebno podaci o predstojećoj upotrebi nuklearnog hemijskog i biološkog oružja i brzopokretnih jedinica neprijatelja, kao i naglim izmenama taktičko-operativne situacije, njih treba dostavljati odmah.

Obrada podataka obuhvata:

— evidentiranje i klasifikaciju,
— analizu,
— sintezu,
— razvrstavanje (pohranjivanje).

222. Evidentiranje i klasifikacija. Sve primljene obaveštajne podatke treba uneti hronološkim redom, po vremenu pristizanja, u obaveštajni dnevnik, odnosno u odgovarajuću obaveštajnu evidenciju. Evidentira starešina ili lice koje je za to određeno.

Svaki obaveštajni podatak se obavezno evidentira, pa makar on izgledao malo verovatan ili bezvredan, jer se u narednim fazama obrade može pokazati vrednim i veoma korisnim. Prilikom evidentiranja obavezno je, između ostalog, naznačiti vreme kada je organ koji ga je prikupljao (ili izvor ako je podatak dobijen neposredno od izvora) došao do tog podatka i vreme kada je taj podatak primio starešina koji ga evidentira, odnosno obaveštajni organ, kako bi se moglo utvrditi koliko je vremena proteklo od momenta evidentiranja (prijema) podataka, a time sagledale i moguće izmene. Ovo je veoma važno za dalji proces njegove obrade.

Evidentirajući podatak starešina je dužan da ujedno izvrši sažet i brz pregled njegovog sadržaja radi sagledavanja koje su komande, štabovi, ustanove i organi zainteresovani za taj podatak i kojim ih stepenom hitnosti treba upoznati.

Prilikom pregleda sadržaja obaveštajnog podatka treba utvrditi: da li se podatak odnosi na neprijatelja ili na prostor borbenih dejstava u zoni odgovornosti ili zoni interesovanja, koje su komande i štabovi (pretpostavljena, potčinjena, susedna) zainteresovani za njega i kojim ga komandama i štabovima treba hitno dostaviti radi njihovog neposrednog korišćenja.

Hitnost dostavljanja obaveštajnog podatka korisniku zavisi od značaja tog podatka (ukazuje na neposrednu upotrebu NHB oružja, spuštanje vazdušnog desanta i sl.), stepena uticaja koji može imati na situaciju i, u vezi s tim, potrebe hitnog preduzimanja odgovarajućih mera i aktivnosti, tj. da li se obaveštajni podatak odnosi na dejstva koja su u toku ili na neprijateljeva naredna dejstva.

Klasifikacija obaveštajnih podataka u strategijskim komandama sastavni je deo evidentiranja i ima za cilj da omogući najefikasniju obradu prikupljenih podataka.

U komandama — štabovima OS, gde za to ima uslova, obaveštajni podaci se klasifikuju na osnovu usvojenih klasifikatora za tematsko svrstavanje podataka. Sem toga, mogu se, shodno praksi, primeniti i drugi načini klasifikacije.

Osnovni klasifikacioni podaci unose se u dokumentacioni automatski informativni sistem (DAIS) koji služi za brzo pronalaženje svrstanih podataka.

U ostalim komandama klasifikuje se na način koji omogućava najbržu i najcelishodniju obradu obaveštajnih podataka.

223. Analiza obaveštajnog podatka mora biti što potpunija i, načelno obuhvata:

— ocenu potpunosti i pravovremenosti;
— ocenu pouzdanosti izvora, odnosno organa koji je podatak prikupio;
— upoređivanje i proučavanje (tumačenje);
— ocenu istinitosti (tačnosti) obaveštajnog podatka.

224. Potpunost i pravovremenost obaveštajnog podatka, treba ocenjivati na osnovu svih elemenata. Ako podatku nedostaje neki od elemenata odmah treba preduzimati mere da se što pre saznaju svi elementi.

225. Ocena pouzdanosti izvora je veoma važna faza u procesu obrade obaveštajnih podataka. Sastoji se u kritičkom razmatranju izvora, povezujući to sa činjenicama u sadržaju. Pri tome je neophodno oceniti da li je izvor (organ) koji je podatak prikupio imao realno objektivne mogućnosti da dođe do podatka s obzirom na uslove pod kojim je taj podatak dobijen (prikupljen) i stručnu obučenost izvora, odnosno organa koji ga je prikupio. Da bi se taj posao olakšao, svaki podatak koji dostavlja organ za prikupljanje mora imati odgovarajuću oznaku, koja se obeležava velikim slovima abecede od A do D.

Prilikom ocenjivanja pouzdanosti izvora moraju se znati njihove karakteristike.

Prema stepenu pouzdanosti, izvor obaveštajnih podataka može biti:

— pouzdan (»A«),
— verovatno pouzdan (»B«),
— sumnjiv (»C«),
— nepouzdan (»D«).

Podaci dobijeni od obaveštajno-operativnog izvora koji ima bogato iskustvo, veće mogućnosti za prikupljanje podataka i koji je svojom delatnošću dokazao svoju pouzdanost, kao i podaci prikupljeni od obaveštajno-izviđačkih organa rodova i vidova označavaju se slovom »A«. Slovom »B« se označava izvor — organ koji je obaveštajno-izviđačkom delatnošću pokazao da se na njega može računati.

Pouzdanost izvora mora biti uvek označena, bez obzira na vreme koje je na raspolaganju za obradu podataka.

226. Upoređivanjem i proučavanjem obaveštajnog podatka treba odrediti njegovo mesto i značaj u odnosu na postojeću situaciju i podatke o neprijatelju kojima se raspolaže.

Da bi se to postiglo, treba razmotriti da li podatak:

— protivureči ili odgovara postojećoj situaciji;
— protivureči podacima iz drugih izvora, odnosno dobijenih od drugih prikupljačkih organa ili ih potpuno ili delimično potvrđuje;
— menja neki od zaključaka o situaciji kod neprijatelja ili služi kao činjenica više za njihovu potvrdu;
— ukazuje na nove pretpostavke o neprijatelju, koje ranije nisu bile poznate (uočene) i šta treba učiniti da bi se te pretpostavke potvrdile ili opovrgle.

227. Ocenu istinitosti (tačnosti) obaveštajnih podataka treba vršiti uporedo sa ocenom uslova u kojima je prikupljen.

Istinitost podatka, načelno, treba proveriti preko raznih izvora i prikupljačkih organa.

Podatke dobijene od zarobljenika, prebega i stanovništva sa neprijateljeve teritorije treba obavezno proveravati.

228. Sinteza je naredna radnja u obradi obaveštajnih podataka. To je misaoni proces putem koga se izvlači (sintetizuje) zaključak o značenju obrađivanog obaveštajnog podatka u takvom obimu da se može neposredno koristiti.

229. Razvrstavanje (pohranjivanje) obaveštajnih podataka u strategijskim komandama i štabovima vrši se ulaganjem (pohranjivanjem) u fond obaveštajnih podataka (dokumentacija).

U ostalim komandama i štabovima obaveštajni podaci se unose u propisane dokumente za određene komandne stepene, s tim da se razvrstaju prema izvorima, objektima na koje se odnose, pravcima, rejonima i dr.

U osnovnim taktičkim jedinicama obaveštajni podaci se unose u radnu kartu i ratni blok.

Cilj i zadatak razvrstavanja i pohranjivanja obaveštajnih podataka jesu da se omogući da se svi podaci na jednostavan i brz način mogu staviti na raspolaganje zainteresovanim komandama, štabovima, starešinama i dr.

D. *PROCENA SNAGA, NAMERA I MOGUĆNOSTI NEPRIJATELJA*

230. Procena neprijatelja je sastavni deo opšte procene situacije, stalan proces u radu svih organa komandi i štabova Vrši se na svim komandnim stepenima, na osnovu obrađenih obaveštajnih podataka i opšteg poznavanja neprijatelja i prostora borbenih dejstava. Procena se vrši u međusobnoj povezanosti svih elemenata situacije sa težištem na najvažnijim problemima.

Procena može da bude opšta i posebna. Opštu procenu neprijatelja vrše obaveštajni organi komandi, štabova u saradnji sa operativnim i drugim organima, a posebnu procenu organi vidova, rodova i službi za svoje potrebe. Posebnu obaveštajnu procenu teritorije vrše i obaveštajni organi štabova TO prema Uputstvu SSNO. Cilj procene je da se sagleda stanje, namere, mogućnosti, cilj i verovatni način dejstva neprijatelja (ideja manevra i težište dejstva), koje i kakve probleme neprijatelj nameće našim jedinicama u datoj situaciji i kako ih rešavati, a time olakša donošenje odluke komandanta (komandira) i uspešno izvođenje borbenih dejstava.

U proces procene snaga neprijatelja uključuju se kompletne komande — štabovi dok se njihovi stručni obaveštajni organi težišno angažuju na organizaciji i realizaciji zadataka obaveštajnog obezbeđenja.

U toku borbenih dejstava obaveštajni i drugi organi komande — štaba dopunjavaju procenu neprijatelja na osnovu novoprikupljenih obaveštajnih podataka.

Procena neprijatelja mora uvek biti sveobuhvatna i temeljna, realna, objektivna i zasnovana na pouzdanim činjenicama. Pri proceni neprijatelja nikada se ne smeju potcenjivati njegove mogućnosti i očekivati da će pogrešiti, već treba polaziti od pretpostavke da će dejstvovati onako kako je za njega najpovoljnije.

231. U višim komandama i štabovima obaveštajni organi pravovremeno unose i ažurno vode dokumentaciju borbene gotovosti neprijateljevih jedinica na automatizovanom informativnom sistemu (AIS) koji omogućuje sagledavanje organizacije i formacije, sastava i popunjenosti neprijateljevih jedinica.

U ostalim komandama i štabovima obaveštajni organ je dužan da pravovremeno priprema i vodi dokumentaciju o neprijatelju i prostoru borbenih dejstava.

232. Obim i sadržina procene nepijatelja zavisi od stepena i potreba komande (štaba), dobijenog zadatka, vida borbenih dejstava i situacije u kojoj se procena vrši, obaveštajnih podataka i vremena kojim se raspolaže. Procenom neprijatelja treba, načelno, doći do zaključka o:

— njegovoj jačini, sastavu, prethodnim dejstvima i sadašnjoj aktivnosti;

— grupisanju i rasporedu snaga i sredstava po položajima (pojasevima), objektima i pravcima, obraćajući naročitu pažnju na oklopne i druge brzopokretne jedinice;

— borbenim mogućnostima i kvalitetu jedinica (popunjenost, moral, obučenost, iskustva i sl.) i verovatnom zadatku (namerama);

— ideji manevra i težištu dejstva (moguće varijante upotreba snaga i sredstava po vremenu i prostoru);

— sredstvima i mogućnostima podrške sa zemlje, mora i iz vazdušnog prostora, obraćajući naročitu pažnju stanju i mogućnostima upotrebe nuklearnog, hemijskog i biološkog oružja (vrsta, količina, jačina, rejoni rasporeda, mogući ciljevi, vreme i način upotrebe, snage i sredstva za obezbeđenje);

— aerodromima i helidromima koje neprijatelj koristi (vrsta i broj aviona — helikoptera na njima) i način obezbeđenja;

— mogućnosti primene vazdušnih i pomorskih desanata (jačina, rejoni prikupljanja, polazni rejoni, vreme i rejoni upotrebe, cilj, način dejstva, podrška);

— merama inžinjerijskog obezbeđenja;

— stanju, vrsti i rasporedu neprijateljevih elektronskih sredstava i mogućnosti elektronskog izviđanja i ometanja;

— sistemu obezbeđenja privremeno zaposednute teritorije: jačina, sastav i grupisanje neprijatelja po garnizonima (uporištima); mere i postupci na organizaciji i funkcionisanju okupacionog sistema vlasti; način obezbeđenja baza, saobraćajnih čvorova, KM, CV i drugih objekata od posebnog značaja; jačina, sastav i način upotrebe specijalnih snaga na PZT; jačina, sastav, pravci dejstva i potrebno vreme za dovođenje snaga za intervenciju; prisustvo, jačina i aktivnost političke emigracije i unutrašnjeg neprijatelja; dosadašnje i očekujuće psihološko-propagandne i druge mere prema stanovništvu;

— snagama i sredstvima specijalne namene (za dezinformaciju, psihološka dejstva, protivpartizanska dejstva, ubacivanja i dejstva u rasporedu i pozadini naših snaga);

— sistemu komandovanja (raspored komandnih mesta i centara veze i snage koje ih obezbeđuju);

— pozadinskom obezbeđenju (raspored pozadinskih jedinica i ustanova, pravci dotura i evakuacije, skladišta materijalnih rezervi i način njihovog obezbeđenja itd.);

— novim načelima i načinima dejstva i novim borbenim sredstvima koja neprijatelj upotrebljava;

— uslovima koje zemljište, akvatorija i vazdušni prostor pružaju za izvođenje borbenih dejstava neprijatelja (s obzirom na jačinu, sastav i materijalno-tehničku opremljenost njegovih jedinica);

— meteorološkim prilikama (uslovima);

— stanovništvu (osnovni demografski podaci, političko i moralno stanje);

— materijalnim izvorima na teritoriji, i

— tome što neprijatelj zna o našim snagama.

Procenom neprijatelja, takođe, treba sagledati koje zadatke neprijatelj najcelishodnije može rešiti nuklearnim, odnosno hemijskim oružjem u početku i u toku borbenih dejstava i koje nuklearno i hemijsko oružje nije otkriveno.

Na osnovu ovih i drugih razmatranja komanda (štab) dolazi do opšteg zaključka o taktičko-operativnom, odnosno stra-

tegijskom položaju i najverovatnijoj varijanti dejstva neprijatelja, o njegovim prednostima i slabostima, kao i o najpovoljnijem rešenju za izvršenje dobijenog zadatka.

Iz procene neprijatelja proističe i zaključak o tome šta o njemu nije poznato i šta bi trebalo preduzeti radi prikupljanja podataka koji nedostaju.

233. Za procenu neprijatelja u strategijskim komandama i štabovima obaveštajni organ koristi ažuriranu dokumentaciju borbene gotovosti neprijateljevih jedinica na automatizovanom informativnom sistemu za izradu tabelarnih i brojčanih pokazatelja za živu silu, borbena sredstva, popunjenost na određenom prostoru i za pojedine etape borbenih dejstava. Takva dokumentacija služi da se na AIS izračuna realni odnos snaga po svim elementima procene neprijatelja zavisno od potreba komandovanja.

U ostalim komandama i štabovima obaveštajni organi sačinjavaju tabelarne preglede brojne jačine neprijateljeve žive sile i osnovnih borbenih sredstava, koji se koriste u operativnom organu za ocenu odnosa snaga.

234. Prilikom organizovanja marša u proceni neprijatelja, pored iznetog, redovno treba razmatrati i kakav uticaj može neprijatelj ispoljiti na tok marša i dalji zadatak jedinice, a naročito da li postoji mogućnost (gde i kad) susreta s njim na maršu, s obzirom na udaljenost, stanje na frontu, jačinu i sastav njegovih snaga.

Prilikom organizovanja odstupnog marša u proceni neprijatelja treba razmotriti i: kakav je pritisak na pojedinim pravcima i gde preti opasnost od prodora, kako ga, čime i odakle zadržavati na tim pravcima da bi se snage izvukle iz dodira, savile u kolone i produžile marš.

235. Prilikom organizovanja napada u proceni neprijatelja posebno treba razmotriti: strukturu i organizaciju neprijateljeve odbrane; pravce, sisteme i jačinu zaprečavanja; jačinu snaga na pojedinim položajima (pojasevima) po frontu i dubini (raspored, jačinu i vrstu rezervi); zamisao i verovatni način vođenja odbrane prema cilju koji neprijatelj želi postići, raspolaže li nuklearnim i hemijskim oružjem i najverovatniji način njihove upotrebe (ciljevi, objekti, vreme i način dejstva po tim objektima); postojeći stepen ozračenosti neprijateljeve žive sile; mogućnost neprijateljeve protivpripreme i elektronskih dejstava.

236. U procesu organizovanja odbrane pri proceni neprijatelja treba razmotriti i: namere, jačinu i sastav neprijateljevih snaga, gde očekivati napad njegovih glavnih, a gde pomoćnih snaga i, posebno, oklopno-mehanizovanih jedinica; mogućnost upotrebe nuklearnog i hemijskog oružja, verovatni ciljevi, način i vreme dejstva; treba li očekivati vazdušne desante (helikopterske i padobranske) kad, gde i u kakvoj jačini, aktivnost avijacije i njen uticaj na odbranu; koji su objekti po dubini od posebnog značaja za neprijatelja, najpogodniji pravci napada i grupisanje neprijateljevih snaga na njima; uticaj zemljišta na dejstvo neprijatelja s obzirom na njegov geografsko-topografski sklop i druge osobine, gde i kakve prednosti i mogućnosti zemljište nudi neprijatelju.

E. *PREDLOG ZA OBAVEŠTAJNO OBEZBEĐENJE*

237. Načelnik obaveštajnog organa na osnovu naređenja za obaveštajno obezbeđenje pretpostavljene komande — štaba, osnovne zamisli komandanta, procene neprijatelja i obaveštajnih podataka kojima bi trebalo da raspolaže, a shodno situaciji i obaveštajno-izviđačkim snagama i sredstvima i njihovim mogućnostima, priprema i podnosi predlog za obaveštajno obezbeđenje. Radi ga u pisanoj formi ili grafički na karti sa potrebnim objašnjenjima u legendi.

Predlog, načelno, sadrži:

— zaključke iz opšte procene neprijatelja: cilj dejstva (namere), ideju manevra (težište dejstva, oblik manevra), jačinu, sastav i grupisanje snaga neprijatelja, prednosti i otežavajuće okolnosti za neprijatelja, s obzirom na njegov taktičko-operativni, odnosno strategijski položaj;

— osnovne zadatke obaveštajnog obezbeđenja u periodu pripreme i u toku izvođenja operacije (borbenih dejstava), uključujući tu i obaveze prema pretpostavljenoj komandi i štabu;

— na koji pravac i za izvršenje kojih zadataka usmeriti težište obaveštajno-izviđačke delatnosti;

— koje snage i sredstva angažovati za izvršenje određenih zadataka;

— zone (rejone) obaveštajne odgovornosti potčinjenih komandi i štabova;

— koje obaveštajno-izviđačke snage i sredstva pridati potčinjenim jedinicama — štabovima (koje i za koje vreme), a koje snage i sredstva imati u rezervi, način njihove upotrebe i gotovost za dejstvo;

— koji se obaveštajni podaci, kojima se ne raspolaže, ne mogu prikupiti sopstvenim snagama i sredstvima i od koga i na koji način ih tražiti;

— kako organizovati vezu sa: neposredno potčinjenim organima za prikupljanje podataka i obaveštajnim organima potčinjenih, susednih i sadejstvujućih komandi i štabova, naročito onih koji dejstvuju na privremeno zaposednutoj teritoriji;

— eventualne zahteve prema drugim organima komande, pretpostavljenoj, susednim i sadejstvujućim komandama, štabovima i jedinicama.

Tako pripremljen predlog načelnik obaveštajnog organa, odnosno pomoćnik komandanta za obaveštajno-bezbednosne poslove, izlaže komandantu ili načelniku štaba usmeno. Težišna pitanja i dužinu izlaganja predloga može regulisati komandant ili načelnik štaba.

4. KORIŠĆENJE OBAVEŠTAJNIH PODATAKA — IZVEŠTAVANJE I OBAVEŠTAVANJE

238. Izveštavanje i obaveštavanje se vrše neprekidno. Da bi se obaveštajni podaci mogli uspešno koristiti, mora se obezbediti njihovo pravovremeno dostavljanje zainteresovanim komandama, štabovima i organima OS, a po potrebi i drugim organima rukovođenja u ONO i DSZ, pridržavajući se odredaba o kriptozaštiti dokumenata.

Izveštavanje i obaveštavanje o novootkrivenom nuklearnom, hemijskom i biološkom oružju, vazdušnim i pomorskim desantima, oklopnim i drugim brzopokretnim jedinicama vrši se odmah koristeći se najpogodnijim sredstvima veze i najprikladnijim načinom izveštavanja i obaveštavanja. Kada predstoji iznenadna neposredna upotreba tih snaga i sredstava u toku borbenih dejstava, obaveštajni podaci se mogu preneti otvoreno (telefonom, radiom), kako bi se obezbedilo da stignu pravovremeno onome kome su namenjeni. Pri tome je neophodno sakriti izvore podataka i organe koji su ih prikupljali.

239. Obaveštajne podatke, u obimu koji je potreban, treba dostavljati na korišćenje:

— komandantu i načelniku štaba — usmenim izlaganjem;

— ostalim organima komande i štaba — usmeno, a u komandi korpusa, republičkom (pokrajinskom) štabu TO, njima ravnim i višim komandama i štabovima može i u vidu pisanih informacija;

— pretpostavljenoj komandi i štabu — redovnim ili vanrednim obaveštajnim izveštajima;

— potčinjenim, sadejstvujućim jedinicama i susedima — obaveštenjima (prema potrebi).

Komandama i štabovima potčinjenih, sadejstvujućih i susednih jedinica treba dostavljati, načelno, one podatke za koje su zainteresovani. Pretpostavljenoj komandi, načelno, treba dostavljati podatke u celini. Sem toga, obaveštajne podatke treba dostavljati i drugim organima koji mogu biti za njih zainteresovani.

240. Uz svaki obaveštajni podatak, koji se dostavlja usmeno ili pismeno pretpostavljenoj komandi ili štabu treba navesti izvor i organe koji su ga prikupili i dati ocenu pouzdanosti izvora i istinitosti podatka.

241. Viši stepeni komandovanja u JNA opremljeni su sistemom »VICON-80«. Koristi se za brzo prenošenje obaveštajnih podataka, odnosno informacije. Veze ovog sistema su autonomne.

Sistem »VICON-80« namenjen je za prenos i prikazivanje slika i aerofoto-snimaka. Konstruisan je specijalno za brzo dešifrovanje svih vrsta snimaka iz vazdušnog prostora za obaveštajne potrebe, informisanje i identifikaciju ciljeva.

Glava V

VEZE OBAVEŠTAJNO-IZVIĐAČKIH ORGANA I VEZE U IZVIĐAČKIM JEDINICAMA

1. OPŠTA NAČELA PLANIRANJA I ORGANIZOVANJA VEZA

242. Sa obaveštajnim i izviđačkim organima mora biti organizovana neprekidna i sigurna veza u miru i u toku pripreme i izvođenja borbenih dejstava, radi pravovremenog dostavljanja prikupljenih obaveštajnih podataka i postavljanja dopunskih zadataka u toku izvršenja dobijenog zadatka.

Za potrebe obaveštajnih organa planira se, organizuje, uspostavlja i održava radio-relejna, radio, žična i kurirska veza. Sa izviđačkim organima, načelno, održava se radio-veza i kurirska veza.

2. VEZE OBAVEŠTAJNIH ORGANA KOMANDI I ŠTABOVA

243. Veze za potrebe obaveštajnih organa komandi i štabova planira i organizuje organ veze komande (štaba) u čijem sastavu se nalazi obaveštajni organ, a uspostavlja ih i održava jedinica veze. Načelno se organizuju neposredni kanali veze sa obaveštajnim organom pretpostavljene komande (štaba), neposredno potčinjenim obaveštajnim organima i izviđačkim jedinicama. Ako se neposredni (posebni) kanali veze

ne mogu obezbediti, obaveštajni organi koriste postojeće veze komandovanja odgovarajuće komande (štaba).

244. Za potrebe obaveštajnih organa komandi i štabova planira se i organizuje radio-relejna, radio, žična i kurirska veza, i to:

— veza rukovođenja i komandovanja: sa organima komande sopstvene jedinice, obaveštajnim organima pretpostavljene komande i potčinjenih jedinica, sa komandom izviđačke jedinice i izviđačkim organima;

— veza sadejstva: sa obaveštajnim organima susednih jedinica JNA i štabova TO u zoni obaveštajne odgovornosti;

— veza javljanja: sa komandom neposredno potčinjene izviđačke jedinice i izviđačkim organima;

— veza obaveštavanja: sa avijacijom, prijemom podataka na talasu vizuelnog izviđanja iz vazdušnog prostora.

3. VEZE IZVIĐAČKIH ORGANA

245. Veze sa izviđačkim organima planira organ veze na osnovu zahteva i podataka dobijenih od obaveštajnog organa, a organizuju ih i uspostavljaju komanda izviđačke jedinice i formirani izviđački organi u skladu sa naređenjem za izviđanje.

Podatke za vezu obaveštajni organ uručuje komandiru izviđačke jedinice prilikom izdavanja zadatka.

246. Komanda izviđačke jedinice sa izviđačkim organima načelno održava radio-vezu rukovođenja i komandovanja, javljanja i obaveštavanja, a u okviru izviđačkih organa koristi se, pored radio-veze, kurirska i signalna veza.

247. Radio-veza (prilog 3) osnovna je vrsta veze izviđačkih organa. Organizuje se, uspostavlja i održava korišćenjem formacijskih radio-uređaja VF i VVF opsega od komandira izviđačke jedinice, načelno u istoj radio-mreži, sa komandirima izviđačkih vodova i odeljenja, odnosno izviđačkim organima koje formira komanda izviđačke čete i upućuje na izvršenje zadatka. Radio-saobraćaj se obavlja radio-telefonijom, predajom kratkih kodiranih saopštenja ili signala, a na VF opsegu i morzeovom telegrafijom uz primenu uređaja za komprimiranu primopredaju teksta. Na KM, načelno, raspoređuje se vozilo RS-20 ili 30, koje predstavlja punkt za prikupljanje obaveštajnih podataka.

248. Kurirska veza sa izviđačkim organima organizuje se po potrebi za prenošenje pisanih i usmenih saopštenja, korišćenjem kurira — motociklista.

249. Signalna veza organizuje se kao dopuna ostalih vrsta veze, najčešće pri izvršavanju zadataka u pozadini neprijatelja i sličnim situacijama kad nije svrsishodno održavanje radio-veze radi obezbeđenja tajnosti izvršenja zadatka.

250. Veza sadejstva između izviđačkih organa ostvaruje se korišćenjem radio-veze rukovođenja i komandovanja, i načelno, posebno se ne organizuje.

Veza sadejstva između komande izviđačke jedinice i izviđačkih organa koje formira, sa izviđačkim organima rodova i službi JNA i izviđačkim organima TO, načelno organizuje se korišćenjem radio-veze, kao i kurirske i signalne veze, zavisno od konkretne situacije. Vezu sadejstva pravovremeno planiraju i organizuju obaveštajni organ i organ veze odgovarajućih komandi JNA i štabovi TO čiji izviđački organi međusobno sadejstvuju u izvršenju zadataka.

251. Veza javljanja i veza obaveštavanja održava se korišćenjem raspoloživih kanala veze rukovođenja i komandovanja. U komandi izviđačke jedinice redovno se organizuje prijem podataka na talasu vizuelnog izviđanja iz vazdušnog prostora, na osnovu podataka za vezu koje obaveštajni organ dobija od obaveštajnog organa, odnosno organa veze pretpostavljene komande.

252. U obaveštajno-izviđačkoj organizaciji TO, za održavanja veze između izviđačkih organa i obaveštajnih organa odgovarajućih štabova, formiraju se punktovi za vezu.

Prilikom formiranja punkta za vezu, utvrđuje se i način organizacije veze, u skladu sa konkretnim uslovima. Načelno se koristi kurirska i signalna veza, a ako postoje uslovi i ostale vrste veze.

4. VEZE U JEDINICAMA ZA ELEKTRONSKO IZVIĐANJE

253. Veza u jedinicama za elektronsko izviđanje (centru, bataljonima) organizuje se prema odredbama Pravila jedinice za EI.

U radio-izviđačkim vodovima, kada se nađu u sastavu združenih taktičko-operativnih sastava, za vezu između komande — štaba i između elemenata elektronskog izviđanja, koristi se VF i VVF radio-veza i jednokanalna radio-relejna veza.

5. PROTIVELEKTRONSKA ZAŠTITA VEZA

254. Protivelektronsku zaštitu veza sačinjava skup mera i postupaka — organizacijskih, operativno-taktičkih i tehničkih, koje se preduzimaju radi zaštite sopstvenih veza od protivelektronskih dejstava neprijatelja. Ima za cilj da onemogući ili oteža elektronsko izviđanje, elektronsko ometanje i obmanjivanje koje preduzima neprijatelj, a obezbedi prenos poruka preko sredstava veze.

255. Mere protivelektronske zaštite veza moraju se sprovoditi dosledno i neprekidno. Saobraćaj preko sredstava veze obavezno se obavlja uz primenu mera i postupaka kriptozaštite, korišćenjem opštih i specijalnih dokumenata kriptozaštite.

Korisnik sredstava veze je odgovoran za tajnost sadržaja saopštenja koje se prenosi putem sredstava veze i za način njegovog prenošenja, a poslužioci sredstava veze — za striktno pridržavanje propisa o obavljanju telefonskog i telegrafskog saobraćaja preko sredstava veze.

256. U skladu sa stepenom otpornosti pojedinih vrsta veze u odnosu na elektronska dejstva neprijatelja, načelno ih treba koristiti po sledećem redosledu: kurirsku, žičnu, signalnu, radio-relejnu, radio-vezu.

257. Radio-vezu treba koristiti samo u uslovima u kojima ne postoje mogućnosti za korišćenje ostalih vrsta veze. Pri tome, obavezno treba primenjivati sledeće mere i postupke zaštite veza:

— disciplinovano se pridržavati propisa o obavljanju radio-saobraćaja;

— radio-saobraćaj obavljati u što kraćem vremenu, a koristiti uređaj za komprimiranu predaju ako se njim raspolaže;

— uvek kad mogućnosti postoje obavljati u radio-vezi jednosmerni saobraćaj kako bi se neprijatelju otežalo otkrivanje učesnika u saobraćaju;

— koristiti antenu sa usmerenim zračenjem, u smeru suprotnom u odnosu na neprijatelja, prilikom rada u mestu kada ima dovoljno vremena za njeno postavljanje;

— obavezno primenjivati rad smanjenom izlaznom snagom predajnika ako rastojanje između učesnika, odnosno uslovi čujnosti to dozvoljavaju;

— mesto za postavljanje radio-uređaja pri održavanju radio-veze odabrati uvek na zadnjem nagibu uzvišenja ili iza prirodnih prepreka u odnosu na neprijatelja;

— radi otežavanja radio-goniometrisanja, kod svake naredne radio-veze po mogućstvu menjati mesto postavljanja radio-predajnika;

— što češće menjati podatke za rad radio-stanice;

— legitimisati učesnika u svakoj održanoj radio-vezi i uvek kada se posumnja u njegov identitet;

— kod uređaja koji to tehnički omogućuju, koristiti mogućnost brze promene unapred pripremljenih radnih frekvencija;

— u svim situacijama obavezno primenjivati mere neposrednog osiguranja stanica veze;

— poslužioce i korisnike radio-uređaja uvežbavati i osposobiti da umešno koriste tehničke mogućnosti radio-uređaja i obavljaju radio-saobraćaj u otežanim uslovima u toku radio-ometanja od strane neprijatelja;

— u slučaju elektronskog ometanja, produžiti sa obavljanjem radio-saobraćaja, kako bi se neprijatelj doveo u nedoumicu o rezultatima ometanja, a istovremeno dodatnim podešavanjem radio-uređaja nastojati da se smanje efekti ometanja;

— za vreme kratkotrajnih prekida elektronskog ometanja, nastojati da se izvrši primopredaja poruka, a ako je njihov sadržaj duži, predaju vršiti po delovima i na različitim frekvencijama;

— o uočenoj pojavi elektronskog ometanja ili obmanjivanja od strane neprijatelja, odmah izvestiti pretpostavljenog.

Glava VI

OBAVEŠTAJNI DOKUMENTI

258. Obaveštajni organi u komandama i štabovima JNA i TO izrađuju osnovne dokumente (prilog 2) koji su propisani ovim pravilom.

259. Plan obaveštajnog obezbeđenja treba izrađivati u svim komandama od bataljona (diviziona) do Vrhovne komande, kao i u svim, njima ravnim jedinicama i štabovima TO, tekstualno (obrazac 1 i 2) ili šematski na karti uz potrebna objašnjenja u legendi. Planom treba regulisati sva pitanja obaveštajnog obezbeđenja komande (štaba, jedinice) za određeni zadatak ili u određenom vremenskom periodu. Sastavni je deo plana operacije (borbenih dejstava) i ujedno borbeni dokumenat određene komande.

U nižim jedinicama od bataljona plan obaveštajnog obezbeđenja ne treba izrađivati, već zadatke u vezi sa izviđanjem unositi u ratni blok komandira jedinice.

Sadržaj plana obaveštajnog obezbeđenja mora biti prilagođen situaciji, mogućnostima i potrebama određene komande, štaba. Planom obaveštajnog obezbeđenja treba precizirati zadatke u vezi sa prikupljanjem podataka za potrebe komande kao celine, način i vreme njihovog izvršenja, izvršioce i rokove. U plan se mogu uneti i drugi zadaci, kao: zadaci obaveštajnog organa u okviru plana o strategijsko-operativnom i taktičkom maskiranju; pripremanje raznih studija o neprijatelju; posebne mere u pogledu organizacije veze sa neposredno potčinjenim obaveštajno-izviđačkim organima i izviđačkim jedinicama; mere u vezi sa obukom starešina o oru-

7

žanim snagama neprijatelja; saradnja i koordinacija rada sa organima državne bezbednosti i organima bezbednosti u oružanim snagama i drugim organima komandi, štabova i sl. Takve zadatke treba unositi, načelno, u napomeni na kraju plana.

260. Na osnovu opšteg plana i posebnog naređenja za obaveštajno obezbeđenje komande — štaba OS, obaveštajno-operativni organi rade plan prikupljanja obaveštajnih podataka i plan opservacije, a izviđačke jedinice RV i PVO, kao i jedinice EI i PED rade plan izviđanja.

261. Plan izviđanja iz vazdušnog prostora treba izrađivati u komandama, štabovima i jedinicama koje u svom sastavu imaju izviđačku avijaciju ili su njome ojačane za izvršavanje određenih zadataka.

262. Plan elektronskog izviđanja izrađuju jedinice za EI (obrazac 4).

263. Naređenja za obaveštajno obezbeđenje (obrazac 3) izrađuju se na osnovu plana obaveštajnog obezbeđenja posebno za svaku potčinjenu komandu, štab i jedinicu. Izrađuje se u komandama, štabovima i jedinicama po prilogu br. 2.

Naređenje za obaveštajno obezbeđenje, načelno, sadrži:

— kratke podatke o stanju i namerama neprijatelja (ono što je od značaja za izvršioca);

— zonu (rejon) obaveštajne odgovornosti i težište obaveštajnog obezbeđenja;

— zadatke za prikupljanje obaveštajnih podataka i rokove njihovog izvršenja;

— ojačanja u snagama, sredstvima i organima za prikupljanje obaveštajnih podataka i način korišćenja organa koji se pretpotčinjavaju;

— postupak sa zarobljenicima, prebezima, zaplenjenim dokumentima i nepoznatim (novim) primercima naoružanja i opreme;

— mere bezbednosti jedinica — organa u toku pripreme i izvršenja zadataka obaveštajnog obezbeđenja;

— načini održavanja veze sa obaveštajnim organima;

— kada i kako dostavljati obaveštajne izveštaje.

Naređenje za izviđanje komandiru izviđačke jedinice (obrazac 11) radi se (izdaje usmeno) na osnovu Plana obaveštajnog obezbeđenja komande — štaba u čijem sastavu se nalazi.

264. Naređenje za izviđanje iz vazdušnog prostora izrađuje komanda RV i PVO i komanda korpusa RV i PVO. Komandiri izviđačkih eskadrila izdaju, načelno, usmeno naređenje za izviđanje, a izrađuju plansku tablicu izviđačkih letova. Pored navedenih komandi i jedinica ovo naređenje izrađuju komande, štabovi i jedinice koje u svom sastavu imaju IA ili su njome ojačane za izvršavanje određenih zadataka.

265. Naređenje za elektronsko izviđanje (obrazac 5) izdaju komande i štabovi koji imaju neposredno potčinjenu jedinicu za elektronsko izviđanje. Ovim naređenjem reguliše se izvršenje zadataka iz plana obaveštajnog obezbeđenja koji se odnose na jedinice EI.

Naređenje za elektronsko izviđanje, načelno, sadrži:

— kratke podatke o stanju i namerama neprijatelja (podatke važne za jedinice EI koji nisu mogli biti dati tačkom 1. zapovesti);

— zonu elektronskog izviđanja i rejon naročite pažnje;

— zadatke za prikupljanje obaveštajnih podataka;

— snage i sredstva za elektronsko izviđanje;

— osnovne, rezervne i naredne rejone razmeštaja elemenata EI;

— način održavanja veze sa obaveštajnim organom;

— kada i na koji način treba dostavljati izveštaje.

Za avione i helikoptere koji se angažuju za elektronsko izviđanje, pored navedenog određuje se još: broj poletanja, vreme, marš-ruta i visina leta, vreme ostajanja u vazdušnom prostoru, način dostavljanja podataka i način obaveštavanja u posebnim situacijama.

266. Obaveštajni izveštaj je jedan od osnovnih dokumenata kojim se pretpostavljena komanda, štabovi i njihov obaveštajni organ izveštavaju o neprijatelju. Može biti redovni i vanredni.

Redovni obaveštajni izveštaj (obrazac 6) dostavlja se u vremenskim razmacima koje je odredila pretpostavljena komanda, štab. U redovni obaveštajni izveštaj treba unositi, prema izvorima, samo izvorne podatke koji nisu do poslednjeg redovnog izveštaja dostavljeni pretpostavljenoj komandi, štabu a za izradu zaključaka treba koristiti sve raspoložive podatke.

Vanredni obaveštajni izveštaj treba dostavljati prema potrebi i važnosti prikupljenih podataka. Vanrednim izveštajem treba dostavljati one podatke o neprijatelju koji bi izgubili na svojoj vrednosti ako bi se dostavili redovnim izveštajem.

Obaveštajni izveštaj, načelno, sadrži:

— izvorne podatke prikupljene svim organima i sredstvima kojima se raspolaže;

— ocenu (zaključak) o stanju, namerama i mogućnostima neprijatelja;

— mere za prikupljanje podataka koje su preduzete i koje se nameravaju preduzeti;

— zahteve pretpostavljenoj komandi, štabu u vezi sa prikupljanjem podataka.

Sadržaj i formu izveštaja treba prilagoditi stepenu komande, štaba i jedinice koja ga izrađuje. Izrađuju ga sve jedinice i komande od bataljona do strategijskih komandi i njima ravne jedinice i štabovi TO. Niže jedinice redovno podnose usmene obaveštajne izveštaje preko sredstava veze.

267. Obaveštenje o neprijatelju (obrazac 7) načelno se sastavlja u sličnoj formi kao i obaveštajni izveštaj. Služi za obaveštavanje potčinjenih, sadejstvujućih i susednih jedinica. Obaveštenjem se ujedno mogu tražiti potrebni podaci i obavestiti komande, štabovi, kojima se upućuje, o aktivnosti sopstvenih obaveštajnih ili izviđačkih organa koji mogu biti od interesa za njih.

268. Traženje obaveštajnih podataka (obrazac 8). Kada komanda (štab) ne može prikupiti potrebne obaveštajne podatke sopstvenim snagama i sredstvima ili kada je neophodno podatke potvrditi iz više izvora, tada ih može tražiti od pretpostavljene, susedne ili sadejstvujuće komande, štaba.

269. Obaveštajni bilten izdaje obaveštajni organ Vrhovne komande, komande strategijskih grupacija, i republičkog (pokrajinskog) štaba TO po potrebi. Namenjen je za šire upoznavanje komandi, štabova, starešina i drugih zainteresovanih organa sa stanjem, mogućnostima i namerama neprijatelja.

270. Radna karta obaveštajnog organa. Obaveštajni organi svih komandi i štabova vode osnovnu radnu kartu, a mogu voditi, zavisno od potrebe i stepena komande, štaba dopunske i specijalne karte. Karte treba voditi prema Uputstvu o radnoj karti u oružanim snagama.

Dopunske radne karte vode se prema potrebi, a namenjene su da na pregledan način predstave određenu situaciju kod neprijatelja.

271. Pregledna karta rasporeda neprijatelja vodi se u Vrhovnoj komandi, komandi strategijske grupacije, komandi RV i PVO, komandi korpusa KoV i RV i PVO, kao i u republičkom i pokrajinskom ŠTO. Ova karta služi za referisanje komandantu ili za njegovu neposrednu upotrebu.

272. Karte neprijateljeve vojne infrastrukture vode se u Vrhovnoj komandi, komandi strategijske grupacije, komandi RV i PVO, komandi korpusa, korpusu RV i PVO i u republičkom i pokrajinskom ŠTO. To su:

— karta objekata fortifikacijskog uređenja, teritorije i komunikacija;

— karta objekata pozadinskog obezbeđenja;

— karta objekata aerodromske mreže i sistema PVO;

— karta jedinica, objekata i položaja za elektronska dejstva; i druge karte prema potrebi. Sadržaj i obim karata vojne infrastrukture, njihovu namenu i slično, precizira komanda, štab u kojoj se vode karte.

Mogu se izrađivati i druge dopunske karte, na primer:

— karta varijanti dejstva snaga »plavog«;

— karta sistema obezbeđenja neprijateljevih važnijih objekata;

— karta procene teritorije za potrebe obaveštajno-operativnih organa TO;

— karta rasporeda organa okupacione vlasti;

— karta posada neprijatelja na PZT itd.

273. Specijalna karta obaveštajnog organa. Vodi je obaveštajni organ kad ima potrebe da detaljnije unosi podatke o jačini, sastavu, rasporedu, pravcima i rejonima dejstva i zadacima izviđačkih organa, obaveštajnih centara i punktova, saradničkoj mreži i sl. Umesto dopunskih i specijalnih karata mogu se izrađivati i šeme.

274. Karton jedinice (obrazac 9) vodi se za svaki neprijateljev samostalni puk, brigadu i diviziju, kao i za artiljerijsko-raketne i druge specijalne jedinice van sastava pukova, brigada i divizija, koje dejstvuju u zoni jedinice koja vodi karton. Karton jedinice vode obaveštajni organi strategijskih komandi, komande korpusa, KoV i komande korpusa RV i PVO.

Kartone specijalizovanih jedinica i jedinica za uspostavljanje okupacionog sistema na PZT vode RŠTO (PŠTO). Obaveštajni organ Vrhovne komande treba da raspolaže kopijama svih kartona. Kartoni se stalno ažuriraju novim podacima. Kada neprijateljeva jedinica, za koju se vodi karton, bude izvučena (premeštena) iz zone obaveštajne odgovornosti jedinice koja vodi karton, njen karton se dostavlja obaveštajnom organu komande u čijoj se zoni obaveštajne odgovornosti pojavila ta jedinica ili obaveštajnom organu Vrhovne komande, koja ga čuva sve do pojave te jedinice.

Obaveštajni organ u RM vodi i karton plovne jedinice za svaku pomorsku diviziju, taktičku grupu, divizion i odred neprijateljevih ratnih brodova.

Obaveštajni organ komande RV i PVO vodi karton jedinice za svaku samostalnu eskadrilu (divizion), vazduhoplovni puk, brigadu i diviziju i raketni puk neprijateljevog RV i PVO. Obaveštajni organ komande korpusa RV i PVO vodi karton neprijateljeve eskadrile i samostalnog odeljenja.

Oblik i sadržaj kartona neprijateljeve plovne i vazduhoplovne jedinice određuju komande vidova.

Sastavni deo kartona jedinice je karton borbenih sredstava, naoružanja i vojne opreme. U njega se unose osnovni taktičko-tehnički podaci, fotografije ili skice za borbeno sredstvo, naoružanje, odnosno opremu.

275. Obaveštajni dnevnik (obrazac 10) služi za evidentiranje podataka o neprijatelju koji pristižu u obaveštajni organ i svih traženja obaveštajnih podataka. Uredno vođen obaveštajni dnevnik znatno olakšava obradu podataka. Vodi se u komandi bataljona, puka, brigade, divizije i korpusa, kao i u njima ravnim jedinicama i ŠTO. Zajedno sa radnom kartom obaveštajnog organa, dnevnik je osnovni dokumenat koji služi za obradu podataka i procenu neprijatelja, kao i za pisanje redovnih i vanrednih obaveštajnih izveštaja.

276. Obaveštajna evidencija se vodi u strategijskim komandama, komandi korpusa KoV i RV i PVO, umesto obaveštajnog dnevnika — po posebnom uputstvu II uprave GŠ OS. Ona može biti opšta za ceo front, a može se voditi i posebno za deo fronta, za svaki strategijsko-operativni pravac ili za pojedine važne objekte. Obaveštajnu evidenciju o snagama za uspostavljanje i obezbeđenje okupacionog sistema na PZT vode i RŠTO (PŠTO).

Obaveštajna evidencija sadrži pregled objekata neprijatelja o kojim se prikupljaju podaci na način koji omogućava njihovu najbržu obradu, najbrže i najpotpunije korišćenje.

Karton jedinice je sastavni deo ove evidencije.

277. Priručnici o neprijatelju, zemljištu i vlastitim izviđačkim jedinicama i obaveštajnim organima, deo su stalne dokumentacije obaveštajnog organa, koja mu omogućava temeljitiji i brži rad na proceni stanja, namera i mogućnosti neprijatelja, stanja i mogućnosti vlastitih obaveštajnih i izviđačkih snaga.

Priručnici i elaborati o oružanim snagama neprijatelja pripremaju se u miru za odgovarajuće komandne stepene. Gotove studije o zemljištu, stanovništvu, privredi i sl. olakšavaju rad na proceni situacije, posebno u višim komandama, štabovima.

278. Elaborat o oružanim snagama neprijatelja, načelno, sadrži sledeća poglavlja:

— osnovne vojnogeografske i demografske podatke;
— organizaciju, rukovođenje i sastav oružanih snaga;
— vidove oružanih snaga;
— PVO teritorije;
— raketne jedinice strategijske namene;
— elemente infrastrukture;
— vojnoteritorijalnu podelu;
— regrutni i mobilizacijski sistem;
— školstvo, obuku, vežbe i manevre;
— vojne baze i snage na tuđim teritorijama.

Koja osnovna pitanja i u kom obliku se obrađuju u posebnim poglavljima elaborata, reguliše se posebnim uputstvom II uprave Generalštaba OS.

279. Zaštita dokumenata i njihovog sadržaja osnovni su uslov za očuvanje tajnosti namera i rada komandi i obaveštajnih organa, te se tome mora posvetiti neprekidna i najveća pažnja.

III ŽENEVSKA KONVENCIJA O POSTUPANJU SA RATNIM ZAROBLJENICIMA

od 12. avgusta 1949. godine

IZVOD

»Član 4.

Ko su ratni zarobljenici

A. Ratni zarobljenici, u smislu ove Konvencije, jesu lica koja pripadaju jednoj od sledećih kategorija, a koja su pala pod vlast neprijatelja:

1) Pripadnici oružanih snaga jedne strane u sukobu, kao i pripadnici milicija[1] i dobrovoljačkih jedinica koji ulaze u sastav tih oružanih snaga;

2. Pripadnici ostalih milicija i pripadnici ostalih dobrovoljačkih jedinica, podrazumevajući tu i pripadnike organizovanih pokreta otpora,[2] koji pripadaju jednoj strani u sukobu i koji dejstvuju izvan ili u okviru svoje sopstvene teritorije, čak i da je ta teritorija okupirana, pod uslovom da te milicije ili dobrovoljačke jedinice, podrazumevajući tu i ove organizovane pokrete otpora, ispunjavaju sledeće uslove;

a) da na čelu imaju lice odgovorno za svoje potčinjene;

b) da imaju određen znak za razlikovanje i koji se može uočiti na odstojanju;

c) da otvoreno nose oružje;

d) da se, pri svojim dejstvima, pridržavaju ratnih zakona i običaja.

3) Pripadnici redovnih oružanih snaga koji izjavljuju da pripadaju jednoj vlasti ili vlasti koju nije priznala sila pod čijom se vlašću nalaze.

---

[1] Narodne vojske (prim. Red. kom.).

[2] Izvor »pripadnici pokreta otpora« u smislu ove Konvencije obuhvata i partizane (prim. Red. kom.).

4) Lica koja prate oružane snage iako neposredno ne ulaze u njihov sastav, kao što su civilni članovi posada vojnih vazduhoplova, ratni dopisnici, snabdevači, članovi ratnih jedinica ili službi čija je dužnost da se staraju o udobnosti oružanih snaga, pod uslovom da su za to dobila dozvolu od oružanih snaga u čijoj se pratnji nalaze, dok su ove dužne da im u tu svrhu izdaju ličnu kartu sličnu priloženom obrascu.

5) Članovi posada, podrazumevajući tu komandante i učesnike trgovačke mornarice i posade civilnog vazduhoplovstva, strana u sukobu koji ne uživaju povoljniji postupak na osnovu drugih odredaba međunarodnog prava.

6) Stanovništvo neokupirane teritorije koje se, usled približavanja dobrovoljno diže na oružje da bi pružilo otpor neprijateljevoj najezdi a koje nije imalo vremena da se organizuje kao redovna oružana sila, ako ono stvarno nosi oružje i ako poštuje ratne zakone i običaje.

B. Postupanjem koje ova Konvencija obezbeđuje ratnim zarobljenicima koristeći se isto tako:

1) Lica koja pripadaju ili su pripadala oružanim snagama okupirane zemlje ako, s obzirom na tu pripadnost, okupatorska sila, čak ako ih je u početku i pustila na slobodu dok se neprijateljstva nastavljaju izvan teritorije koju ona okupira, smatra potrebnim da pristupi njegovom interniranju, naročito posle neuspelog pokušaja tih lica da se spoje sa oružanim snagama kojima pripadaju i koje su stupile u borbu, ili ako se ona ne odazovu pozivu koji im je upućen s ciljem interniranja;

2) Lica koja pripadaju jednoj od kategorija navedenih u ovom članu, a koja su neutralne ili nezaraćene sile primile na svoju teritoriju i koja su one dužne da interniraju na osnovu međunarodnog prava...«

»Član 12.

Ko odgovara za postupanje sa zarobljenicima

Ratni zarobljenici su u vlasti neprijateljeve sile, ali ne u vlasti pojedinih lica ili vojnih jedinica koji su ih zarobili. Nezavisno od ličnih odgovornosti koje mogu postojati, sila koja ih drži odgovorna je za postupanje koje se nad njima primenjuje...«

»Član 13.

Čovečno postupanje i zabrana represalija

Sa ratnim zarobljenicima se mora u svako doba postupati čovečno. Svaki čin ili nedozvoljeno postupanje od strane sile

koja ih drži a koje prouzrokuje smrt ili dovodi u ozbiljnu opasnost zdravlje ratnog zarobljenika koji se nalazi u njegovoj vlasti zabranjen je i biće smatran kao teška povreda ove Konvencije. Posebno, nijedan ratni zarobljenik ne može biti podvrgnut telesnom osakaćivanju ili medicinskom ili naučnom opitu ma koje prirode on bio ako to nije lečenje ratnog zarobljenika i vršeno u njegovom interesu.

Ratni zarobljenici se isto tako moraju u svako doba zaštićavati naročito protiv svakog akta nasilja ili zastrašivanja, protiv uvreda i javne radoznalosti.

Mere represalija prema ratnim zarobljenicima su zabranjene«.

»Član 14.

Poštovanje ličnosti

Ratni zarobljenici imaju u svakoj prilici pravo na poštovanje njihove ličnosti i njihove časti«.

Prema ženama se mora postupati sa svim obzirima koji se duguju njihovom polu i one u svakom slučaju moraju uživati isto tako povoljno postupanje koje se priznaje muškarcima.

U slučaju da on hotimično prekrši ovo pravilo, izlaže se opasnošću da mu se ograniči uživanje pogodnosti koje se priznaju zarobljenicima njegovog čina ili položaja.

Svaka strana u sukobu dužna je da snabde svako lice koje se nalazi pod njenom nadležnošću, a koje može postati ratnim zarobljenikom, ličnom kartom koja sadrži njegovo prezime, ime i čin, broj matrikule ili oznaku jednake vrednosti i njegov datum rođenja. Ova lična karta može pored ostaloga sadržati potpis ili otiske prstiju ili oboje, kao i sve druge oznake koje strane u sukobu budu želele da dodaju u vezi sa licima koja pripadaju njihovim oružanim snagama. Ukoliko je to mogućno, ona će biti veličine 6,5×10 cm i istavljaće se u dva primerka. Ratni zarobljenik mora da pokaže tu ličnu kartu na svaki zahtev, ali mu se ona niukom slučaju ne može oduzeti.

Na ratnim zarobljenicima ne sme se vršiti nikakva telesna ili moralna tortura niti ikakva prinuda s ciljem da se od njih dobiju podaci koje bilo vrste. Zarobljenicima koji odbiju da odgovaraju ne sme se ni pretiti niti se oni smeju vređati, niti mogu biti izlagani ikakvim neprijatnostima ili nepogodnostma.

Ratni zarobljenici koji su, s obzirom na svoje telesno ili duševno stanje, nesposobni da pruže svoje lične podatke, predaće se na staranje sanitetskoj službi. Identitet tih zarobljenika ustanoviće se svim raspoloživim sredstvima, u granicama odredaba prethodnog stava.

Ratni zarobljenici zadržavaju svoju punu građansku sposobnost onakva kakva je postojala u trenutku njihovog zarobljavanja. Sila koja ih drži može ograničiti vršenje te sposobnosti bilo na svojoj bilo izvan svoje teritorije samo u onoj meri u kojoj to zarobljavanje zahteva«.

»Član 16.

Jednako postupanje

Vodeći računa o odredbama ove Konvencije koje se odnose na čin kao i na pol, i pod ogradom povlašćenog postupanja koje bi bilo priznato ratnim zarobljenicima s obzirom na njihovo zdravstveno stanje, njihovu starost ili njihove stručne sposobnosti, sila koja drži ratne zarobljenike postupaće sa svima njima na isti način, bez ikakve nepovoljne diskriminacije zasnovane na rasi, narodnosti, veroispovesti, političkom mišljenju ili drugim sličnim merilima«.

»Član 17.

Ispitivanje zarobljenika

Lična karta

Svaki ratni zarobljenik biće dužan da kaže, kada tim povodom bude ispitivan, samo svoje prezime, ime i čin, svoj datum rođenja i svoj broj matrikule, ili u nedostatku ovoga, oznaku jednake vrednosti.

Ispitivanje ratnih zarobljenika vršiće se na jeziku koji oni razumeju«.

»Član 42.

Upotreba oružja

Upotreba oružja protiv ratnih zarobljenika, posebno onih koji beže ili pokušavaju da pobegnu predstavljaće samo krajnje sredstvo kome će uvek prethoditi pozivi prilagođeni prilikama«.

Detaljni postupci sa ratnim zarobljenicima precizirani su u ostalim odredbama III Ženevske konvencije od 12. avgusta 1949. godine.

PREGLED
OBAVEŠTAJNIH DOKUMENATA

Prilog br. 2

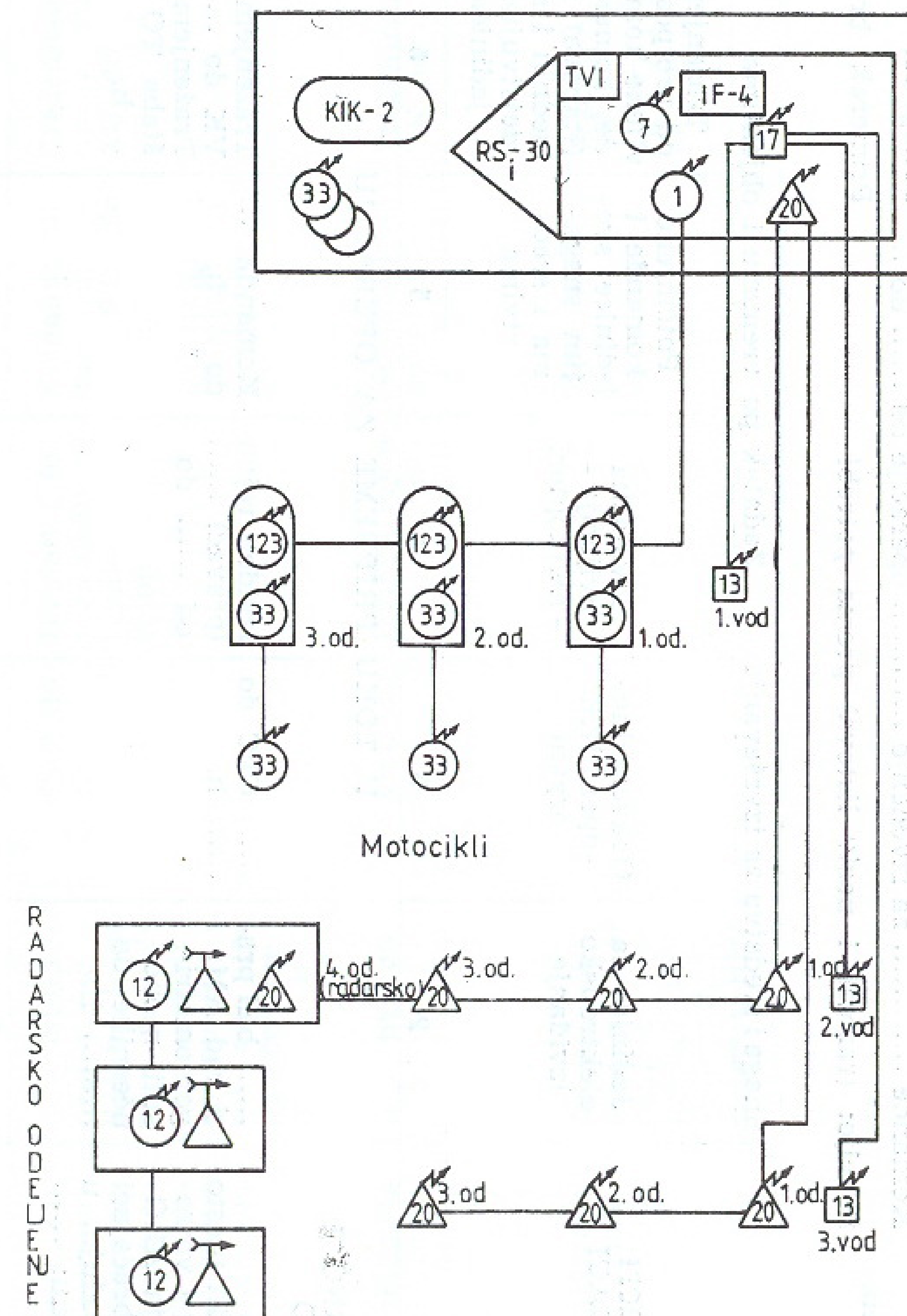
Red. broj	NAZIV DOKUMENTA	Jedinica - komanda - štab							
		Bataljon Granični odsek	Puk-brigada OpŠTO	Divizija (VPS) Regionalni ŠTO	Korpus KoV RŠTO (PŠTO)	Korpus RV i PVO	Komanda RV i PVO	Komanda strategijske grupacije	Vrhovna komanda
1.	Plan obaveštajnog obezbeđenja	da	da	da	da	da	da	da	da
2.	Plan izviđanja iz vazdušnog prostora	—	—	—	—	da	da	da	da
3.	Plan elektronskog izviđanja	rade jedinice EI i PED							
4.	Naređenja za obaveštajno obezbeđenje	da	da	da	da	—	da	da	da
5.	Naređenje za izviđanje iz vazdušnog prostora	—	—	—	—	da	da	da	da
6.	Naređenje za elektronsko izviđanje	—	—	—	da	da	—	da	da
7.	Obaveštajni izveštaj	da	da	da	da	da	da	da	—
8.	Obaveštenje o neprijatelju	da	da	da	da	da	da	da	da
9.	Traženje obaveštajnih podataka	da	da	da	da	da	da	da	—
10.	Obaveštajni bilten	—	—	—	—	—	da	da	da
11.	Radna karta obaveštajnog organa	da	da	da	da	da	da	da	da
12.	Pregledna karta rasporeda neprijatelja	—	—	—	da	da	da	da	da
13.	Karte infrastrukture neprijatelja	—	—	—	da	da	da	da	da
14.	Karton jedinice	—	—	—	da	da	da	da	da
15.	Obaveštajni dnevnik	da	da	da	da	—	—	—	—
16.	Obaveštajna evidencija	—	—	—	da	da	da	da	da
17.	Priručnici o neprijatelju i zemljištu i sopstvenim snagama	—	da	da	da	da	da	da	ep
18.	Elaborat o OS neprijatelja	—	—	—	da	da	da	da	da

NAPOMENA:

1. Vrhovna komanda i komande strategijskih grupacija, umesto naređenja mogu raditi direktivu ili prilog opštoj direktivi za obaveštajno obezbeđenje. Vrhovna komanda (II uprava GŠ OS) izdaje informacije (dnevne i sedmične), preglede informacija, obaveštajne preglede i biltene OS stranih zemalja.
2. Dokumenti u graničnom odseku i bataljonu rade se po potrebi na ratnom bloku ili na karti, prema mogućnostima snaga i sredstava.
3. Komande — štabovi koji u svom sastavu imaju izviđačku jedinicu, rade Naređenje za izviđanje (obrazac 11).
4. Regionalni ŠTO (zonski, oblasni, pokrajinski, okružni i sl.).

Prilog br. 3

NAČELNA ŠEMA: ORGANIZACIJA VEZA U IZVIĐAČKOJ ČETI

NAPOMENA: iz sastava izviđačkih (radarskih) odeljenja i vodova formiraju se odgovarajući izviđački organi u skladu sa dobijenim zadatkom.

RS-30i načelno je na KM jedinice i u njega se slivaju i evidentiraju obaveštajni podaci.

ODOBRAVAM
KOMANDANT
Čin
Ime i prezime
Potpis
Mesto i vreme
M. P.

Obrazac br. 1

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

Prilog br. ....

Primerak br. ....

PLAN OBAVEŠTAJNOG OBEZBEĐENJA

Komande .... za izvođenje .... operacije od ...... do ...

Sekcije: (razmer i naziv listova) prema potrebi

OBJEKTI I ZADACI	Snage i sredstva za izvršavanje: Jedinica za elektronsko izviđanje	Snage i sredstva za izvršavanje: Obaveštajno-operativni organi	Zadatak po vremenu i objektima: Izviđačka avijacija - helikopteri	Zadatak po vremenu i objektima: Potčinjene komande i jedinice svojim snagama i sredstvima	Zadatak po vremenu i objektima: Traženjem od pretpostavljene komande, komandi (štabova) susednih i sadejstvujućih jedinica	Ocena izvršenja zadatka
1	2	3	4	5	6	7
	U TOKU PRIPREME ZA OPERACIJU					
NUKLEARNO I HEMIJSKO ORUŽJE 1. Ustanoviti mesto očekujućeg i vatrenih položaja ARG- ...., obraćajući naročitu pažnju, u širem rejonu:	...... bEI pratiti rad RMr i goniometrisati njene učesnike do .... h.	...... ObC do ...... h.	Izvideti rejon (pravac) ...... od ...... do	Komanda ... do ... h.	Traženjem od VK do ... h. Traženjem od štaba TO do ... h.	

1	2	3	4	5	6	7
2. Otkriti vrstu, kalibar i raspored artiljerijsko-raketnih jedinica (grupa) u zoni borbenih dejstava sa posebnom pažnjom na rejone:	...... č(b)EI pratiti rad RMr na talasnom području ...... KHz i goniometrisati sve njena učesnike do ...... h.	...... ObC do ...... h.	Izvideti i fotografisati u razmeri ...... rejon .... od ... do ... h.	Komanda ... do ... h. ...... ŠTO do ... h. Komande ... i ... brTO do ... h.	Traženjem od .... štaba TO, do ... h.	–
3. Otkriti skladišta NH oružja, pravce i vreme njihovog dotura za lansiranje.	...... bEI do ...... h.	...... ObC do ...... h.	Izvideti rejon ...... i pravce ...... od ... do ... h.	Komanda ... do ... h.	Traženjem od VK do ... h.	–
4. Otkriti pripreme i početak nanošenja NH udara neprijatelja.	Bataljon EI stalnim praćenjem veza artiljerijsko-raketnih jedinica u RMr			Komande ... . do ... h.	Traženjem od VK ...... štaba TO i komande ... do ... h.	
II GRUPISANJE SNAGA 1. Ustanoviti tačan raspored ...... AK i proveriti da li se	...... bEI prati veze komandovanja	.../... ObC sa težištem na otkrivanju	Izvideti rejone .... od ... do ... h	Divizije i brigade I b/e ... do ... h.	Traženjem od .... štaba TO i komande do ...... h.	

1	2	3	4	5	6	7
spoj (granica) između ...... i ...... AK nalazi	...... AK i rad RMr ...... i goniometrisati njene učesnike do ...... h.	snaga u rejonu .... do .... h.		Komande ... i ...... brTO do ...... h.		
2. Ustanoviti raspored, jačinu i sastav neprijateljevih jedinica na liniji	...... bEI prati rad RMr ...... i goniometrisati njene učesnike do ...... h.	IG/...... ObC do .... h.	Fotografisati rejone .... do ...... h.	do ...... h.	Traženjem od ... štaba TO do ... h.	
3. Ustanoviti raspored, jačinu i sastav neprijateljevih jedinica u rejonu	...... bEI praćenjem i goniometrisanjem učesnika u RMr ...... do ...... h.	...... ObPC iz rejona .... do ...... h.	Izvideti rejone .... od ... do ... h. fotografisati rejon ...... u u razmeri ... rejon ...... od	Divizije i brigade 1 b/e ... do ... h. Komande ... i ... brTO do ... h.	Traženjem od .... štaba TO, do ... h.	
III SISTEM KOMANDOVANJA I VEZA 1. Otkriti raspored KM i CV .... armije i .... AK,	......bEI praćenjem i goniometrisa-	...... ObPC sa težištem na otkrivanju	Izvideti rejone:	Komanda ... mtd, k-da ...	Traženjem od VK (za KM i CV ......) i ...	

1	2	3	4	5	6	7
obraćajući naročitu pažnju rejonima:	njem veza komandovanja i sadejstva u RMr ...... do ...... h.	KM ...... armije do ...h.	.... od ... do ... h.	i ... brTO do ... h.	štaba TO (za KM I CV ... ...) do ... h.	
2. Proveriti da li je KM i CV .... md u rejonu	...... bEI pratiti veze učesnika br. ...... u RMr ...... i goniometrisati do ...... h.	...... ObC do ...... h.	Fotografisati rejon ...... u razmeri ...... do ...... h.	Komanda ... mtd i k-da ... do ...... h.	Traženjem od .... štaba TO do ... h.	
3. Prihvatiti rad radio-veza art.-raketnih jedinica (grupa) i pravovremeno otkriti njihovo premeštanje na naredne vatrene položaje.	...... bEI pratiti rad RMr ...... i goniometrisati sve njene učesnike do ...... h.			Komanda ... mtd do ... h.	Traženjem od VK do ... h.	
IV AVIJACIJA I PVO 1. Ustanoviti jačinu i sastav avijacije (po vrstama) namenjene za vazd.	...... ČRTI otkriti tip i vrstu avijacije na aerodromima ...... do ...... h.	...... ObC do ...... h.	Izvideti rejone: .... od ... do ... h.	Komanda ... do ... h.	Traženjem od VK i suseda do ... h.	

1	2	3	4	5	6	7
podršku .... armije (AK). Posebnu pažnju obratiti na aerodrome:	...... h.					
2. Otkriti aerodrome i helidrome, sa kojih neprijatelj vrši vazd. podršku i sa kakvim snagama, posebno na pravcu:	...... čRTI otkriti i pratiti radarske sisteme RV i PVO sa težištem u zoni ...... do ...... h.	...... ObPC do ...... h.	Izvideti rejone: .... od ... do ... h.	Komanda ... do ... h.	Traženjem od štaba ... (štabova) TO do ... h.	
3. Otkriti jačinu i sastav vazd. desantnih snaga neprijatelja i aerodrome sa kojih se vrši poletanje; rejone i vreme desantiranja sa posebnom pažnjom na rejone:	...... bEI pratiti veze VDS u RMr ...... i goniometrisati njene - učesnike do ...... h. ...... čRTI otkriti radarske sisteme jedinica RV i PVO do ...... h.	.... ObC ...... h.	Izvideti rejone: .... od ...... do ...... h.	Komanda ... do ...... h.	Traženjem od štaba TO ... do ... h.	

1	2	3	4	5	6	7
V POZADINSKO OBEZBEĐENJE 1. Otkriti raspored pozadinskih jedinica .... armijske (AK), vrste i količinu materijalnih rezervi.	...... bEI otkriti RMr pozadinskih jedinica armije (AK), do ...... h.	...... ObC sa težištem na rejone (pravce) .... od ... do... h.	Povremeno izviđati rejone (pravce) ... . od ... do ... h.	Sve jedinice i izviđački organi u dubini borbenog rasporeda neprijatelja do ... h.	Traženjem od .... štaba TO, do ... h.	
2. Otkriti puteve dotura i evakuacije .... armija (AK).		...... ObPC sa težištem na pravcu ...... do ... ...h.	Povremeno izviđati rejone (pravce) ... . od ... do ... h.	Sve jedinice i izviđački organi u dubini borbenog rasporeda neprijatelja do ... h.	Traženjem od .... štaba TO, do ... h.	
3. Otkriti jačinu i sastav snaga za obezbeđenje i kontrolu teritorije, praćenje transportnih kolona, propagandno-psihološku aktivnost.						
	U TOKU IZVOĐENJA OPERACIJE					

1	2	3	4	5	6	7
1. Utvrditi stepen neutralisanja neprijatelja na delu fronta .... i u rejonima:	...... bEI praćenjem - otkrivanjem RMr sa težištem za učesnike 1 b/e.			Sve jedinice borbenim rasporedom redovnim i vanrednim izveštajem.	Traženjem od .... štaba TO, do ... h.	
2. Potvrditi raspored, jačinu i sastav ...... AK (md) na pravcu	...... bEI praćenjem rada i goniometrisanjem učesnika u RMr	...... ObC sa svojim izviđačkim organima.	Izvideti pravac .... od ... do ... h.	Sve jedinice i izviđački organi i b/e.	Traženjem od VK i .... štaba TO do ... h.	
3. Pravovremeno otkriti vreme i pravac pokreta rezervi iz rejona .... njihove linije razvoja i pravce protivudara (protivnapada).	bEI praćenjem rada u RMr ...... i goniometrisanjem svih učesnika.	...... ObC sa svojim organima.	Izvideti pravac .... od ... do ... h.	Sve jedinice svojim izviđačkim organima i borbenim rasporedom.	Traženjem od ...... štaba TO do ...... h.	
4. Pravovremeno otkriti vreme premeštanja raketnih jedinica iz rejona	...... bEI praćenjem saobraćaja u RMr	...... ObPC sa težištem na raketnu jedi-	Izvideti rejone .... od ... do ... h.	Sve jedinice i izviđački organi u borbenom raspore-	Traženjem od .... štaba do ... h.	

1	2	3	4	5	6	7
.... i artiljerijske iz rejona .... na nove vatrene položaje.	...... čRTI praćenjem radarskih sistema zemaljske artiljerije.	nu iz rejona	Izvideti pravce .... i fotografisati rejone .... od ... do ... h.	du neprijatelja.		
5. Pravovremeno otkriti podilazak svežih snaga iz dubine, njihovu jačinu, sastav, pripadnost i rejone prikupljanja, odnosno pravce pokreta, vreme i liniju uvođenja u borbu, obraćajući posebnu pažnju na pravac (rejon).	...... bEI otkriti rad novih RMr sa težištem na veze 11b/e.	...... ObC sa težištem na pravcu		Izviđački organi jedinica I b/e.	Traženjem od štabova TO i suseda do ... h.	
6. Pratiti koje i kakve promene neprijatelj vrši u svom borbenom (operativnom) rasporedu u toku dejstava, posebno na pravcima —	...... bEI praćenjem rada otkrivenih RMr sa težištem na goniometrisanju novih učesnika.			Sve jedinice borbenim rasporedom.		

1	2	3	4	5	6	7
7. Pratiti razvoj situacije kod neprijatelja u zonama dejstva suseda.	...... bEI pratiti rad RMr ...... i goniometrisati sve učesnike.	... ObC svojim operativnim organima.	Izviđanjem pravca-regiona od ... do ... h.	Jedinice na spojevima sa suseda I b/e.	Traženjem od suseda.	
8. Otkriti mere i postupke koje neprijatelj preduzima na planu psihološko-propagandne i diverzantsko-subverzivne aktivnosti.	...... bEI otkriti i pratiti rad u RMr			Izviđački organi jedinica I b/e.	Traženjem od ...... štaba TO i SDB.	

NAPOMENA:

1. Rubrike se otvaraju i ispunjavaju zavisno od snaga i sredstava (organa) koji se angažuju za izvršavanje zadataka određene komande — štaba.

2. Uz plan se daje pregled angažovanih snaga i sredstava i snage u rezervi, kao i pridodatih snaga potčinjenim komandama — štabovima.

3. Na kraju plana navode se zone odgovornosti potčinjenih komandi — štabova, rejoni prikupljanja zarobljenika, prebega i uzoraka novog naoružanja i opreme; način razmene podataka između susednih komandi i štabova; vreme dostavljanja i dr.

4. Šematski prikaz organizacije veza obaveštajnih i izviđačkih organa i jedinica sastavni je deo Plana obaveštajnog obezbeđenja.

NAČELNIK OBAVEŠTAJNOG ODELJENJA
čin
ime i prezime
potpis

ODOBRAVAM
KOMANDANT
Čin
Ime i prezime
Vreme i potpis

Obrazac br. 2

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO
Primerak br. ....

PLAN OBAVEŠTAJNOG OBEZBEĐENJA

Komande 6. pbr .... od .... do ....

Sekcija 1 : 50.000 izdanje 19....... god.

Redni broj	Objekti i zadaci	Snage i sredstva za izvršenje zadatka po vremenu i objektima			Ocena izvršenog zadatka
		Izviđački organi	Ostale potčinjene komande i jedinice	Traženjem: od pretpos. kom. (štaba) SUS. i sadej. jed. komandi (štabova)	
1	2	3	4	5	6
U toku pripreme za odbranu od .... do					
1.	Pravovremeno otkriti mere i postupke »plavog« koji ukazuju na moguću upotrebu nuklearnog i hemijskog oružja	O-1 O-ABHO IG-2, 3	Sve jedinice brigade	5. K OpŠTO	
2.	Otkriti vreme izbijanja snaga »plavog« na liniju (načelno na prednju granicu zone obaveštajne odgovornosti)	IG-2, 3		1) 5. K OpŠTO	Zadatak izvršen pravovremeno i potpuno
3.	Otkriti vreme izbijanja snaga »plavog« na reku .... i do .... ustanoviti da li će »plavi« sa reke ... . uvesti sveže snage	O-1 RSt-2, 3 O-ABHO O-art.	1. pb 2. okb		U ...... h otkrivena smena jed. »plavog«

1	2	3	4	5	6
4.	Do .... otkriti grupisanje oklopnih (mehanizovanih) jedinica za napad obraćajući posebnu pažnju pravcu	O-1 RSt-2, 3 O-Art.	1. pb 2. okb		Komanda 1. pb i 2. okb zadatak izvršiti do ... h.
5.	Do .... otkriti rejone vatrenih položaja PAG i DAG obraćajući posebnu pažnju rejonima	IG-2, 3	1. pb 2. okb	5. K OpŠTO	U ...... h otkrivena artiljerija kal. 155 mm u rejonu
6.	I t d.				
	U toku izvođenja odbrane				
7.	Otkriti početak vatrene pripreme i napada »plavog«	O-1 O-ABHO O-Art.	1. pb 2. okb		Napad »plavog« otpočeo u ... h.
8.	Do .... proveriti jačinu, sastav i b/r na pravcu	O-1 O-Art.	1. pb 2. okb		
9.	Do .... proveriti rejone vatrenih položaja PAG i DAG. U daljem otkriti početak premeštanja, pravce pokreta i nove rejone vatrenih položaja	IG-2, 3	1, 2. pb 2. i 3. okb	5. K OpŠTO	Potvrđeno da su VP PAG-1 u rejonu .... PAG-2 u rejonu .... DAG-3 poseo nov VP u rejonu .... u ... h.
10.	I t d.				

PREGLED ANGAŽOVANJA SNAGA

1. Radi prikupljanja obaveštajnih podataka i izvršenja postavljenih zadataka do ...... h stupiti u neposrednu vezu sa obaveštajnim organima 1/5. K, angažovati sve jedinice 6. pbr, a deo podataka tražiti od komande 5. K i OpŠTO ....

2. Od 6. izviđačke čete formirati osmatračnicu dve radarske stanice, četiri IG i izviđačku rezervu.

Izviđačke organe angažovati po sledećem: osmatračnicu, sa radarom sastava 3 vojnika iz 1/2. iv i 3 vojnika iz radarskog odeljenja, komandir, komandir 1/2. iv. Zadatak: .... RSt-1, sastav posluga radara sa komandirom. Zadatak: .... RSt-2 .... IG-1, sastava 2/2. iv, komandir, komandir odelj. od ...... h bazira u rejonu .... Zadatak: prikuplja podatke o pokretu »plavog« na pravcu .... i izviđa rejon .... IG-2 ....; IG-3 ...., IG-4 ....

Izviđačka rezerva 3/3. iv u rejonu razmeštaja izviđačke čete, u gotovosti za formiranje IG-5 ili IP.

3. Artiljerijska osmatračnica formira se prema odobrenom predlogu načelnika artiljerije u rejonima ....

4. ABH osmatračnica formira se prema odobrenom predlogu načelnika ABHO u rejonu ....

5. Zone obaveštajne odgovornosti potčinjenih jedinica ... .

Prilog: — plan veze

PNŠ za obaveštajne poslove
čin, ime i prezime
NN

Obrazac br. 3

Prilog br. ....

KOMANDA ....
Vreme ....
Mesto ....

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

....
Način otpremanja

....
Vreme uručivanja

KOMANDI ....

NAREĐENJE ZA OBAVEŠTAJNO OBEZBEĐENJE, Ob. br. .... Sekcije: ...., izdanje 19.... godine

1. Neprijatelj (daju se neophodni podaci) ....

2. Zona (rejon) obaveštajne odgovornosti: .... Težište obaveštajnog obezbeđenja izraziti na (pravcu — objektu) ....

3. Za potrebe ove komande prikupiti sledeće podatke:
a) **U pripremi operacije** (za izvođenje b/d):

— do .... otkriti (ustanoviti) prisustvo i raspored raketnog diviziona .... AK;

— do .... otkriti jačinu, sastav i raspored snaga neprijatelja u rejonu ....
b) **U toku izvođenja operacije** (borbenih dejstava):
— potvrditi raspored, jačinu i sastav .... AK itd.;

4. U vremenu od .... do .... pretpočinjavaju vam se sledeći organi (jedinice) ....

5. Za potrebe ove komande formirajte i do ...... h uputite u rejone .... Dokumenti za održavanje veze sa ovim organima biće vam dostavljeni (dostavite) do ....

6. U vašoj zoni (rejonu) obaveštajne odgovornosti podatke prikupljaju: .... u rejonu .... od .... u rejonu .... od ....

7. Zarobljenike i prebegla lica, radi daljeg ispitivanja, upućivati u rejon ...., a primerke novog naoružanja i vojne opreme u rejon ....

8. Održavanje veze:

....

Talas vizuelnog izviđanja iz vazdušnog prostora ....
....

9. Dostavljanje izveštaja:

— redovni do .... sa stanjem u ....

— vanredni po potrebi.

KOMANDANT
čin
Ime i prezime
potpis

NAPOMENA:

— Obrazac je rađen za sve stepene komandovanja i za sve vrste borbenih dejstava, a sadržaj prilagođavati.

— Na originalu, podatke o obradi, umnožavanju i distribuciji uneti prema Uputstvu za rad komandi — štabova.

ODOBRAVAM
KOMANDANT
Čin
Ime i prezime
Potpis
Vreme

Obrazac br. 4

Prilog br. ....

VOJNA TAJNA

STROGO POVERLJIVO

Primerak br. ....

PLAN ELEKTRONSKOG IZVIĐANJA

Komande .... cEI, (bEI, čEI) od .... do ....

Sekcije: ...., izdanje ....

..........................., izdanje ....

Objekti i zadaci	Elementi za prikupljanje podataka	Rejon rasporeda za prikupljanje podataka	Način izvršenja zadatka	Traženjem podataka od susednih i sadejstvujućih jedinica EI i pretpost.	Rok izvršenja zadatka	Primedba
1	2	3	4	5	6	7
I DO GOTOVOSTI ZA NAPAD (ODBRANU) 1. *Nuklearno i hemijsko oružje* a) Otkriti rejone očekujućeg i vatrenog položaja raketnog diviziona 10. armije. b) Otkriti pripreme neprijatelja za izvršenje nuklearnih i hemijskih udara.	GRPC IRRPC RRPG-1 RGSt-1 RGSt-2 RGSt-3 RGSt-4		Otkrivanje i praćenje radio-veze 10. A sa raketnim divizionom, artiljerijsko-raketnih jedinica i avijacije za podršku. Radio-goniometrisanjem RSt u otkrivenim vezama.			
2. *Grupisanje snaga:* a) Ustanoviti raspored 10. A i neposredno potčinjenih jedinica - zaključno do puka. b) Ustanoviti jačinu, sastav i raspored jedinica u rejonu			Otkrivanjem i praćenjem radio i RR veza 10. A sa potčinjenim jedinicama i goniometrisanjem radio-veza.			
3. *Sistem komandovanja:* a) Otkriti raspored CV i KM jedinica 10. A; b) Otkriti raspored KM neprijateljevih jedinica na težištu dejstava u rejonima	"	"	"			

1	2	3	4	5	6	7
4. *Avijacija i PVO:* a) Ustanoviti kojim snagama neprijatelj pruža vazduhoplovnu podršku 10. armije. b) Otkriti rejone baziranja avijacije za podršku 10. A i sistem PVO.	„ GRTRI-1	„	„ Radio-tehničkim izviđanjem zemaljskih i avionskih radara.			
II U TOKU BORBE: 1. Pravovremeno otkriti početak premeštanja i nove rejone rasporeda CV i KM neprijateljevih jedinica od bataljona do divizije zaključno, sa težištem na						
2. Otkriti vreme i pravac pokretanja neprijateljevih rezervi iz rejona	GRPC IRRPC RGMr		Praćenjem radio i RR veza 10. A sa potčinjenim jedinicama i goniometrisanjem radio-veza.			
I T D.						

NAPOMENA:

— Rubrike 2—6 popunjavaju se prema datim načelnim primerima, a zavisno od vrste veza i elektronskih sistema koji se izviđaju, kao i elemenata EI koji se angažuju na izvršenju zadatka.

— Sadržaj plana ispisuje se pisaćom mašinom ili rukom.

M. P.

NAČELNIK OOP

čin

Ime i prezime

potpis

Obrazac br. 5

KOMANDA ....
Vreme ....
Mesto ....

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO
Prilog br. ....
Uručiti do ...... h.
....
Način otpremanja

KOMANDI .... (form. naziv jedin. EI)

NAREĐENJE ZA ELEKTRONSKO IZVIĐANJE Ob. br. ....

Sekcije: ...., izdanje 19.... god.
..............................., izdanje 19.... god.

1. Neprijatelj ....

— (iznose se, prema potrebi, kratki podaci o stanju i namerama neprijatelja, posebno o stanju i mogućnostima njegovih jedinica za elektronsko izviđanje i ometanje);

— (iznose se poznati podaci o elektronskim sredstvima, vezama i elektronskim sistemima neprijatelja);

2. Zona (zone) EI: desno ......, levo ...... do linije (po dubini) ....

Izviđanje organizovati sa ciljem ...., a težište usmeriti na ....

Rejon naročite pažnje, (prema potrebi), u zoni EI ...., a rejoni verovatnog dejstva neprijatelja ....

3. Za potrebe ove komande prikupiti podatke:
a) Do gotovosti za napad (odbranu):

— otkriti raspored centara veze i komandnih mesta neprijateljevih jedinica u rejonu (zoni) .... i stepen komandi (jedinica) od .... do ....;

— otkriti nazive i sastave neprijateljevih jedinica u rejonima (zoni) ....;

— otkriti rejone aerodroma (helidroma);

— otkriti raspored i pratiti kretanje plovnih objekata u rejonu (zoni) ....;

— ostali zadaci ....

b) U toku borbe:

— pravovremeno otkriti početak premeštanja centara veze i komandnih mesta neprijateljevih jedinica .... sa težištem na .... pd (md);

— otkriti nove rejone rasporeda centara veze i komandnih mesta neprijateljevih jedinica od .... do .... (navesti stepen komandi-jedinica);

— otkriti rejone rasporeda raketnih jedinica i pripreme za njihovu upotrebu;

— otkriti pokrete neprijateljevih rezervi iz dubine i pravce uvođenja u borbu;

— ostali zadaci ....

4. Snage i sredstva za EI .... (naziv jedinice za EI i ojačanje) rasporediti:

a) Glavni radio-prislušni centar: osnovni rejon ...., naredni rejon ....;

b) Izdvojeni (istureni) radio-prislušni centar: osnovni rejon ...., naredni rejon ....;

c) Radio-relejne prislušne stanice (grupe): osnovni rejon ...., naredni rejon ....;

d) Radio-goniometrijska osnovica na liniji: .... naredna osnovica ....;

e) Samostalne radio-prislušne stanice (RPG): osnovni rejon ...., naredni rejon ....;

f) Stanice za RTI: osnovni rejon .... naredni rejon ....

5. Rejoni rasporeda i zadaci drugih jedinica za EI i PED u zoni odgovornosti ove komande i suseda. Način sadejstva sa njima.

6. Premeštanje elemenata EI u toku borbenih dejstava vršiti:

a) Glavni radio-prislušni centar: pravcem .... i postaviti u rejonu ....;

b) Izdvojeni (istureni) radio-prislušni centar: pravcem ... . i postaviti u rejonu ....;

c) Radio-relejne prislušne stanice (grupe): pravcem .... i postaviti u rejonu ....;

d) Radio-goniometrijske stanice (grupe): pravcem .... i postaviti u rejonu ....;

e) Samostalne radio-prislušne stanice (RPG): pravcem ... . i postaviti u rejon ....;

f) Stanice za RTI: pravcem .... i postaviti u rejon ....

7. Snage i sredstva za EI u rezervi ....

8. Organizovanje: PVO, POB, PDB u rejonu rasporeda GRPC i rejonima rasporeda izdvojenih (isturenih) elemenata EI ....

9. Vezu sa obaveštajnim organom ove komande održavati prema izvodu iz Plana veze komande .... prilog broj ....

10. Redovne izveštaje dostavljati svakodnevno u .... časova, a vanredne po potrebi.

Podatke o NHB oružja, oklopnomehanizovanim jedinicama, vazdušnim i pomorskim desantima i pokretima snaga iz dubine treba dostavljati odmah, neposredno obaveštajnom organu ove komande.

Prilog: — Izvod iz Plana veze broj ....

KOMANDANT
čin
Ime i prezime
potpis

NAPOMENA:

— Na originalu, podatke o obradi, umnožavanju i distribuciji uneti prema Uputstvu za rad komandi — štabova.

Obrazac br. 6

KOMANDA .... VOJNA TAJNA

Vreme .... (stepen poverljivosti)

Mesto ....

.... (rok uručenja)

KOMANDI (ŠTABU) ....

OBAVEŠTAJNI IZVEŠTAJ, OBAVEŠTAJNI BROJ ....

Sekcije: ...., izdanje ....

.............., izdanje ....

1. Od poslednjeg redovnog izveštaja prikupljeni su sledeći obaveštajni podaci:

a) Ispitivanjem ratnih zarobljenika i prebega.

— OpŠTO Jugorje: u 5.30 14.05. u rejonu Stara Lipa (2840) zarobljena su dva vojnika. Oni su izjavili: »Pripadamo artiljerijskoj jedinici iz 10. mbr«;

— nastavlja se*.

b) Dejstvom izviđačkih organa (jedinica):

— IG-1 : od 0500—0600 14.05. pravcem s. Krsno (2838) — s. Milovo (2836) prošla kolona sa 25 tenkova i 10 oklopnih transportera;

— nastavlja se**.

c) Elektronskim izviđanjem:

— Radio-izviđanjem od 0500—0600 14.05. otkriven je rad radio-uređaja veće snage iz rejona s. Zavlaka (3242) sa radio-učesnicima u rejonima Klanac (3232), Jesenjak (3240) i Petrov do (3840);

— nastavlja se**.

d) Borbenim dejstvom jedinica:

— 1. mtb u 0600 14.05 neprijatelj upravo brani kotu 350 i tt-420 (4222) snagama jačine motorizovane čete. Podršku

* Svi zarobljenici i prebezi po vremenu.
** Svi izveštaji izviđačkih organa po vremenu.

ovih snaga vrši sa šest minobacača kalibra 120 mm iz rejona Hajdučka jaruga (4230).

— nastavlja se.

e) Izviđanjem iz vazdušnog prostora:

— vizuelnim izviđanjem u 0700 14.05. na pravcu s. Rakita (4042) — s. Bare (3840) uočeno oko 35 tenkova;

— nastavlja se.

f) Iz zaplenjenih dokumenata:

— 1. mtb: u 07.30 14.05. u borbi za k-350 (4222) ubijeno je sedam neprijateljevih vojnika, kod jednog ubijenog vojnika nađeno je pismo iz kojeg se vidi da pripada 1/3. mb.

g) Od stanovništva:

— 2. mtb: prebegli civil iz s. Ravne (4422) u 0500 14.05 izjavio je »U s. Ravne nalazi se oko 40 vojnika i 7 transportera«;

— nastavlja se.

h) Dejstvom obaveštajno-izviđačkih organa TO:

— izviđački punkt »Jastreb«: u 0200 14.05. u s. Ravna Gora (4630) iz skladišta utovareno je u vozila oko 50—60 sanduka municije nepoznate namene. Nakon utovara u dva kamiona otišli su ka s. Jasenica (4430);

— nastavlja se.

i) Od suseda*:

— Op ŠTO Mokro Polje »U 0400 u rejonu Ravna Banja (3840) formiran zarobljenički logor. U istom rejonu primećeno oko 45 vojnika vojne policije, 10 oklopnih transportera i dva helikoptera«;

— nastavlja se.

2. Na osnovu raspoloživih podataka o neprijatelju može se zaključiti:

a) Jačina i raspad:

U zoni .... brani se 10. mbr. **Nakon** današnje borbe najverovatnije se nalazi u sledećem rasporedu:

— KM 10. mbr otkriveno je u rejonu ....

— 1/10. mbr izvodio je odbranu u rejonu .... a nakon izvlačenja sa prvog položaja od .... poseo je rejon ....

* Samo u zoni obaveštajne odgovornosti.

— 2/10. mbr branio je rejon ...., a nakon izvlačenja sa prvog položaja od .... poseo je rejon ....

— 3/10. mbr izvodi odbranu u rejonu ....

— Ok b/10. mbr najverovatnije u ulozi rezerve otkriven je u širem rejonu ....

— Brigadna artiljerijska grupa jačine .... otkrivena je u rejonu ....

b) Cilj dejstva i verovatne namere neprijatelja ....
....

c) Gubici i novi taktički (operativni) postupci neprijatelja
....

3. Za dalje prikupljanje obaveštajnih podataka preduzeli smo ....

4. Molimo da za naše potrebe preduzmete:

a) Pretpotčinite sledeće organe ....

b) Dostavite obaveštajne podatke o .... do ....

c) Naredite komandi - štabu .... da radi prikupljanja podataka za naše potrebe preduzme ....

NAČELNIK ŠTABA

čin

Ime i prezime

NAPOMENA:

1. Na originalu, uneti podatke o obradi, umnožavanju i distribuciji prema Uputstvu za rad komandi — štabova.

2. Vanredni obaveštajni izveštaj, kada se dostavlja samostalno, potpisuje načelnik obaveštajnog organa.

3. U redovni obaveštajni izveštaj ne treba unositi obaveštajne podatke koji su obuhvaćeni vanrednim obaveštajnim izveštajem.

4. Komande korpusa i njima ravni štabovi u redovnom obaveštajnom izveštaju od prikupljenih obaveštajnih podataka šalju one koji su od značaja za pretpostavljenu komandu — štab.

5. Uz izveštaj se dostavljaju zaplenjeni dokumenti, ukoliko se ne dostavljaju posebno.

Obrazac br. 7

VOJNA TAJNA

KOMANDA ....

Vreme ....

Mesto ....

....
(stepen poverljivosti)

....
(rok uručenja)

KOMANDI (ŠTABU) ....

OBAVEŠTENJE O NEPRIJATELJU Obaveštajni broj ....
Sekcije: ...., izdanje ....

1. Na pravcu .... od ...... h ...... do ...... h prošlo .... Cenimo da ta jedinica pripada .... i da će biti (verovatno) angažovana u borbi na pravcu ....

2. U širem rejonu .... na vatrenim položajima od ...... h nalazi se artiljerijska jedinica koja pripada ....

3. Zarobljeni oficir iz 15. čv/15. mbr u ...... h izjavio je da se KM — 15. mbr. nalazi u rejonu ...., a rezerva ove brigade jačine okb u širem rejonu .... Izjave ovog zarobljenika nisu do sada potvrđene.

PNŠ za ObP

čin

Ime i prezime

NAPOMENA:

Na originalu, podatke o obradi, umnožavanju i distribuciji uneti prema Uputstvu za rad komandi — štabova.

Obrazac br. 8

KOMANDA ....

Vreme ....

Mesto ....

VOJNA TAJNA

STROGO POVERLJIVO

Uručiti do ...... h.

Na ličnost načelnika obaveštajnog organa

KOMANDI ....

TRAŽENJE OBAVEŠTAJNIH PODATAKA Ob. br. ....

Sekcije: ...., izdanje 19... god.

................................, izdanje 19... god.

1. Kratka karakteristika dejstva neprijatelja iz koje se vidi nužnost podataka koji se traže.

2. Redosledom po stepenu hitnosti navesti podatke koji se traže.

3. Kada, gde, kome i na koji način dostaviti tražene podatke.

NAČELNIK OBAVEŠTAJNOG ODELJENJA
Ime i prezime
potpis

NAPOMENA:

1. Obrazac je rađen za sve stepene komandovanja i za sve vrste borbenih dejstava, pa ga treba oformiti u skladu sa tim.

2. Na originalu, podatke o obradi, umnožavanju i distribuciji, uneti prema Uputstvu za rad komandi — štabova.

Obrazac br. 9

VOJNA TAJNA

STROGO POVERLJIVO

PRIPADNOST

KARTON JEDINICE
(VODI SE ZA SVE DIVIZIJE I SAMOSTALNE BRIGADE I PUKOVE)

LOKACIJA KOMANDE

FORMACIJSKI NAZIV

FORMACIJSKA PRIPADNOST

Šematski se prikazuju samo neposredno potčinjene jedinice onoj komandi za koju se karton vodi.

Podaci se popunjavaju za: komandanta divizije (brigade), zamenika, NŠ, načelnika operativnog, obaveštajnog i kontraobaveštajnog organa, komandante pukova, komandante raketne jedinice.

Unose se: prezime i ime, čin i dužnost, godina i mesto rođenja, opšte i vojno obrazovanje, politička pripadnost, vojničke osobine, iskustvo, vrline, nedostaci, poroci i prilaže fotografija tog starešine.

	Naimenovanje	Stanje	Naziv neposre				
Ljudstvo		Po formaciji					
		Na licu mesta					
		Po formaciji					
		Na licu mesta					
		Po formaciji					
		Na licu mesta					
Pešadijsko naoružanje							

dno potčinjenih jedinica i njihova lokacija															Svega

Obrazac br. 10
VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO

OBAVEŠTAJNI DNEVNIK

KOMANDE - ŠTABA OD .... DO.........

Red. broj	Ko i kada izveštava: Jedinica, organ, izvor	Ko i kada izveštava: Datum i čas	Sadržaj Izveštavanja - obaveštavanja	Ocena pouzdanosti izvora i istinitosti podataka	Traženje obaveštajnih podataka (ko, šta, kada i od koga)	Potpis lica koje je unelo podatke
1	2		3	4	5	6
1.	1. pb	14. 04. 02.00	U 1.30 14. 04. neprijatelj je otpočeo napad na pravcu: Duga livada (16.20) - s. Majdan sa 8 tenkova i 10 oklopnih transportera.	A/T		kap. Slovaković
2.	IG-1	14. 04. 23.30	U s. Vukov Majdan (20.22) od 5.00—5.30 14. 04. pristigla artiljerijska jedinica sa oko 15 haubica nepoznatog kalibra.	A/V		kap. Slovaković
			Zaključno sa rednim brojem 2 (dva).		PNŠ za ObP čin, ime i prezime	
1.	Zarobljeni podoficir	15. 04. 03.00	»Pripadam 1/3. mbr moja jedinica se nalazi u rejonu s. Lokve (1822). Sa izviđačkom grupom imao sam zadatak da prikupljam podatke u s. Rača«.	C/V	Od OpŠTO Miroč: da li se u s. Lokve nalazi neprijateljeva mehanizovana jedinica, jačina i broj oklopnih transportera i tenkova.	kap. Slovaković
2.	i t d.	i t d.			PNGŠ ZA ObP čin, ime i prezime	

Obrazac br. 11
VOJNA TAJNA

KOMANDA ....
Vreme ....
Mesto ....

oznaka poverlj. ....
način otpr. ....
uručiti do ....

Komandiru .... izviđačke čete (voda)

NAREĐENJE ZA IZVIĐANJE, OB. BR. ....

Sekcije ....

1. Neprijatelj (prema tački 1. Zapovesti komande - štaba u čijem sastavu se nalazi izviđačka jedinica).

2. Zona (rejon) obaveštajne odgovornosti (poklapa se sa zonom matične jedinice (štaba).

Težište angažovanja izviđačkih organa imati na pravcu (u rejonu — objektu).

3. Iz sastava izviđačke čete (voda) formirati: ....
....

a) Osmatračnica - 1, sastava ...., zadatak ...., zona osmatranja ...., orijentiri ...., naredna osmatračnica u rejonu ....

b) IG - 1, sastava ...., bazirati u rejonu .... od .... zadatak .... U rejonu .... u ...... h. uspostaviti vezu sa .... Znaci raspoznavanja .... Naredni rejon baziranja ....

c) IG - 2, 3. . . ..

4. Ostatak izviđačke čete (voda) zadržati u rezervi.

5. Izviđači rodova javiće se u .... h. u rejon ....

6. Pre upućivanja izviđačkih organa preduzeti sledeće mere bezbednosti ....

7. Povratak (prikupljanje) izviđačkih organa izvršiti (pravcem, u rejon i vreme) ili po posebnom naređenju.

8. Vezu sa izviđačkim organima organizovati u radio-mreži (pravcu) br. ...., a prijem podataka iz vazdušnog prostora na talasu VI .... Izveštaje od izviđačkih organa, nakon neophodne obrade prikupljenih podataka, dostavljati obaveštajnom organu ove komande (štaba).

9. Znaci raspoznavanja za dane (načelno, za dan odlaska i dan povratka).

Prilog: dokumenta za izviđačke organe i dokumenta veze.

Obradio ....   KOMANDANT

Rađeno u .... primerka

Dostavljeno:
— primerak br. 1, u arhivi
— primerak br. 2, k-diru čete

